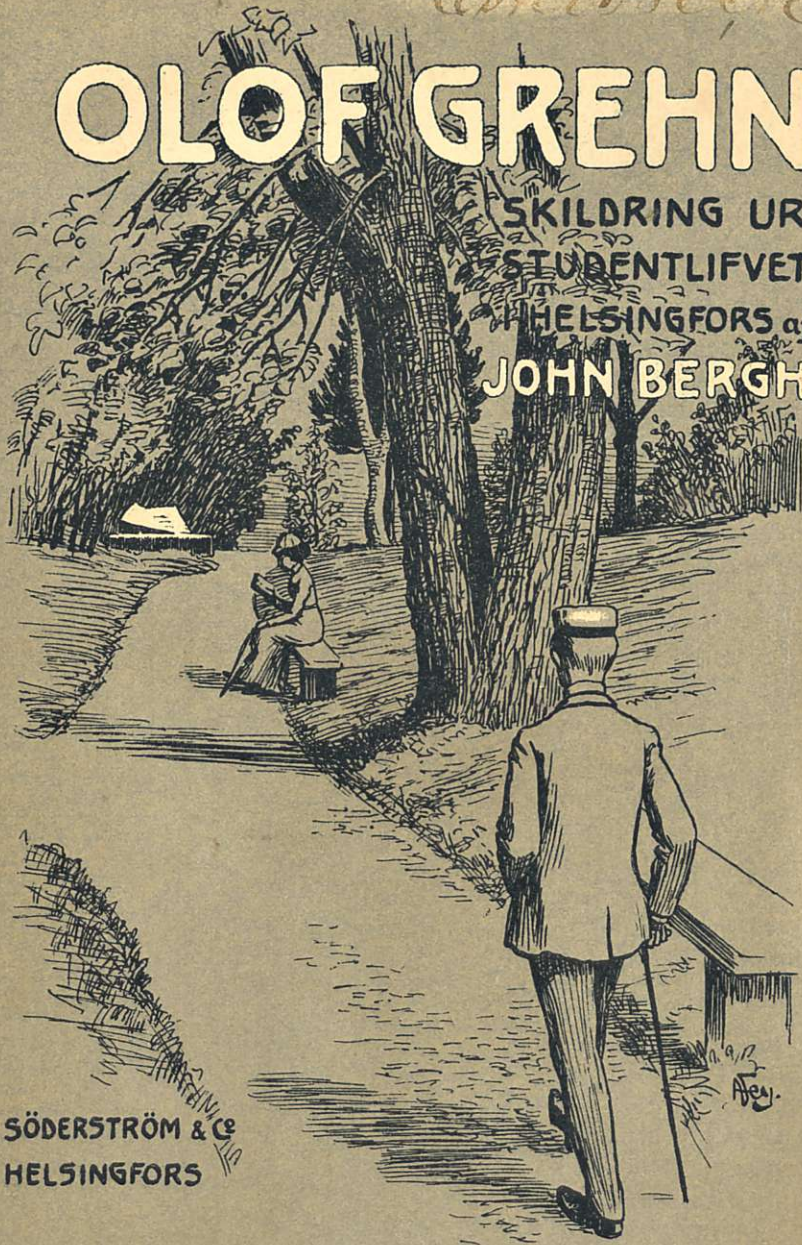

UNIV. BIBLIOTH.
* 1908 *
HELSINGFORS

Utskrift

OLOF GREHN

SKILDNING UR
STUDENTLIFVET
I HELSINGFORS af
JOHN BERGH

SÖDERSTRÖM & Co
HELSINGFORS

JOHN BERGH

OLOF GREHN

OLOF GREHN

OLOF GREHN

SKILDNING FRÅN
STUDENTLIFVET
I HELSINGFORS

— AF —

JOHN BERGH

— HELSINGFORS —
SÖDERSTRÖM & C:o FÖRLAGSAKTIEBOLAG

OLOF GREENH

SKRIFVNINGEN
STUDENTLIVET
I HELSINGFORS
ÅR 1906

HELSINGFORS

FRENCKELLSKA TRYCKERI AKTIEBOLAGET

1906

I.

Bofinken sjöng sin lilla visa i björkens ny-löfvade topp. Högt uppifrån, kanske från den hvita skyn, som seglade rätt öfver Olof Grehns hufvud, nedströmmade i hejdlöst jubel lärkans toner. Men inne i hans eget bröst sjöng och brusade det ännu mera ohejdadt. Det var icke tankar, icke planer, utan blott stigande, svallande böljor af omedveten lycka, med denna underström af vemod, som alltid griper oss inför något härligt och stort. Den hvita mössan lyste sedan några dagar på hans hufvud och dess tryckning kändes som en sakta smekning på hans hår.

Vid denna tidiga timme tillhörde Kajsaniemi Olof Grehn och bofinkarna. Ingen delade med dem den med fuktiga ångor af jord och späd grönska uppblandade, friska vårluften. Ingen annan såg maskrosorna öppna sina första knoppar till lysande blommor, då morgonsolens strålar sökte upp dem bland fjolårets vissnade gräs. Tölöviken var ännu lugn och blå. Endast lokomotivets hvisslande och pustande på järnvägsbanken bragte en försmak af dagens oro och äflan.

Den unge studenten svängde sin käpp i de oförsiktigaste kretsar och gnlade på den modernaste valsmelodin. Den hade något af samma stämning, som fyllde hans egen själ, jublande lifslust och vemodig längtan.

Nej, det var sant, i dag var han ju icke alldeles obestridd härskare öfver sitt område. Där borta på en bänk satt en ung dam och läste. Hon satt med ryggen vänd mot den häck, som skiljer Kajsaniemi från Botaniska trädgården, just vid den väg, som han ämnade taga för att komma till frimurarens graf. Det nästan förtröt honom, att han ej fick vara allena, men nu förde han likväl käppen sirligt och afmätt. Damen gaf dock ej akt på honom, utan tycktes vara helt upptagen af sin läsning. Han vågade ej heller betrakta henne, han hade blott på afstånd sett en liten sportmössa, som satt så käckt på det svarta håret, en ungdomligt rundad kind och en hand, som mekaniskt förde en röd parasoll fram och tillbaka under läsningen.

Just då han passerade förbi, tog han dock mod till sig och blickade förstulet på henne, men vände strax åter bort sin blick, ty den möttes af ett par stora, bruna ögon, skimrande af solljus och munterhet.

Det kändes som en elektrisk stöt i hans hjärta, och han förde omedvetet handen öfver ögonen. Besynnerligt, att en flicka kunde vara så vacker, han hade aldrig förut märkt något liknande förrän i dag. Han hade haft en oöfvervinnelig respekt för kvinnor och hade det ännu,

men det var något underligt med denna morgon, alldeles som om flickan haft något att göra med våren och den hvita mössan.

Han gick upp till frimurarens graf, men hade ej ro att sätta sig. Han måste åter se de där ögonen. Han gjorde en lång omväg och försökte se så likgiltig ut som möjligt, men snart svängde hans kosa åter förbi Botaniska trädgårdens häck från samma sida som förra gången.

Han såg henne fortfarande sitta med hufvudet nedlutadt öfver boken och med ögonen sänkta, så att de svarta ögonfransarna aftecknade sig mot kindens skära hy. Då svek honom modet. Tänk, om han var oförskäm. Han kände ju ej till lagarna för det passande annat än från romanerna. Kanske kunde hon blifva stött och gå sin väg, om han än en gång passerade förbi henne. En bänk stod alldeles bredvid honom i samma linje som hennes, och han tog sin tillflykt till den. Allehanda minnen från olika romaner föresväfvade honom, men han fann ej på något, som kunde tillämpas i detta fall.

Alltjämt gled studentens blickar öfver till den ensamma unga flickan, men hon tycktes icke alls märka hans närvaro. Blott en gång var han nästan säker på, att han öfverraskat henne med att titta på honom öfver boken. En het blodvåg steg genast upp i hans ansikte, och han begynte förläget rita cirklar i sanden med sin käpp.

Åter kom den tanken för honom: — Tänk, om han var närgången eller kanske löjlig. Kanske satt hon och skrattade åt honom bakom sin bok.

Hvad lifvet ändå kunde vara inveckladt, en ständig kurragömma från vaggan till grafven.

Den vemodiga underströmmen i hans själ växte allt mera och svallade snart nästan högre än glädjens. Han kastade ånyo en blick på henne. Nej, han misstog sig inte, hon hade säkert gifvit akt på honom, och det var äfven säkert ett leende, som hon dolde bakom sin bok. Han reste sig med värdighet och gick långsamt hemåt. Af den sköna majstämningen fanns icke mycket kvar. Bofinken och lärkan sjöngo väl ännu, men hjärtat suckade så tungt.

Dock, när han kom till Esplanadgatan och där fann en hel skara glada kamrater, hade han snart nästan glömt bort den lilla episoden. Han fick också saart viktigare saker att tänka på, ty det beslöts, att man skulle tillbringa kvällen tillsammans på Kapellet.

II.

Det var med en känsla af medveten värdighet som Olof Grehn samma kväll klockan sex steg upp för trappan till Kapellets veranda. Där var mycket folk, men en käpp, som ifrigt vinkade, lät honom snart upptäcka Karl Lindströms upplifvade ansikte, och då han trängt sig närmare, fann han kring ett stort bord ett halft dussin kamrater, bland hvilka hans båda oskiljaktiga vänner Karl Lindström och Rudolf Jurelius. Snart satt han som de andra med sin skummande öl-sejdel framför sig. Åh, hvad det smakade af frihet och lif. Det var visserligen en plåga att nödgas dricka de motbjudande starka varorna, men den rörliga omgifningen, feststämningen, det glada kamratskapet, allt utöfvade en trollmakt, omöjlig att motstå. Tankarna blefvo så höga och ädla. Stora ting, hvilka man annars nästan skämdes att omnämna, fädernesland, kärlek, ja t. o. m. den djupsinnigaste filosofi, blefvo här föremål för liflig diskussion, och man teoretiserade med stor säkerhet i alla frågor. Framtiden tycktes ligga klar och tydlig för alla.

— Tänker du verkligen blifva målare, Grehn,
— frågade Jurelius, en lång, blond yngling, med
lugnt, själsäkert sätt.

— Ja visst, — svarade Grehn något förvånad,
— hvarför skulle jag inte det, då man säger
att jag har anlag. Det ligger något härligt i
konstnärns fria lif, och vore jag i Lindströms
ställe, skulle jag ej låta afskräcka mig från att
blifva skald.

Lindström hade varit klassens ljus och stolt-
het, antagligen på bekostnad af sin hälsa, ty hans
rygg var i förtid böjd och ansiktet blekt och ma-
gert. Han var ende son till en fattig skomakare
i Borgå, hvilkens ärelystnad det varit att få sin
son till något i hans tycke finare än han själf.
Han rörde sig mera ovant och tafatt än de andra,
samt rodnade oupphörligt vid minsta anledning,
likasom nu vid kamratens sista ord.

— Konstnärerna ha ingen framtid i vårt land,
— svarade Jurelius med viktig min, — målare
kan ännu gå an, men skald . . . Runeberg själf
skulle svälta ihjäl i våra dagars Finland. Vi sucka
efter vårt stora litterära geni, som judarna efter
sin Messias, men om han skulle komma, gåfve
vi honom blott en nedlåtande, vänlig kritik; in-
gen skulle läsa hvad han skrifvit, ännu mindre
lära sig något däraf utantill. Vi skulle ej kunna
erkänna honom såsom snille, förrän hela det öf-
riga Europa först gjort det, och Europa kan na-
turligtvis ej göra det förrän vi, ergo få vi aldrig
något litterärt geni. Det är det entusiastiska er-
kännandet, som utgör snilletts drifhus, ty hvem

kommer genast fram med ett fullmoget mästerverk. Det kan ej ersättas med ett stycke välvillig tidningskritik. Därför frodades skalderna i medlet af nittonde seklet, därför dö de ut nu. Ty vid den tiden beundrades hvarje den minsta verssmula, som någon kläckte ur sig, och man gick i andäktig väntan på hans nästa storverk, hvilket eggade honom till det yttersta och slutligen frambragte snilleverk. Men nu skrifer hvar tredje skolgosse poesi, och det anses därför vara en barnsjukdom.

Lindström blef åter blodröd i ansiktet.

— Huru många af oss, — fortfor Jurelius, — läsa Ibsen, Shakespeare eller andra stora skalders? Vi se dem på teatern för att fördrifva en afton, men vi ryckas icke med af deras idéer.

— Det är en mycket sorglig bild du ger af vår idealism, — sade Lindström allvarligt. — Skulle det då inte finnas något, som kan hänföra oss?

— Jo visst, politik, affärer och ibland äfven musik, i synnerhet med servering vid små bord.

— Men det läses ju så mycket hos oss, — invände Grehn.

— Ja, som tidsfördrif, men ej som uppbygelse, och helst en lånad bok. Det är visserligen sant, att vi om julen skänka hvarandra böcker, men det är med dem som med blommorna, att vi ge dem, då vi ej veta något annat att gifva. Romanen och novellerna väcka ännu litet intresse, men poesin . . . fy fan, har du ej märkt att ordet poet nästan blifvit ett skällsord?

Grehn sänkte nedslagen hufvudet.

— Jag har också beslutit blifva jurist, — sade Lindström allt annat än beslutsamt, för dem stå många praktiska banor öppna.

— Och likväl, — invände Grehn, — tror jag det alltid hämnar sig, när man tvingas in på en bana, för hvilken man ej är skapad eller har intresse. Tror ni, att Holmberg, som fick hud i skrifningen, är skapad för boken?

— Inte mer än en nors att lefva på torra landet, — inföll Vikman, en af de andra kamraterna. — Tänk er, hans far har en snickeriverkstad, som säljer möbler ända till Petersburg, och hans enda, långa son, en riktig Herkules, skall nu med våld bli student, för att sedan kunna gå in vid järnvägen, fastän han redan är i värnepliktsåldern.

Lindström rodnade åter, men Grehn, som nu fått tag i sin käpphäst, blef ifrig.

— Högfärd, högfärd, vår finska skötesynd, — utropade han med glänsande ögon. — Vi ringakta kroppsarbetet och blicka ned på dess utöfvare. De å sin sida förakta sitt arbete nästan ännu mera än vi, särskildt vissa slag däraf, och göra hellre hvilken trälsyssla som helst, som blott förskaffar dem benämningen herre. Hvad allt blygas vi inte för i vårt omätliga högmod eller kanske rättare i vår oändliga feghet och människofruktan. Mest frukta vi dock att visa vår fattigdom. „Hvad skall folk tänka, är jag inte tarflig nu“, är den vanliga frågan man gör sig, och så vågar man inte själf bära sin kappsäck till stationen,

så dricker man sherrycobbel, fastän ett glas öl skulle smaka mycket bättre.

— Vi blygas att visa oss rörda, — fortfor Grehn ännu hetsigare, — och ingen finare ung man vågar visa sig religiös, om han också hade behof däraf. Mången gång är det blott högfärden och föraktet för kroppsarbetet, som drifver våra flickor att blifva studenter i stället för att egna sig åt för dem naturliga sysselsättningar. Det är slutligen högfärden, som kommer studenten, ja hela Finland att lefva på kredit.

— Du är en fantast, Grehn, — sade Jurelius med ett medlidsamt leende. — Tänker du lefva efter de där principerna, som din farsgubbe antagligen proppat i dig? Kanske du ej ens ämnar göra några studieskulder.

— Nej, det ämnar jag verkligen inte, — utropade den upphetsade Grehn. — Studentkassorna äro ett kräftsår för vår ungdom, som icke liksom Gluntens mälarbank nöja sig med att hjälpa tu och stjalpa sju, ty på en hjälpt blifva tio stjalpta. Ja, med ängslig noggrannhet undanrödja vi allt det, som kunde härda och stålsätta karaktären, blott för att gynna en massfabrikation af medelmåttor. Vi märka ej, att våra snillen gå förlorade i den osunda, lösa jordmänen. Just här i denna skola har vår bildade klass lärt sig att lefva öfver sina tillgångar, att blygas för arbetet men ej för att lysa med lånta fjädrar.

En storm af ovilja hälsade från alla sidor de djärfva orden.

— Vet du inte hut, gulnäbb.

— Hvar fan har du fått all den där visdomen ifrån?

— Tänk blott på alla de medellösa kamrater, som nu hjälpas fram af studentkassorna. Du skulle visst vilja göra snickare af dem allesamman.

— Hvarför inte, — svarade Grehn oförskräckt, — om de blott ha anlag för det yrket. Vi inbilla oss, att verkliga förmågor kunde gå under, om de ej finge pekuniärt understöd. Hvad vore det för en förmåga, som inte kunde kämpa sig fram just i sina bästa år, om han redan kommit så långt som till student, hvilket ändå är det svåraste. Kelgrisar uppamma vi men ej förmågor. För öfrigt är det ej de medellösa, som mest profitera af kassorna. Dessa äro snarare supkassor för dem, som lefva om.

Öfver det allt mera förbittrade sorlet hördes Vikmans lugna, torra stämma:

— Om du menar, att studenterna liksom fordom skulle förtjäna sitt uppehälle vid universitetet genom konditionering, så borde du veta, att detta mycket skulle fördröja studierna, ty den som skall gifva lektioner orkar ej läsa mycket själf.

— Också är detta blott till en viss grad min tanke, — svarade Grehn. — Sådana, som jag, som mest syssla med praktiska arbeten, kunna gärna gifva lektioner, men de som själfva hänga med näsan öfver boken, måste förtjäna sitt bröd genom kroppsarbete, handverk, men i synnerhet konstindustri, ty sådant skulle blott utgöra rekreation efter läsningen.

— Kroppsarbete, handtverk, — ljöd det mellan hänskratten från alla sidor, — då blefve vi visst stormrika.

— Ja, just kroppsarbete, — ropade Grehn, — vi måste komma ihåg, att det knappt finns en enda af oss, som helt och hållet måste undvara hjälp hemifrån. Således är det blott fråga om mindre förtjänster. Studenterna kunde ju bilda gemensamma verkstäder, där de kunde få arbeta per timme eller per styck. Jag har hört sägas, att många studenter i Amerika förtjäna sitt bröd som hamnarbetare. För öfrigt tror jag, att studierna mera fördröjas af lånandet, än de blefve det af arbete, ty det är ej ringa tid som åtgår till att sköta sina lån, och de lätt förvärfvade pengarna göra studenterna lata och energilösa. Ja, det är först och sist energi vi behöfva.

— Jaså, du föreslår således, att vi skulle gå ned och sjåa med hamnbusarna eller inrätta ett akademiskt skrädderi.

— Hell dig, vår store profet. Jag skulle just behöfva ett par nya byxor, vill du inte göra dem åt mig?

— Säg mig, från hvilken bok du fått allt det där, så skall jag närmare sätta mig in i saken.

Sålunda haglade det öfver Grehn från alla sidor, och det artade sig småningom till ett ordentligt gräl. Man hade stigit upp och stod nu emot hvarandra som stridstuppar. Hyssjningar hördes från grannborden. De unga studenterna satte sig åter, mycket förlägna öfver den uppmärksamhet de väckt.

Alla togo djupa klunkar ur sina glas, och samtalet ville ej riktigt komma i gång, förrän den poetiske Lindström bragte kärleken på tal. Då fattade Grehn åter eld och förfäktade med kraft den satsen, att den verkliga, stora kärleken uppstår vid första ögonkastet och släckes först af döden. Han blef hänförd af sina egna ord och bedyrade, att ingen annan förstod den saken så väl som han. Nu först fick han klart för sig, att han var ohjälpligt förälskad och måste återse den sköna flickan från morgonen.

Var det väl en tillfällighet, att hon i dag var i Kajsaniemi? Nej, säkert gick hon dit ofta, eftersom hon satt så lugnt på samma plats och läste. Nästa morgon skulle han igen gå dit, kanske lyckan gynnade honom.

Då slutligen Jurelius och Lindström följde honom ett stycke på hemvägen, stod bekännelsen om hans kärlek ända upp i halsen på honom, men han tvang den med ansträngning ned igen. Den stora kärleken pladdrar man inte om, den gömmer man på botten af sitt hjärta.

III.

Följande morgon vaknade Olof Grehn med en känsla af tyngd och olust. En solstrimma stal sig in mellan den blå rullgardinen och fönsterposten, och en fluga surrade på rutan bakom gardinen. Det var således ännu vackert väder.

Han låg en stund och stirrade upp mot taket. Det föresväfvade honom dunkelt, att det var något viktigt han borde uträtta, något, för hvars skull han måste stiga tidigt upp, men han kunde ej genast erinra sig hvad det var. Men plötsligt sprang han ur sängen med ett skutt och klädde hastigt på sig. Sedan han druckit en kopp kaffe, grep han första bästa bok han fick tag i och störtade ut. Vädret var härligt liksom dagen förut, och snart hade han skakat tyngden från sitt hjärta. Det kändes, som om ett ihåligt rum i hans inre småningom fyllts med ett lefvande, jublande något. Den gryende känsla af själförakt, som till en början behärskat honom, gaf småningom vika, och han kände sig mera nöjd med sig själf. Han kunde ju icke blott rumla utan äfven älska. Hvarför var det öfverhufvud-

taget så nödvändigt att dricka, man kunde ju finna äfventyr och romantik i lifvet äfven därförutan. Kärleken skulle hädanefter blifva den makt, som gaf lifvet innehåll och färg, ty något sådant måste han hafva. Det var honom omöjligt att arbeta blott för den framtida utkomsten eller för studiernas egen skull. Nej, han måste hafva något att drömma och fantisera om, något märkvärdigt, ovanligt. Det var icke njutningsbegär, icke ärelystnad, han kände blott en skräck för att hans lif skulle förflyta liksom alla andra hvardagsmänniskors. Detta måste till hvad pris som helst förhindras. Han hade alltid afundats madame Tallien, som efter att hafva genomlevvat alla franska revolutionens stormar på sin dödsbädd kunde säga: — *quelle vie que la mienne, n'est ce pas que c'est un rêve.* — Det var just denna känsla, som drifvit honom till Kapellet, och den förde honom i dag till Kajsaniemi.

Naturens skönhet utöfvade alltid samma verkan på hans känsliga sinne, och snart var han inne i gårdagens stämning. Men i dag skulle han vara mera säker i sitt uppträdande. Kärleken var ju ej något, som man behöfde blygas för. Det var en dygd att kunna älska fullt och helt, och icke en skam.

Han såg sig förgäfvos om efter den okända. Hennes bänk stod tom, men som detta nästan ingått i hans beräkningar, slog han sig lugnt ned på sin förra plats för att vänta.

Han öppnade den bok han haft med sig, men till hans stora harm befanns det vara Melanders

lärobok i medeltidens historia, ännu med tjocka blyertsstreck under årtalen sedan sista tentamen. Han var dock tvungen att låtsas vara djupt försjunken i sin lektyr, men aktade sig noga att låta bokbladen synas utåt vägen. De välbekanta sidorna väckte tusen grufliga minnen och störde den högtidliga spänningen i hans väntan. Blickarna gled oalltjämt öfver boken och irrade sökande ut mellan trädstammarna.

Ändtligen såg han på afstånd den välbekanta, röda parasollen, och då vågade han ej mera se upp. Han gnodde igenom folkvandringen med förtviflans mod och belönades snart med att få höra lätta steg på sandgången. Nu skulle således det stora slaget stå och han skulle möta hennes blick. Han lyfte sina ögon med koncentrerad ömhet öfver boken och såg en gatpojke, som med händerna i byxfickorna släntrade förbi.

Han rodnade af harm och förlägenhet, lika mycket som om han sett den väntade, och för att dölja detta lyfte han åter upp boken och slog ned ögonen. Ett svagt sus, en aning af blomsterdoft och knappt hörbara steg kommo honom åno att se upp, men denna gång var det för sent, hon hade redan hunnit förbi, och han såg endast den smärta gestalten och det rika, svarta håret. Hvad hennes gång var spänstig, och hvad hon bar sitt hufvud käckt. Nu närmade hon sig den bänk, där hon suttit dagen förut, och hans hjärta klapade häftigt af ångest. Skulle hon gå förbi eller sätta sig? Likväl vågade han ej mera se ditåt af fruktan att skrämma henne. Genom en kraf-

tig viljeansträngning tvang han ned ögonen i den fördömda historien, men länge höll han ej ut därmed.

Som genom ett trollslag tycktes honom hela världen förvandlad till idel sol och sång. Hon hade satt sig, och han var säker på, att hon i smyg betraktat honom. Vilda planer att gå fram och presentera sig blandade sig med jublande toner af förut oanade känslor. Den högsta grad af oförskämdhet i teorin förenade sig med den ohjälpligaste blyghet i praktiken till ett underligt virrvarr, som blott resulterade däri, att han satt tåligt väntande i två timmars tid under omvexlande bemödanden att låtsas läsa och att uppfånga blickar från sin granne på bänken bredvid. Ofta, då han oförmodadt såg upp, möttes deras ögon öfver böckerna, men gömdes åter genast i blyg förvirring. Då rodnade de båda, och en rysning af sällhet genomilade studenten.

Ändtligen slog den unga flickan ihop sin bok och reste sig. Med bortvänd blick och en klar rodnad på kinderna närmade hon sig Olof Grehn, som satt där, ett rof för den vildaste sinnesrörelse. Han visste ej rätt, om han helst ville sjunka under jorden, sväfva upp till molnen eller möjligen stiga upp och erbjuda sig att följa henne hem. Han förblef likväl sittande, och då hon vände sin blick emot honom, kunde han ej utvärda dess glans, utan måste fly till boken. Som en fläkt af vår och poesi drog hon förbi honom och försvann, kvarlämnande honom blodröd i ansiktet ända upp till hårfästet.

Hela den dagen gick Olof Grehn som i en dröm. Han skulle således få vara med om något så underbart som en verklig roman. Han undvek sina kamrater och kunde ligga hela timmar på en soffa och fantisera. Då natten kom, flydde sömnen hans öga, och ännu i drömmen såg han framför sig den okända flickan från parken.

Han vaknade senare än vanligt och flög upp som en krigare, då trumpeten skallar. Så sökte han upp sin vackraste kravatt och borstade sig ovanligt omständligt. Om hon kom äfven i dag, hade han full rätt att söka hennes bekantskap.

Redan då han kom till sportplanen, såg han den röda parasollen, men på en plats, där han ej väntat att finna den. Just framför hans bänk delade sig vägen, och äfven vid den andra vägen stod en bänk, blott några få steg från hans. Där satt hon nu med boken i knät. Det svindlade för hans ögon. — Nu borde han visst taga mössan af sig och hälsa. Skulle han våga sätta sig på sin plats?

Hälsningen blef icke af, men innan han hunnit närmare tänka öfver saken, fann han sig sittande midt emot henne. Ett leende af igenkännande låg ännu kring hennes mun, men hon hade redan lyftat upp sin bok och börjat läsa.

— Nu är hon säkert min, om jag blott kan finna de rätta orden för inledande af samtalet, — tänkte han och ansträngde hela sin uppfinningsförmåga, men orden föreföllo honom ständigt antingen för platta eller för närgångna. Hennes

ögon logo då och då emot honom, och han log tillbaka, men därvid blef det också.

Plötsligt stod hjärtat stilla i hans bröst. Hon reste sig och kom rätt fram emot honom. Äfven han ville resa sig och hälsa, men benen lydde honom ej.

— Får jag lof att fråga hur mycket klockan är, — ljöd en låg, välljudande stämma.

Med darrande hand drog Grehn fram sitt ur och ville svara, men strupen kändes liksom hopklämd af en järnhand och tungan klibbade vid gommen. Han förmådde blott vända urtaflan emot henne och vågade ej ens se henne i ögonen.

Hon tackade och återvände till sin plats. Nu först slog det honom hvilken tafatt narr han varit. Tårarna stego honom upp i halsen, och i sin förtviflan och ånger gick han hem utan att se sig om.

Denna dag var helt visst den dystraste i hela hans lif. Han förebrådde sig att själf hafva förödt sin lefnadslycka, och själf föraktet gnagde på hans unga hjärta. Om aftonen gick han till Kapellet, men denna gång förnekade han tillvaron af både kärlek och tro. Allt sådant var blott poeternas uppfinningar och troddes blott af skolflickor. För sin del skulle han gifta sig med en rik flicka, som kunde sätta upp ett komfortabelt bo och betala sin del af ungarnas underhåll.

Rudolf Jurelius framkastade ett förslag, att alla tre vännerna skulle för sommarn inackordera sig i finsk trakt. Han hade redan skrivit till

Koivulahti, en rik bondgård i närheten af Fredrikshamn, där han hört att såväl herrar som damer plägade tillbringa sommaren, och fått till svar, att han var välkommen med huru många kamrater som helst, ty det fanns godt om rum på det forna herresätet.

Grehn omfattade med ifver detta förslag. Hvad skulle han längre här, där hans lifs lycka gått i spillror? Han ville i naturens frid glömma sin sorg och sedan med förnyade krafter taga ihop med lifvets allvar.

Äfven Lindström öfvertalades lätt, då han fick höra det billiga inackorderingspriset, och det beslöts, att de genast skulle afsända ett brefkort med underrättelse om sin ankomst och sedan afresa om tre dagar.

När Grehn vaknade följande morgon, hade han sofvit bort den värsta sorgen, och ett svagt hopp tycktes strömma in i hans själ med den klara, välbekanta solstrimman. Måhända var ej allt förloradt ännu, och han hade ju två dagar på sig, innan han skulle resa till landet. Om han blott finge veta hennes namn, kunde han åter upplifva bekantskapen nästa höst, och då . . .

Ännu engång vandrade han den kända vägen, ehuru icke så säker som förut. Hvilken aktning kunde hon väl hysa för en sådan tölp som han? Han kände sig nästan som en skolgosse inför sin lärare, då han åter såg den röda parasollen lysa mellan träden. Den rörde sig i dag så oroligt fram och tillbaka. Åh, om han nu haft sina målartillbehör med sig och kunnat i ro

sätta sig ned att måla, hvilken tafla hade han ej då kunnat göra af detta! Hans drömmars ideal, som gick omkring på gräsmattan med sin lilla, kanske sexåriga syster och plockade blommor. Det var säkert hennes syster, den där lilla kyrkängeln med det utslagna håret. De sprungo och skrattade, de lekte och småpratade, och han satte sig på sin bänk och såg på. Han såg henne åter le så gladt emot sig, att allt missmod försvann.

Han hade ej suttit länge, då han såg den lilla flickan efter några hemlighetsfulla order af sin syster komma springande fram emot sig. Hon svängde i handen en bukett af smörblomster, fräken och gröna blad. Så neg hon sirligt och räckte fram blommorna, och han, han tackade blott och lät henne springa sin väg igen. Han gömde buketten vid sitt hjärta, men hans glädje förbittrades åter af harm mot honom själf, för att han ej frågat flickan hvad hon och hennes syster hette eller annars begagnat sig af det gifna tillfället.

Ännu hade han dock ett utmärkt kort på hand, han kunde själf gå och frambära sitt tack för buketten. Han satt en hel timme och ämnade göra detta, men sköt alltid upp det till något lämpligare tillfälle, till dess de båda syskonen under sin lek småningom aflägsnade sig från honom och slutligen försvunno.

Sin pant hade han likväl kvar och ännu en dag på sig. Han kände med sig, att han skulle få mod till det stora steget, så snart det ej mera

fanns någon möjlighet att uppskjuta det. Han gick därför hem och ställde sina blommor i vatten.

Ingen flicka, som får sig tillsänd en dyrbar bukett af utländska blommor, kunde vara stoltare än den unga studenten öfver sina smörblomster. De inneburo tusen löften och förhoppningar, och sedan dess kom han alltid att hysa en viss förkärlek för dessa, af andra föraktade blommor. Men ack, huru ofta förvandlas icke granna, lysande, gyllene löften till grå fjun, som spridas för alla vindar.

Följande morgon regnade det, ett mildt, välgörande sommarregn, men för Olof Grehn var det bittra tårar öfver en sviken ungdomsdröm. Fåfängt vandrade han omkring i den öde parken. Gräset växte så, att man nästan kunde höra det, men smörblomstren hade slutit sina knoppar, och klara tårar glittrade i daggkåpornas blad. Göktytan satt ruggig och våt och skrek i en gammal björk, bänkarna glänste af vatten, och små vattenputtar bildade sig på sandgångarna. En aning om att all vår fröjd sålunda engång måste upplösas i tårar drog som ett klagande ackord genom ynglingens själ, och han återvände hem för att packa sina saker för resan.

Då tåget följande morgon brusade förbi Kajsa-niemi, stod Grehn med pannan stödd mot rutan och blickade melankoliskt ut i den förbiilande parken. Men regndroppar runno utför glaset, och kanske var äfven hans öga fuktigt, ty allt såg

så grått och ödsligt ut. Den stämning han mest fruktade af allt låg öfver hela naturen, och ingen röd parasoll lyste mellan björkarnas grå, mossbelupna stammar.

IV.

Jurelius satt med benen hängande ut genom det öppna fönstret och småhvislade, Lindström läste tidningen i ett soffhörn, det gjorde han för resten oftast, och Grehn halflåg i skjortärmarna på sin säng. Solskenet föll i breda floder in genom fönstren, och det var försvarligt varmt där inne, men de unga herrarna väntade bud att maten var serverad och kunde därför ej gå ut. Gökens rop och fårens bråkande trängde in genom det öppna fönstret till Grehn och försatte honom i en drömmande, idyllisk stämning.

Nu hade de sedan ett par veckor lefvat ett verkligt ideallif här på Koivulahti, sprungit omkring i skog och mark i de bizarraste och lättaste kostymer, badat i gårdens präktiga simhus tre gånger om dagen, fiskat och skjutit kråkor, ja, t. o. m. seglat, ty gården, som låg vid en hafsvik, hade en ganska god segelslup. Till deras förvåning och fröjd fanns det äfven ett gammalt taffelpiano i den stora salen, ur hvilket det var Grehns sak att under regniga kvällar aflocka så vemodiga melodier som möjligt. Dessutom hade denne målat och tecknat flitigt, så att väggarna

i de två rum de bebodde voro fullhängda med oftast ofullbordade skisser. Deras ansikten och händer voro bruna som indianers och kläderna under all kritik. Värdsfolket såg man nästan aldrig till, ty värdinnan hade enkom låtit hämta en kunnig tjänarinna från Fredrikshamn för att hushålla för de unga gästerna. Hela den gamla herrgården var liksom endast till för deras skull. Värdsfolket bebodde blott några rum i ena ändan af den stora tvåvåningsbyggnaden. Studenterna huserade fritt i flere väldiga salar, af hvilka en under tingstiderna begagnades såsom domsal. I trädgården blommade äppelträd i långa rader, där stodo lärkträd och tujor, som minnen från stället storhetstid, där funnos murkna utsiktstorn, just lagom lifsfarliga för att reta till bestigning, en stor dansplan af plankor och ett otal andra härligheter, för att icke tala om skogarna och fiskevattnet, där ingen tycktes hafva fiskat på länge, blott för att lämna så mycket mera åt de unga Helsingforsherrarna.

Jurelius afbröt plötsligt sin hvissling midt i en takt.

— Hvad i helsinge, — mumlade han och lutade sig ännu längre ut genom fönstret, men stod genast därpå med ett språng på golvet.

— Hit ha kommit tre fina fruntimmer, en studentska . . . — hviskade han upprörd.

— Det vore väl fan, — utropade Lindström och lade ifrån sig tidningen.

— Fy tusan, måtte du ljuga, — instämde Grehn med öfvertygelse och reste sig äfven han.

Men då de alla försiktigt tittade ut bakom gardinerna måste de gifva Jurelius rätt. Tre ljusklädda damer vandrade arm i arm på gårdsplanen. I midten gick en liten, mörklätt, tydligen betydligt äldre än de andra. Vid hennes vänstra sida gick en studentska, smärt och lång, med högburet hufvud, och till höger en trind, liten blondin, hvars barnsliga skratt nu ljöd in till dem.

— Utdrifna ur paradiset, — suckade Grehn.

— Den långa ser inte illa ut, — förklarade Jurelius, men Lindström bara teg och rodnade. Emellertid stod saken icke till att hjälpa, och tjänarinnan, som bjöd dem till middagen, skingrade deras sista tvifvel och förhoppningar, i det hon stolt omtalade, att det kommit tre unga fröknar från Helsingfors, som skulle tillbringa sommaren på Koivulahti.

Nu blef det ett ängsligt rotande i kappsäckar och byrålådor, ett skrubbande och borstande, till dess de efter en half timmes hårdt arbete kände sig tillräckligt presentabla. Ute i salen väntade redan de tre damerna, och det blef en ceremonlös presentation. Den lilla, mörka damen, fröken Forsberg, var en moster till studentskan, Elna Högdahl, och hade kommit som de båda flickornas förkläde. Den lilla blonda Signe Winter var fröken Högdahls skolkamrat, men hon hade icke aflagt studentexamen.

Det blef en stel och tråkig måltid. De unga herrarna voro styfva som stockar, och äfven de yngre flickorna tisslade blott hviskande med hvarandra. Fröken Forsberg gjorde väl några försök

att inleda ett samtal, men lyckades blott med Jurelius, som var något mera världsvan än de andra.

Denna tvungna stämning räckte flere dagar. Herrarna gingo klädda i krage och manschetter och kände sig ej säkra annat än tre kilometer utåt sjön.

Småningom måste dock isen smälta. Fröken Forsberg hjälpte dem att tvinna långrefstaf-sar och Elna Högdal började intressera sig för Grehns målning.

Ett stycke från gården hade denne funnit en undangömd vik, som fortsattes uppåt skogen af en smal strimma grön äng. Rundt omkring höjde sig skogen. Närmast viken och ängen var det ett bälte af alar och unga björkar, men bakom reste sig granskogen hög, mörk och allvarlig. Här på den lilla ängen brukade kreaturen beta och sökte ofta skydd mot hetta och flugor i det grunda vattnet. En sådan bild hade Olof Grehn företagit sig att fästa på duken. Han hade ställt upp sitt staffli bakom en gärdesgård för att icke onödigtvis vara inom räckvidd för den väldiga, svarta, holländska tjurens horn. Detta prakt-exemplar, äfven den ett minne från Koivulahtis aristokratiska dagar, intog en framstående plats i taflans förgrund, stående i vattnet ända till buken.

En dag stod han och svettades i skjortär-marna framför staffliet, med den bredskyggiga halmhatten skjuten långt bakåt nacken. Flugorna gjorde honom mycket besvär, de ville nödvändigt

sätta sig på hans öron, just då han skulle göra ett riktigt fint penseldrag. Då han hade paletten i vänstra handen, måste han svänga den högra med pensel och allt efter flugorna med risk att smeta ned sig själf.

— Det är mycket varmt i dag, herr Grehn,
— ljöd det plötsligt bakom honom, och då han vände sig om, stod fröken Högdahl där helt nära intill.

Hon var ändå bra ståtlig, där hon stod i sin ljusa sommardräkt och studentmössa på det bruna håret. Blicken var forskande och spörjande, men den halföppna munnen såg så förförisk ut. En varm doft af ungdom och hälsa tycktes slå emot honom, då hon trädde ännu ett par steg närmare.

— Får jag se på, när ni målar, — frågade hon leende.

Det kunde han naturligtvis inte neka henne, fastän det gjorde honom tafatt och osäker i rörelserna. De stodo tysta en stund, men så började hon tala om målarkonsten. Hon yttrade sig med mycken sakkännedom om de finska artisterna, beundrade Edelfelt och menade, att det ändå måste vara härligt att vara berömd, att likasom från en högre värld få skåda ner på andra människor.

— Skall ni också blifva en berömd man, — frågade hon med det spanande uttrycket i de grå ögonen.

Och då han med hänförelse utvecklade sina framtidsdrömmar om en pånyttfödd konst, såg

hon så begrundande och intresserad ut, att han kunde tala långa stunder utan att tröttna. Han beskref, huru skönheten åter skulle uppsättas på sin förlorade tron; huru konstens uppgift icke mera skulle vara att efterhärma naturen eller uppsöka det fulaste och bizarraste däri, utan att framkalla en ljuf eller förädlande stämning, likasom vid åhörandet af vacker musik. Hvarför skulle man hänga på sin vägg bilden af en gammal skrynklig käring, då världen var full af skönhet. Nej, tekniken var icke hufvudsak, utan känslan. Det är visserligen nödvändigt att en tafla är naturligt målad, emedan det annars skulle störa stämningen, men det ger oss inte rätt att kalla allt, som är väl måladt, för konst.

Hon kom då med en försiktig fråga, om han var den förste med dessa åsikter och om de hade någon utsikt att blifva allmänt antagna eller om de kanske redan rådde i Paris, allt frågor, hvilkas baktanke han ej förstod.

Till slut lät han penseln hvila, och de satte sig på ett par stenar vid gärdesgården för att kunna prata i ro. Grehn var af naturen meddel-sam, och fröken Högdahls tydliga intresse för målarkonsten bortjagade småningom all blyghet. Hon satt ännu kvar, då gårdens matklocka kallade till middag, och de följdes åt hela vägen hem.

Följande dag kom hon åter till ängen, medförande en liten rifva smultron, som hon själf plockat. Den bjöd hon åt den unge artisten och dröjde kvar ännu länge sedan bären voro förtärda.

I allt detta begynte Olof Grehn se en själar-
nas frändskap. Han fann en lättnad för sin ung-
domliga idealism i att för henne utveckla alla sina
framtdrömmar. Han lade ej märke till, att han
mycket ofta talade ensam och att hon endast då
blef liflig, när han talade om rykte och konstnärlig
storhet. Härefter sökte de allt oftare hvar-
andras sällskap, och det var naturligt, att denna,
den unga studentens första intimare bekantskap
småningom skulle inväfvvas i hans drömmar. Den
bleknande bilden af hans romantiska bekantskap
från Kajsaniemi drog sig allt mera tillbaka för den
levvande, högväxta ungmön. Ännu höll han väl
sina stilla andaktsstunder i ensamma timmar fram-
för den lilla pressade buketter, men han kunde
redan med buketter i hand tänka på Elna Hög-
dahl.

De företogo ofta långa promenader tillsam-
mans och sökte skogens ensamhet. Då hände det
dem ibland, att de mötte Lindström och lilla frö-
ken Signe Winter i drömmande tystnad sida vid
sida. Den stillsamma unga flickan blickade med
tydlig beundran upp till den blifvande skalden.
De hade rent instinktivt sällat sig till hvarandra,
och Lindström hade för henne uppläst alla de poem,
han skrifvit redan under skoltiden. Dessutom för-
fattade han nya med hemliga anspelningar på
henne, hvilka kommo dem båda att rodna, då de
upplästes.

En babylonisk förbistring tycktes hafva upp-
stått i det lilla sällskapet. De unga herrarna trif-
des ej mera så väl tillsammans utan smögo sig

under allehanda förevändningar hvar åt sitt håll. Det var blott fröken Forsberg, som sammanhöll det hela. Hon arrangerade utfärder, härliga, långa seglatser utåt hafvet, kafferep i det gröna eller andra landtliga nöjen. Men oaktadt all hennes skicklighet och takt var det dock mycket svårt att få något samfäldt åstad. Jurelius gick och småsvor och hade tråkigt, hvarför han äfven blef en mycket ifrig fiskare. För öfrigt trufdes han dock väl tillsammans med mostern, som var glad och pratsam.

Musiken var dock ett mäktigt medel i fröken Forsbergs hand att förena det lilla sällskapet, särskildt då kvällarna började blifva längre. Alla samlades i den halfmörka salen och sökte upp sina älsklingsvrår, där de sutto eller halfflågo i de väldiga, gammalmodiga sofforna. Så bådo de bevekande i tur och ordning att få höra sina älsklingsmelodier och lyssnade med halfslutna ögon. Då kunde äfven den annars så kyliga och praktiska Elna Högdahl blifva svärmisk och hennes stämma få en varm vibrerande klang.

Det var en sådan mörk höstkväll i medlet af augusti. Det prasslade och tasslade i löfven af det jämt nedsilande regnet. Då och då fattade en vindil tag i björkarna och ruskade ned en hel skur af stora droppar, som med ett smattrande ljud föll ned på verandataket utanför salen. Där inne satt fröken Forsberg som vanligt spelande utan noter i mörkret. De andra sutto i en hviskande grupp rundt omkring det stora bordet framför soffan.

— Ah, moster, spela Cavalleria, — bad Elna bevekande.

En nästan fysiskt smärtsam känsla af trängtan genombäfvade Olof Grehn, då tonerna strömmade ut i det lyssnande dunklet, ett våldsamt begär efter lifvets fullhet. Äfven på hans lott måste väl komma kärlek och lycka, det var ju hans naturliga arfvedel. Hvarför skulle han jaga efter en drömbild, då han kanske blott behöfde sträcka ut sin hand för att gripa verkligheten.

Och med en instinktlik rörelse sträckte han ut handen under bordet, och den omslöts genast af smala, mjuka fingrar. Det var så naturligt just nu, då musiken klingade i en vaggande vals, att han ej tänkte eller reflekterade. Blodet brände blott på hans kinder och liksom genom en slöja såg han Elna Högdahl sitta bredvid sig vid bordet, medan de andra sutto i soffan.

De smala fingrarna slöto sig om hans med ett trefvande grepp, och hans hjärta darrade af lycka. Ack, om hela lifvet kunde förrinna på detta sätt i stum lycksalighet. Så måtte visst de saliga andarna känna det, en svindlande, onämbar lycka i dådlös stillhet med klingande toner omkring sig.

Musiken tystnade och fröken Forsberg reste sig upp från instrumentet.

— Åh, hvad här är mörkt och tyst, — sade hon med sin glada stämma.

Förtrollningen var bruten och de ungas händer släppte hvarandra under bordet. Men Elna Högdahl bestormade sin moster med böner om

mera musik. Denna tände ljusen på pianot och spelade ännu ett stycke efter noter.

Då musiken tystnat, började Elna Högdahl med nervös liflighet samtala med de andra flickorna, men Olof Grehn steg upp och gick ut på verandan för att reda sina tankar. Det var något underligt nytt, som hade kommit till i hans lif. För hans enkla begrepp kunde det som skett icke tolkas annorlunda än som en förlofning, bindande för hela lifvet. En känsla af ansvar och kraf hade efterträdt det första ruset.

Han satte sig i en för blåsten skyddad vrå af verandan för att tänka efter, om han skulle meddela sin lycka åt sina föräldrar eller sina vänner. En besynnerlig känsla af motvilja hejdade honom härvid, och han fann snart en ursäkt i den omständigheten, att hon ej gifvit honom rätt därtill. Vinden kylde hans panna, och det kändes så kallt ända ned till hjärtat. Tviflet stack upp sitt vidriga trollhufvud ur hans själs mörkaste djup, men han tvang det åter med våld tillbaka. Han skulle och måste blifva lycklig med henne.

Vinden suckade i de gamla björkarna, det prasslade och tasslade i det grå dunklet, tysta steg hördes på sandgången nedanför.

— Är du där, Olof, — hviskade en stämman, som kom hans hjärta att slå fortare och alla tvifvel att försvinna. Elna smög sig upp för trappan och nästan med en känsla af andakt tryckte han den första kyssen på hennes läppar. Hon smög sig intill honom likt en frysande fågel. Längre stodo de så i djup tystnad.

— Olof, — hviskade hon slutligen, och hennes ögon glittrade i mörkret, — du måste mycket snart blifva en stor målare.

— Ja, ja, — svarade han med hänförelse, vid din sida skall det blifva en lätt sak.

Och likväl var det något i hans innersta som uppreste sig, som om han väntat något annat af henne i detta ögonblick.

Verandadörren öppnades, och Jurelius stämman frågade med lindrigt hån:

— Sitter du och svärmar i mörkret, Olof?

Grehn fann ej genast något svar, men Elna Högdahls röst ljud kyllig och klar.

— Ja, det är verkligen härligt här.

Så var då deras förbund besegladt för all evighet. Det medförde nästan en känsla af svin-del. Och hvad det var ljuft och romantiskt, detta dagliga hemlighetsmakeri gentemot kamraterna, de ensliga mötena i skogen och kyssarna i skymningen. De sista augustidagarna flögo bort som skimrande vårdrömmar.

Ibland kunde hon börja planera för framtiden, ståtliga, granna drömmar om rikedom och ära, Paris och Rom, ett komfortabelt hus, en villa i skärgården. De skulle dock redan kunna gifta sig så snart han hade sextusen om året.

Olof betraktade allt detta som fantasilekar. Det var ju själfklart, att man kunde gifta sig redan med hälften. Men han gick in på skämtet och målade ut det ännu lifligare än hon. Han kunde beskrifva deras blifvande hem som ett österländskt fépalats, och då kunde hon i sin tur se

på honom med en förundrad, kall blick, som hejdade orden på hans läppar. Han hade en obestämd känsla af att hon var mera praktisk än han och böjde sig omedvetet därför med en skygg tacksamhet, som om hon skänkte honom mera än han var värd. Hvarje gång deras tankar gingo skilda vägar och tystnaden smög sig emellan dem, liksom aflägsnande dem långt ifrån hvarandra, tog han hela felet på sig och beskyllde sig själf för öfverspändhet. För att fylla ut sådana stunder hade han ibland försökt läsa poesi för henne, men det föreföll honom, som om hon liksom Jurelius hade funnit poesin tråkig och gammalmodig.

Mellan Lindström och Signe Winter var förhållandet helt annat. Här var det hon, som likt ett vax böjde sig efter honom. Han, som var hemma från ett fattigt handtverkarhus, hade tack vare sina föräldrars öfverdrifna ömhet utvecklat hos sig en stilla, maklig egoism. Hos Signe fann han samma undergifna beundran som hos föräldrarna, men förskönad af ungdom och friskhet. Hon intresserade sig för allt hvad han tänkte och gjorde, ja, hon smittades t. o. m. af hans öfverhandtagande passion för tidningsläsning, ett bekvämt sätt att skaffa sig allmän bildning, hvilket allt för mycket öfverensstämde med hans makliga natur för att ej slå an på honom. En verkan af denna läsning var, att hans intresse småningom, nästan omärkligt drogs öfver från poesin till politiken. Han blef det lilla sällskapets politiske krönikör och hade sin ifrigaste åhörarinna i Signe.

Vår nordiska sommar är kort, men för studenter på ferier är den som en flyktig dröm. Så kom då den dag, då damerna skulle resa. Studenterna ämnade nämligen dröja till dess terminen började i medlet på september. Då alla sista kvällen voro församlade i salen, var det blott Jurelius, som skämtade och pratade. Elna satt hög och oåtkomlig med sitt handarbete, och Olof försökte fåfängt uppfånga en blick. Lindström såg mera svärmisk ut än vanligt, och då hans ögon mötte Signes, rodnade de båda.

— Nej, det här är för bedröfligt, — utropade fröken Forsberg och spelade upp en festmarsch.

Då hon slutat, framställde hon ett förslag, att de alla sex skulle råkas på en bestämd dag i Helsingfors t. ex. på Kapellet.

Alla samtyckte ifrigt, och man beslöt att hålla tillsammans hela vintern.

Det var en vacker månskenskväll och den sista. Elna och Olof smögo sig ut och gingo tysta nedåt sjön. Det var så underbart stilla i höstnatten, icke en fågels skri, icke ens en susning i trädchronorna. Blek och stilla gick månen öfver det klara blå djupet där uppe, och blott läderlapparnas mörka skuggor fördunklade stundom den blanka skifvan.

De gingo ut på bron. Sjön låg utan en krusning och afspeglade natthimlen. Skogen med sin spegelbild gick som en bred, mörk ram kring den blåglänsande viken.

De satte sig på en trappa vid vattenbrynet. Ett tungt vemod låg öfver Olofs sinne, en smärt-

fyllt längtan, som han ej på länge känt. Han drog henne till sig och sökte hennes blick. Den var lugn och frågande som vanligt, men hans hjärta klagade och suckade efter något mera. Han kysste henne och hon besvarade hans kyss, men det värmdde honom ej. O, om hon sagt något, gjort något, han visste ej hvad, men det var något han väntade.

Han kysste henne åter.

— Elna, — sade han äntligen med låg röst, — om vi två vore ensamma på hela den vida jorden, allt vore harmoni och frid som i Edens dagar, icke ett ljud af mänsklig äflan . . .

— Tror du ej att lifvet blefve bra enformigt, — frågade hon och kastade en spåna ned på den lugna vattenspegeln, där den långsamt dref utåt.

Han skälfde till som om han stött sig mot något hårdt och kallt.

— Få se, när du första gången skall ställa ut, — fortfor hon nästan utan öfvergång.

Han reste sig utan spänstighet och de gingo långsamt hemåt.

Följande dag reste damerna, men paradislifvet från sommarens första dagar kom icke tillbaka. Öfver alla hade kommit en ofrid och oro, som slutade med att de tre studenterna reste in till hufvudstaden en vecka förrän de ämnat.

V.

Olof Grehn skyndade in i nyländska studenternas nationshus, där han hade kommit öfverens om att träffa Jurelius och Lindström, ty i dag var det den märkvärdiga dag, då de på Kapellet skulle sammanträffa med de tre damerna från Koivulahti. Han hade väl ett par gånger tillfälligtvis råkat Elna ute på gatan, men det låg dock en viss känsla af högtidlighet i detta officiella möte.

Det var lifligt på nationshuset i dag, och Grehn kom snart under fund med orsaken. Det var nämligen kassadag. Kassarummet var fullt af väntande, bland hvilka han snart upptäckte Jurelius och Lindström.

— Här har du ficklåneblanketterna, — hviskade Jurelius, pekande på ett bord, där dessa farliga papper lågo, på hvilka en ung student blott behöfde teckna sitt namn för att få femtio mark utan borgen eller kontroll öfver, hvartill de användes.

Grehn såg förvånad på sin kamrat.

— Hvad skall jag med dem, — frågade han.

— Behöfver du då inte pengar till viften i kväll, — genmålde Jurelius.

— Det har jag fått af min far, — svarade Grehn. — När skulle jag för öfrigt betala tillbaka ett sådant lån?

— Hafva vi då inte hela lifvet för oss, — sporde Lindström med patos.

— Jag har ju sagt att jag ej ämnar låna, allraminst för en vift, — svarade Grehn med något höjd stämma. — Min far har lofvat mig tjugu mark i månaden utan redovisningsskyldighet, på villkor att jag icke lånar från annat håll. En målares framtid är inte mycket att bygga på, och jag anser det dessutom för en hederssak att slå mig igenom med egna krafter.

— Hvad är det där för ett antedeluvianskt vidunder, — frågade en ung gulnäbb halfhögt af Jurelius, som stod där med ett spefullt leende på läpparna.

— Du anser det naturligtvis alldeles onödigt, att det alls finnes någon kassa för att hjälpa fattiga kamrater, du, som har en borgmästare till far, — inföll Lindström bitande.

— Nej, — svarade Grehn rodnande, — men jag anser att lålandet, åtminstone så länge man är inskrifven vid universitetet, bör stå under sträng kontroll af såväl rektor som målsman. För öfrigt är det ej jag, som är gammalmodig, utan ni, ty lålandet uppkom väl på den tid, då det gällde att till hvad pris som helst skaffa landet en bildad öfverklass, men nu, då konkurrensen på alla banor är så stor, skulle det ej skada att gallra och låta energin fälla utslaget.

— Och låta några hundra unga förmågor gå under, — hånade Jurelius.

— Jag har ju redan förut sagt, att kassorna göra af med flere förmågor än fattigdomen, — utropade Grehn häftigt. — Hvad tjänar det också till att disputeras? Hvar och en må lefva efter sina principer. Framtiden skall sedan utvisa, hvem som har rätt.

— Nå, ja, lefva och låta lefva, — instämde Jurelius, och härmed afstannade ordväxlingen för denna gång.

Klockan närmade sig nu åtta, den utsatta timmen, och de tre kamraterna begåfvo sig af nedåt Kaserngatan.

Det stimmade af folk på Kapellet denna afton. Kyparena sprungo som jonglörer med sina brickor mellan bord och stolar och det var svårt att finna ett ledigt bord.

Det låg en högt uppdrifven förväntan i luften, och de tre kamraterna utbytte ej många ord, förrän de sågo de väntade söka sig fram mellan borden. Olof Grehn reste sig ifrigt, och snart skakade de hand med hvarandra. Till en början låg det dock något främmande och stelt öfver dem, som tycktes orsakas af de eleganta toileterna. Hvad Elna beträffar var hon rent af drottninglik. Hon blickade sig omkring med strålande ögon och en hög rodnad på kinderna, så att Olof tyckte att han aldrig sett henne så vacker, men också aldrig så främmande. Det var svårt för honom att förstå, att han kysst denna stolt krökta läpp, och äfven han kände sig stel och kall. Till och med

lilla fröken Signe såg så förnäm ut i dag, att Lindström åter satt tyst som första dagen på Koi-vulahti. Blott Jurelius spelade värd med förvånande säkerhet.

Han beställde fram det ena efter det andra utan att blinka och lyckades verkligen med några glas eldigt vin få stämningen att stiga något. Grehn fann sig dock illa till mods, ty han kände så mycket till värdshusprisen, att han visste att allt detta snart skulle stiga öfver den tiomark han haft med sig. Han vågade t. o. m. göra en invändning, då Jurelius till den fina supén äfven ville bestå en flaska champagne. Han mötte dock en förundrad, ogillande blick ur Elnas ögon, och modet svek honom åter. De andra blefvo allt mera uppslupna, men han kände sig nedstämd och modfälld.

Ännu en stund satt han där obeslutsam, men då Jurelius äfven beställde fram kaffe med likör, måste han fatta sitt parti och taga afsked med en nödlögn. Äfven fröken Forsberg reste sig nu och förklarade bestämdt, att äfven damerna måste gå hem. Elna kastade åter en förebrående blick på sin trolofvade.

Fröken Forsberg ville att äfven damerna skulle deltaga i utgifterna, men detta tillät ej Jurelius. Med en rentiers lugn tog han fram sin plånbok och betalte med rundliga drickspenningar den bugande kyparen.

— Vi kunna ju göra upp oss emellan sedan, — sade han nonchalant till kamraterna.

Åh, hvad allt detta äcklade Olof Grehn, och likväl kunde han ej undgå att på ett förödmjukande sätt känna sig tacksam, för att kamraten räddat honom från att erkänna, att han ej hade nog penningar med sig. Det var ej många timmar sedan han hållit sina långa tal mot skuldsättning och mot att lefva öfver sina tillgångar. Och hade de åtminstone haft roligt? Kanske, men det var en underlig, uppskrufvad fröjd utan innehåll. Samtalet hade rört sig om idel bagateller utan någon högre lyftning. Var det då sant, att nutidens ungdom helt och hållet saknade idealism? Han hade dock haft ett dunkelt hopp om att finna sådan åtminstone hos kvinnan. Hvarifrån skulle den nya väckelsen komma, som åter förmådde denna ungdom att brinna för höga idéer, att offra kraft och lif för en god sak? Dock måste han medgifva, att han hos fröken Forsberg ofta mött varm förståelse, och han erinrade sig efteråt med förvåning, att det hufvudsakligen varit med henne som han underhållit sig. Elna hade med lif och lust kastat sig in i Jurelius' lätta skämt, och Lindström hade mest hviskat med Signe. Hela tillställningen hade utfallit så annorlunda än han tänkt sig, att han kände sig helt förkrossad.

Tyst och nedstämd följde han Elna hemåt. Hon däremot var mycket upplifvad och pratade nästan utan uppehåll.

— Det har varit riktigt trefligt i kväll . . . Jurelius är ju en charmant kavaljer . . . Vi måste snart igen göra om det här o. s. v.

— Ja, ja, — och han nickade tankspriddt.

När han blott fick tillfälle, skulle han väl lära henne förstå sina idéer, men nu var ej rätta stunden.

Äntligen ryckte han upp sig en smula.

— Skall vi inte i morgon gå till botaniska trädgården och bese växthusen, — föreslog han, — det är länge sedan jag sist var där.

— Och jag har aldrig varit där. Man kommer sig inte för med sådant, när man är så upptagen af studierna, — svarade Elna.

— Det är således öfverenskommet, — utropade Olof något upplifvad. — Vi träffas klockan åtta vid porten.

Hon skrattade gäckande.

— Åh nej, tolf hinner till.

Han följde henne in i den mörka paradtrappan och omfamnade henne lidelsefullt och hjälpsökande. Hvar skulle han finna uppmuntran och stöd i sin kamp, om ej hos henne? Hon hade ju i många fall så förnuftiga, praktiska tänkesätt.

— Min klädning, min klädning, — klagade hon, och det afkyldes honom åter så att han gick sin väg.

Följande dag var hon mycket vänlig och glad, då de råkades i botaniska trädgården. Det var så härligt att kyssas i smyg bakom de stora palmbladen i växthuset, där vattendropparna i den tunga, fuktiga värmen nedföllu med ett prasslande ljud öfver tropikernas fångna jättar. Åh, om han kunnat föra henne långt bort för att visa henne all söderns prakt både i natur och konst,

Sevillas palmlundar, Florens, Rom och Sorrento . . .

— Och nu bjuder du mig väl på en kopp kaffe, — sade hon, då de trädde ut i friska luften.

— Det kan jag inte, — svarade han och rodnade starkt, — jag har glömt min börs hemma.

Hvad var det för en känsla, som kom honom att ljuga? Skändes han verkligen för sin fattigdom eller var han rädd att deras förhållande skulle brista, om han vore uppriktig?

De gingo en stund bredvid hvarandra i tryckande tystnad, men slutligen lyfte han stolt upp hufvudet och började tala. Han sade henne utan omsvep, att han beslutit lefva efter sina tillgångar och ej göra några skulder. Han talade med värme och öfvertygelse om sina skyldigheter mot vårt fattiga land, så ovanligt illa lottadt af naturen, att vi ej kunna tänka på att täfla med utlandet i annat än flit och sparsamhet. Men i stället skämmas vi för vår fattigdom och söka visa utlänningen en så glänsande sida som möjligt.

Han talade sig så varm, att hans ögon stodo fuktiga af tårar, och hon betraktade honom med undran och nyfikenhet. Hon kände det som om hon läst en gammal bok, rörande i sin enkelhet, men dock icke tillfredsställande nutidens mera utvecklade smak.

— Jag visste inte, att du var så öfverspänd, — sade hon som ett slags ursäkt, — men hvart

skulle vi taga vägen utan lån i all vår fattigdom?

— Vi skulle arbeta, — utbrast han entusiastiskt, — arbeta med raseri och hänförelse, så som forntidens folk stridde för sin fosterbygd. Vi skulle ej sky något arbete eller anse oss för goda för något. Hvarför måste en finne resa till Amerika för att kunna utföra intensivt kroppsarbete, då hans eget land har behof af hans armar?

— Ja, ja, — afbröt hon afkylande, — allt det där är nog godt och väl i teorin, men omöjligt i praktiken.

— Hvarför omöjligt, — utropade han häftigt, — skulle det vara omöjligt att öfvervinna vår lättja och vårt högmod, omöjligt att åter väcka en lefvande, uppoffrande kärlek till vårt land?

Hon skakade på hufvudet.

— Hvar och en lefver i sitt tidevarf och hvarje tidevarf har sina sträfvanden.

— Må detta då blifva vår framtid, — inföll han och hans ansikte lyste af hänförelsens eld.

Han såg i hvarje fall bra ut, när han predikade sina gammalmodiga idéer, tyckte hon.

— Låt oss hoppas att du kan uträtta något för saken, — sade hon med allvarligare, vekare stämman.

Vid universitetet mötte de Jurelius, som kom utför trappan från en föreläsning.

— Hallå, det var bra att jag fick tag i er, — ropade han. — Nu far vi ut till Högholmen och friskar upp oss litet.

Grehn nekade bestämdt. Han skulle förresten arbeta hela förmiddagen.

— Men ni då, fröken Högdahl, — sade Julenius artigt, men som Grehn tyckte utan verklig afsikt.

Elna såg villrådig upp på sin trolofvade, hon hade tydligen god lust.

— Ja, kanske Elna kommer ensam, — instämde denne lamt öfvertalande.

Men till bådvas förundran jakade hon, och snart såg Grehn dem sida vid sida styra kosan mot norra hamnen.

En bitter, gnagande känsla steg upp i hans hjärta. Var det afund eller svartsjuka eller blott längtan och saknad, det vågade han ej själf göra klart för sig. Han kände blott sin själ så dödande trött. Med tunga steg och nedböjdt hufvud fortsatte han vägen till Ateneum, där han börjat sina studier.

VI.

O, den första akademiska terminen, huru ljufva, skiftande minnen lämnar den icke oftast efter sig. Studentsång och lätta, preliminära examina, himlastormande förhoppningar och glada flamningar. Men Olof Grehn tog allting så allvarligt, både arbetet och det öfriga. Han hade så svårt att som de andra fritt och helt njuta af sin ungdom och den akademiska friheten, emedan ansvarskänslan ständigt låg på lur med sin obevekliga fråga: Är det rätt att öda tid eller pengar till det eller det?

Kamraterna funno honom ofta tråkig och pedantisk, en del sade t. o. m. rent ut, att han var girig, men denna sista beskyllning träffade ej hans samvete, ty han visste med sig, att han ofta kunde gifva bort större delen af sina fickpengar åt de fattiga. Han fick få vänner äfven därför, att han bestämdt vägrade att teckna borgen åt någon annan än sina närmaste vänner, Rudolf Jurelius och Karl Lindström. Det fanns visserligen hos honom något vid första mötet mycket tilldragande, den klara, öppna blicken och

det lätt hänförda sinnet. Men kamraterna skrämdes tillbaka af hans stora fordringar både på sig själf och på andra. Och så syntes han blott skofvis ute i sällskap, men då var han alltid den gladaste af dem alla. Då strök han studentmössan bakåt nacken, liksom för att släppa ännu mera sol i ögonen, och kunde skratta mera smittande än någon annan.

Äfven förhållandet till de två närmaste vännerna hade småningom kommit i ett kritiskt skede. Jurelius och Lindström fortsatte att lefva mycket ute på nöjen och restauranter, så att det blef omöjligt för Grehn att följa med, i synnerhet som därtill äfven snart anslöto sig mera kostsamma och motbjudande förlustelser. Men då de voro tillsammans på billigare och sundare nöjen, var det ofta Grehn, som satte lif och fart i leken. Det var dock blott ytterst sällan och efter långa öfvertalningar, som han kunde få dem att jämte de tre flickorna från Koivulahti deltaga i ett parti lawn tennis eller käglor, det senare dock oftare.

Det var i synnerhet Lindström, som här gjorde svårigheter. Han, som var hemma från ett fattigt och enkelt småstadshem, hade fått en allt mera öfverhandtagande smak för att lefva godt och bekvämt. Han låg nästan hela förmiddagen på en soffa och läste tidningen från början till slut med annonser och allt och vaknade till lif först efter klockan sex, då han skyndade ned till Esplanadgatan för att träffa kamrater. I deras sällskap var han vanligen den första att föreslå ett krogbesök. Vid det hvita marmorbordet

lefde han sitt egentliga lif. Han kunde både äta och dricka mer än andra, medan han samtidigt gärna kannstöpte i politik eller filosoferade. Det blef en mani hos honom att välja de märkvärdigaste drycker och rätter. Studiet af matsedeln var en högtidlig akt och resulterade vanligen i, att han valde något, som han ej kände till förut.

Det var nästan en omöjlighet att få hem honom, förrän krogen stängdes eller både kassa och kredit voro fullkomligt uttömda. Han hängde i som en kardborre och lånade då både från höger och vänster.

Han fick ofta pengar hemifrån, små, smutsiga, surt hopskrapade sedlar, men dessutom var han en flitig kund i nyländska kassan. Under första terminen räckte visserligen hans och Grehns ficklån till, hvilka sedan omsattes vid terminens slut med ett s. k. ferielån på hundra mark, men redan andra terminen växte skulderna med förfärande hast. Både till ferielånet och de därpå följande lånen fordrades redan tvenne borgensmän, ett par kamrater voro tillfylles, och så snart han sålunda öfvervunnit den första blygheten, blef det en särskild sport att begära borgen af nästan obekanta personer. Vanligtvis stodo dock Jurelius' och Grehns namn på hans skuldsedlar liksom hans och Grehns på Jurelius'.

Första terminen gjorde han undan ett par preliminära examina, men sedan gick det allt långsammare med studierna; tidningarna och lånetransaktionerna togo alltför mycken tid i anspråk, medan vällefnaden småningom förslappade

energin. Han steg sällan upp före tolf, och efter ett längre rummel gick han direkt från sängen till middagen. Samtidigt blef han äfven fetare och plussigare. Grehn märkte med oro alla dessa symptom och försökte ofta, ehuru fåfängt inverka på kamraten.

— Jag skall snart börja arbeta på allvar, — var det vanliga svaret på en sådan förmaning, — men, herre Gud, när man fått umbära så mycket i barndomen, måtte man väl få njuta en smula af lifvet först. Hvad begriper du dig på sådant, som haft det godt i alla dina dagar.

För öfrigt drog han sig allt mera från umgänget med bildade damer och höll sig till buffettfröknarna. I svaga stunder talade han väl med rörelse om Signe Winter, och då de voro tillsammans, såg man, att hon med en ung flickas första, svärmiska kärlek var fäst vid honom, men likväl försummade han henne allt mera för att i halfrusigt tillstånd kurtisera caféuppasserskorna.

Signe hade tagit plats som kassörska i en större affär och var därigenom icke ledig förrän om kvällarna och söndagarna. Under de tider Lindströms penningeresurser voro uttömda, såg man dem dock oftare tillsammans, och hon utöfvade alltid ett välgörande inflytande på honom, ja, kunde t. o. m. narra honom ut på tidiga morgonpromenader eller att läsa flitigt ett par dagar, men han återföll alltid snart i sitt gamla lif, så snart ett nytt lån beviljades.

Helt annorlunda ställde sig förhållandet med Jurelius. Han deltog väl ofta i Lindströms dryckeslag, men berusade sig sällan. I stället besökte han teatrar, varietéer och konserter, alltid på de dyraste platserna, åt dyrbara middagar och supéer med varietéartister samt var äfven artig och frikostig mot andra damer, i synnerhet mot Elna Högdahl.

Han lånade minst lika mycket i kassorna som Lindström, men man lade mindre märke till det, då han med större säkerhet och precision skötte transaktionerna. Hans studier gingo äfven stadigt framåt, så att han aflade den ena examen efter den andra.

Med dessa kamrater började Grehn känna sig som det femte hjulet under en vagn. Hans sinne längtade efter äfventyr och omväxling, men om han en eller ett par kvällar hade varit ute med kamraterna, voro hans fickpengar slut. Han var därför tvungen att sällskapa med dem så litet som möjligt och i dess ställe bjuda sin fästmö på nöjen. Men äfven härvid hunno hans tillgångar ej långt, ty Jurelius, som ofta var med, gjorde allt så storartadt och dyrt. Det förekom därför allt oftare, att denne bjöd Elna med sig äfven utan att Grehn deltog i sällskapet. Äfven fröken Forsberg utgjorde numera sällan en hämsko på glädjen för Elna. Dels drog hon sig frivilligt undan det alltför höga lifvet, som hon ogillade, dels sökte Elna och Jurelius undkomma henne.

Med bittra känslor såg Grehn sin trolofvade allt mera aflägsnas ifrån sig. Han kunde bita

ihop tänderna af förödmjukelse och saknad, då han skildes ifrån henne och vännen utanför den af ljus strålande festsalens dörr och ensam sökte sig hemåt. Hans hjärta uppreste sig i förbittring emot kamraten, ehuru han försökte lugna sig med, att de båda enligt öfverenskommelse blott lefde efter sina olika principer.

I sina svagaste stunder tänkte han ibland, att han blott behöfde börja låna som kamraterna och bjuda Elna till höger och vänster, för att allt igen skulle blifva väl emellan dem, men han tillbakavisade alltid slika tankar med harm mot sig själf. Han misskände säkert sin fästmö. Det var visserligen sant, att hennes kyssar blifvit kallare och sällsyntare, men orsaken måtte väl ligga djupare än så. Det var som om förtroendet dem emellan icke trängt djupare än till en viss punkt. Han hade en känsla af, att det fanns stora områden af hennes sjäslif, som hon aldrig blottat för honom, ty deras samtal rörde sig mest om rent yttre ting, om bekanta personer, om politik och litteratur, medan hon i frågor af djupare art iakttog en förbehållsam försiktighet, som ofta tvärt afkylde honom, då han någon gång talat sig varm. Ordet sentimental innebar för henne något ytterst löjligt, och religiös var hon lika litet som de flesta manliga studenter. I motsats till många manliga kamrater tycktes hon dock ej känna något behof af att sätta sin förnekelse i system, utan var blott likgiltig i sådana frågor.

I nöjenas vimmel kastade hon sig allt vilddare och var icke nogräknad i valet af sådana.

Varietéer och skandalpjäser på teatern tycktes dock locka henne mest, men då det hörde till god ton att besöka fina konserter, gjorde hon äfven detta, ehuru hon ej var i högre grad musikalisk.

Grehn såg många af hennes kamrater med liknande smak sätta en ära i att själfva betala sina nöjen, men Elna Högdahl var konservativ i det fall, att hon ansåg det naturligt, att herrarna betalade för sina damer. Hon hade ju nog utgifter för sina toiletter, som ställde sig så dyra. Äfven Jurelius tycktes anse det som en naturlig sak och det föll därför af sig själf, att det oftast blef han, som bjöd henne ut på allehanda tillställningar. Grehn behandlades härvid som ett barn, hvilket det ej var nödvändigt att taga med i räkningen.

Hvad Jurelius förhållande till Elna beträffar, så utöfvade hon på honom en mångfaldig attraktion. I hans sällskap var hon i sitt rätta element och kunde då vara både intelligent och underhållande. Hon var af detta slags flickor, som äro stela och tysta i kvinnligt sällskap, men ögonblickligen förändras, så snart en herre inträder. Äfven hennes framskymtande sinnlighet lockade honom, och denna lockelse fördubblades däraf, att han visste henne vara förlofvad med Grehn. Han kände en oemotståndlig lust att bevisa kamraten, att dennes idéer i praktiken ej ledde till annat än onödiga försakelser. Han drefs sålunda allt längre, till dess deras förhållande framåt våren inträdde i ett helt nytt skede.

Det var den första verkliga vårdagen. Mars-solen var så varm, att det droppade och plaskade från alla tak, i synnerhet vid Norra Esplanadgatan, helsingforsarnas promenadplats, där de höga stenhusen uppfångade hvarje solstråle och återkastade den med fördubblad styrka. Här voro trottoirerna snöfria och torra, både af värmen och af det ständiga trampandet. Himlen var högblå, och en ljum, ostlig vind fläktade kring gathörnen. Man såg redan de första vårtoiletterna i rörelse.

Jurelius kom makligt vandrande framåt gatan. Klockan i Nikolaikyrkan hade nyss slagit två. Då och då lyfte han på sin nya cylinderhatt för att hälsa på någon bekant, men han hade ännu ej bestämt sig för, till hvilket sällskap han skulle sluta sig. Oaktadt det vackra vårvädret och solskenet, som värmdde så behagligt genom öfverrocken, kände han sig ej rätt väl till mods i dag. Han hade föregående kväll suttit för länge ute med Lindström och gjort af med mera pengar än t. o. m. han ansåg nyttigt.

Det var ändå förargligt med Lindström. Han började verkligen förfalla, och det var på tiden att draga sig ifrån hans sällskap, om man ville bibehålla sitt anseende. Han, Jurelius, måste öfverhufvud välja sitt umgänge med mera omsorg. Så t. ex. borde han nödvändigt afbryta umgänget med Elna Högdahl. Hvarför hade hon då som en kardborre hängt sig fast vid honom? När han rätt tänkte på saken, kunde han ej förstå, hvad det var hos henne som fångslat honom. Han kunde väl ej hafva för afsikt att gifta sig med

henne. Han borde mera tänka på att skaffa sig en hustru med förmögenhet och han visste väl, att hennes far, oaktadt sin ganska stora lön som tjänsteman, dock snarare lefde öfver sina tillgångar än gjorde några besparingar. Hela familjen, men i synnerhet Elna, ville gärna spela en roll och lade mycken vikt på elegans i toiletter och att synas mycket ute på fashionabla nöjen. Men Elna var likväl ej en sådan flicka, som kunde förskaffa honom vare sig relationer eller förmögenhet. Han måste lämna det där onyttiga och dyra flirtandet, till hvilket oppositonslusten mot den inbilske Grehn förledt honom.

Ja, där kom ju denne just nu gående rätt emot honom. Det var annars sällsynt att numera träffa honom här på Esplanadgatan. Han såg äfven mot vanligheten orolig och nedstämd ut.

— Goddag, Jurelius, — hälsade Grehn på sitt vanliga öppna, vänliga sätt. — Brukar inte Elna synas här den här tiden?

— Jo, men i dag har jag ej ännu sett henne. Vi kunna ju emellertid gå ett slag, kanske hon kommer under tiden.

Jurelius hade en aning om, hvad det var, som tryckte kamratens sinne, och i dag gjorde det honom ondt om den barnslige drömmaren.

De gingo ett par slag fram och tillbaka, men Grehns oro var så stark, att han ej länge hade tålmod att vänta. Han tog ett hastigt afsked och skyndade åter bort, men hans tydliga sorgenhet hade ytterligare stärkt Jurelius i hans afsikt att bryta med Elna.

Knappt hade Grehn försvunnit ur sikte, förrän Jurelius fick syn på Elnas eleganta gestalt. Hon hade ny vårhatt, det såg han genast vid första ögonkastet. Hon var i hvarje fall en ståtlig kvinna. Hon tycktes vänta, att han skulle sluta sig till henne, men trogen sitt beslut lyfte han blott på hatten och gick vidare. Nästa gång de möttes, kom hon dock rakt fram till honom.

— Hvad det är vacket väder i dag, — sade hon helt obesväradt.

— Grehn var här och frågade efter er, — invände Jurelius.

Hon svarade blott med ett ringaktande leende, och de gingo framåt sida vid sida.

Där kom äfven Signe Winter emot dem med brådskande steg. Hon kom väl ifrån sin nya tjänst för att gå hem till middagen. Hon hälsade vänligt på Elna, men denna såg envist åt andra sidan af gatan. Hon var väl nu för god att hälsa på sin forna väninna.

— Men, herr Jurelius, hvad ni är tråkig i dag, — sade hon med modärn uppriktighet. — Kan ni inte hitta på något roligt? Tänk, om vi skulle åka ut till Alphyddan.

Nej, hon var alltför påflugen, han kunde ej med henne längre. Dock var det något frestande i hennes förslag. Om de skulle äta middag på tumanhand där ute. Det vore intressant att se, huru långt hon egentligen kunde gå.

Han framställde i skämtsam ton sitt förslag om middagsbjudningen och hon antog det genast.

Hon hade med kvinnlig instinkt sett hans vacklande och anat dess orsak. För henne hade Jurelius alltid representerat dessa högre sfärer, till hvilka hela hennes håg sträfvade. Hon hade först helt naivt trott, att Grehn på ryktets vingar skulle lyfta upp henne dit, men då hon lärt känna hans enkla, anspråkslösa väsen, hade hon i stället kastat sig öfver Jurelius. Hon hade ej brytt sig om att taga reda på, hvarifrån hans rikedomar kommit. Hufvudsaken var att han bländade och att han hade en god framtid. Ehuru hon hade en ganska erotisk natur, var denna erotik alltid underkastad förnuftets kontroll och riktades efter dettas bud mot det lämpligaste föremålet. Hade ödet kastat i hennes väg någon rikare och förnämare man än Jurelius, så skulle hon naturligtvis hafva älskat honom. Nu, då hon såg att Jurelius höll på att draga sig ur spelet, beslöt hon att föra saken till ett afgörande.

De gingo ända till slutet af Henriksgatan och stego där i en hyrkusksläde. Bjällrorna klingade muntert, och det bar af med god fart genom den smutsiga snösörjan. Elna var vid ett strålände lynne, nu då hon fattat sitt beslut, och det kunde ej annat än meddela sig åt honom.

På Alphyddan var det ej nu på hvardagen så mycket folk.

— Skall vi äta i stora matsalen, — frågade han pröfvande. Han var ej ännu rätt säker på, hvar han hade henne.

— Åhnej, det är mycket trefligare i de enskilda rummen, — svarade hon i lätt ton, och då

visste han eller hade en aning om, hvad som skulle och måste komma.

Han kände än en gång ett begär att slita sig lös, att fly ifrån henne, men det var dock för sent, och hvarför skulle han också draga sig undan nu? Hvad angick honom Grehn? Han kunde sköta sina affärer bättre.

Han gaf på förhand en femmarkssedel åt kyparen, som med en djup bugning och ett välvilligt leende öppnade dörren. Därpå beställde han middagen, och de satte sig bredvid hvarandra i soffan. Hennes ansikte hade djupare färg än vanligt och hennes röst en öfverdrifven glädthet. Med glänsande ögon började hon tala om en bok af Peder Nansen, som hon nyligen läst och som hon äfven bedt honom läsa. Hon talade med varm beundran om den unga flickan, som utan hänsyn till gamla fördomar eller till sina närmaste helt lugnt kastade sig i armarna på en skådespelare, i hvilken hon förälskat sig. Nu var tiden inne för kvinnans frigörelse ur hennes tusenåriga slafveri. Nu kunde hon fritt välja sig en man utan prästens välsignelse. Äktenskapet kunde väl i vissa fall vara nödvändigt, men så som förhållandena utvecklats sig och med de ökade fordringarna kunde giftermål sällan ingås, då hjärtat fordrade det, och därför måste de gamla banden lösas. Frihet, frihet var ju dagens lösen på alla områden, frihet måste äfven beredas kärleken, som är det högsta af allt. Äktenskapet vore berättigadt blott, där de ekonomiska intres-

sena sammangå med de sexuella, hvilka alltid måste hafva företräde.

Hvad skulle han svara? Alla de gamla pe-larne, som stöda dygden och moralen, voro murkna och nedramlade. En ny, vidare himmel framlyste bortom det nedrasade taket. Inga band, inga hänsyn, blott den egna personlighetens häfdande i oinskränkt frihet. Och för öfrigt öfverensstämde detta äfven fullkomligt med hans egna åsikter och begär.

Sedan kyparen dukat bordet, drog han sig tillbaka med en ny diskret bugning. De slipade glasen gnistrade och vinet glödde som en solnedgång i Siciliens lunder. Ja, det var deras och nutidens stora konst att med kallt och klart hufvud tillfredsställa allt, hvad hjärtat och sin-nena fordrade. Eftervärlden må ställa nya kraf, men nu är frihetens tid. Nu klinga glasen fritt, blickar bränna och läppar hviska ord af klokhet och begär, af medvetna, instuderade kraf på lifvet.

VII.

Sålunda såg sig Olof Grehn med sorg och grämlse skild från den ena efter den andra af sina kamrater. Men ännu värre blef det, då han träffades af den olyckan, att hans far på våren afled i sin kraftigaste ålder. Den lilla pension hans mor erhöll förslog ej till sonens underhåll, utan denne blef tvungen att genom lektioner förskaffa sig medel till såväl kläder som studiernas fortsättande. Han grep sig dock med sin vanliga ifver an därmed, och lyckades äfven förskaffa sig några elever, skolgossar, som blefvo flitiga mot terminens slut.

Nu blef hans förbindelse med Elna endast ett tomt gyckelspel. Ingendera ville för den andra medgifva, att något förändrats, men de träffades mycket sällan och kände sig allt mera främmande i hvarandras sällskap. Grehn kunde väl ofta känna ett gnagande begär efter smekningar och vänliga ord, efter förståelse och tröst, men han var för stolt att tigga sig till det.

Nu var det åter maj, en stilla, kylig afton, med vårnattens genomskinliga klarhet och drömande längtan efter något ofattligt, ouppnåeligt.

Det var en sådan kväll, då kärleken kännes ljufvast och saknaden tyngst, då själfva luften är som musik och musiken som berusande vin. Grehn var för stor älskare af naturen för att en sådan kväll liksom kamraterna kunna gå fram och tillbaka på Esplanadgatan. Han hade begifvit sig till Brunnsparken och sökt ut åt sig en plats bland klipporna nere vid hafsstranden. Han tyckte om att höra vågornas skvalp mot strandstenarna och känna lukten af saltvatten och sjögräs. De små böljorna hviskade och prasslade bland småstenarna, som om de haft något att berätta, något hemlighetsfullt, som de sett på främmande, aflägsna kuster. Det lät som blyga hviskningar från något osynligt väsen. En jakt kom sakta glidande öfver den mattblå ytan, utbredande sina hvita vingar i den tilltagande skymningen. Blocken gnisslade sakta, då det firades på storseglet vid farledens krökning. Aftontaptot från fästningen ljöd så förunderligt vackert öfver sjön.

Då fanns det ingen damm mera för den tunga längtan, som ville tränga sig fram i ynglingens sinne. Han kände tårarna stiga upp i sina ögon, tårar af bedraget hopp, af besviken kärlek och vänskap, af trötthet efter fåfång kamp. Skulle hans ungdom förrinna utan glädje, utan kärlek, blott för en usel penningefråga, för en fix idé, åt hvilken alla andra skrattade? Var det ej sant, som Jurelius sade, att man borde roa sig i ungdomen, ty sedan fanns hvarken behof eller förmåga därtill?

— Elna, Elna, — hviskade han, — är det blott detta, som skiljer oss åt, så kunde jag kanske . . . Jag är inte ännu nog stark att lefva utan kärlek och sympati.

Men först ville han tala ett uppriktigt ord med Jurelius. Denne måste yttra sig öppet och ärligt, som det anstod en vän och kamrat, om sitt förhållande till Elna.

Den unge studenten reste sig med nervös brådskan från klippan, där han suttit, och skyndade uppåt staden, som om han med ens erinrat sig något, hvilket han länge försummat. Nu skulle han bringa allt till klarhet och sedan måste det på ett eller annat sätt blifva frid.

Jurelius bodde i stadens centrum, där han hyrt sig ett enskildt rum under förevändning, att han hemma blef störd i sina studier, men i själfva verket för att ostörtdt få njuta af den akademiska friheten. Detta var väl känt för kamraterna, som ofta samlades där för att dricka punsch och spela skruf.

Med hjärtat klappande af beslutsamhet och hopp störtade Olof Grehn uppför trappan. Med svärmarens vanliga, ljusa syn på allt såg han redan frågan löst, så snart han engång gripit sig an därmed. Han gaf sig icke tid att knacka, utan öppnade dörren, hvilken Jurelius af någon anledning lämnat olåst, och trädde raskt in i rummet.

En kvinnas lätta anskri af förskräckelse hejdade honom, och han blef stående med ett förvirradt, frågande uttryck i ansiktet utan att få fram

ett ord. Han såg Jurelius sitta i skjortärmarna på sin soffa och i det klara lampskenet såg han äfven Elna halfligga med hufvudet i kamratens knä. Det rika, bruna håret böljade upplöst kring hennes axlar och klädningslifvet var uppknäppt.

Då Grehn inträdde, reste de sig båda häftigt, men då Elna igenkände sin trolofvade, kastade hon med en trotsig rörelse hufvudet tillbaka och strök håret ur ögonen. Jurelius däremot såg skamsen ut.

— God afton, Olof, — hälsade Elna, och hennes röst förrådde föga sinnesrörelse.

Grehn stod allt ännu slagen af bestörtning och hans första tanke var att fly utan att säga ett ord. Känslan af den personliga oförrätten blef dock för stark och han utropade:

— Det är i alla fall uselt af dig, Jurelius.

Kamraten skänkte hufvudet, men Elna började tala ifrigt och hänsynslöst.

— Uselt, — upprepade hon hånfullt. — Om någon är usel, så är det väl du. Småaktig och snål som en jude är du . . . Gubbe i förtid . . . Borde hålla dig vid mammas förklädsband och icke lägga något band på en nutidskvinna . . . Du skulle passa bättre till landthandlande än till artist . . . Kommer naturligtvis att till hämd skvallra för hela världen om hvad du sett . . . Men det angår mig inte . . . Jag föraktar dig, jag föraktar dig.

Hennes först så trotsiga röst slog småningom öfver, och vid de sista orden gömde hon ansiktet i händerna.

Hennes ord hade en oväntad verkan på Grehn. Han rätade upp sig och hans blick blef fast och klar.

— Tack, Elna, — sade han nästan lugnt. — Jag var redan nära att för din skull svika mina grundsatser, men du har återfört mig till besinning. Jag ämnar inte skvallra och hoppas att allt skall sluta väl. Farväl Jurelius, du har kanske gjort mig en större tjänst än du själf vet.

Med dessa ord skyndade han åter ut och ned på gatan. Det kändes så förunderligt lätt om hjärtat, som om en länge buren tyngd blifvit afluftad därifrån. När han kom hem, sökte han åter fram den pressade buketter af smörblomster och betraktade den länge i tyst vemod.

Nu vaknade arbetslusten med förnyad styrka och först nu, då allt var förbi, märkte han huru den senaste tiden nedsatt både lifslust och energi. Han kastade sig öfver arbetet med ett nyväckt intresse för konsten, som lofvade godt för framtiden.

Till följande sommar hade han antagit en kondition på landet hos en familj med flere barn i skolåldern, hvilka skulle pressas fram på studiebanan utan både anlag och fallenhet och därför behöfde hjälp och förberedelse i åtskilliga ämnen. Fastän pojkarne under inflytande af sommarlifvets frestelser voro ännu latare och håglösare än om vintern, trufdes Grehn dock ganska väl i den vänliga familjen, som rätt bra förstod sig på att njuta af landtlifvet. Han målade äfven flitigt, i synnerhet landskap med något af barnen i förgrun-

den, någon af pojkarna stående på stranden med metspö i hand eller någon af flickorna, med famnen full af blommor sittande under ett träd. Det hände då icke sällan, att fadern, en välmående affärsman, bad att få köpa dukarna, hvilket blef en välkommen ökning i studentens annars klena kassa. Grehn själf var nog förständig att betrakta sina taflor blott som studier, men han gjorde dock dessa människor en glädje med sina ännu mycket bristfälliga bilder. Också kände han något af konstnärens skaparfröjd, då han såg dem i sina granna, förgyllda ramar hänga på salsväggen.

Då han åter kom in till staden om hösten, hade han så mycket pengar, att han utan bekymmer kunde börja terminen, och med sina lektioner förtjänade han mera än det som åtgick till de mest trängande behofven. Frestelsen var därför mycket stark att åter uppsöka de gamla kamraterna, men den unge konstnären hade fått i sitt hufvud, att han borde spara ihop medel för en resa till Paris, ja, om möjligt äfven till Italien, konstens förlofvade land. Han nekade sig allt, som ej var oundgängligen nödvändigt, så när som på ett par studentbiljetter till finare konserter. Hans rekreation bestod mest i gymnastik och annan sport, hvarvid han äfven förvärfvade sig några nya kamrater.

Emellertid förlorade han dock icke de gamla helt och hållet ur sikte, ehuru mötena med dem oftast voro tillfälliga. Jurelius hade utan tvekan tagit sina förebilder inom den s. k. nyländska

klicken. Ståtlig och modärn, syntes han dagligen mellan klockan två och tre på Esplanadgatan, med blänkande cylinderhatt på hufvudet och en elegant promenadkäpp i handen. Om kvällen såg man honom oftast på café Catani, då ej någon premiére på svenska teatern upptog honom. Liksom förra vintern syntes han ofta i sällskap med Elna Högdahl, och deras förhållande betraktades af kamraterna som en förlofning.

Förhållandet mellan Jurelius och Grehn var vänskapligt men icke uppriktigt, och båda undveko så mycket som möjligt att tala om Elna. Hvad denna beträffar, behandlade hon Grehn kallt och frånstötande. De samtalade äfven mycket sällan.

Med Lindström sammanträffade Grehn där emot icke ogärna. Han var en vandrande politisk krönika, som kände till alla frågor för dagen både ur tidningarna och ur restauranternas aftonskval-ler. För öfrigt blef han fetare och plussigare för hvarje dag, och hans röst började få detta hesa biljud, som förråder en begynnande brännvinsbas eller snarare i detta fall toddybas, ty ju mera tiden led, desto mera regelbundna blefvo aftontutingarna, med eller utan Benedictiner munklikören efter supén. Detta i motsats till Jurelius, som höll sig till den svenska punschen och champagnen.

Då och då kom Lindström in till Grehn och pratade en stund, men denne kom snart underfund med, att det vanligen slutade med en begäran om borgen eller ett litet lån. Till en början betalte han regelbundet tillbaka dessa små s. k. vigg-

gar, men då Grehn en gång lånat honom tio mark, var det omöjligt att återfå dem. Då de träffades, sade Lindström ofta på sitt godmodiga sätt:

— Du skall inte tro, att jag glömt bort den där tio marken, men jag kan ta mig tusan inte nu få lös den.

Och detta kunde han helt lugnt säga med en ångande toddy framför sig.

På samma sätt var han skyldig öfverallt. Det fanns knappt en enda af hans bekanta, hvilken han ej var skyldig en större eller mindre summa. Studierna tycktes han nästan helt och hållet hafva öfvergifvit, ehuru han alltid mycket ordentligt lät skriva in sig vid terminens början och bevistade första och sista föreläsningarna i ett par juridiska ämnen. Terminsavgiften betalade han aldrig, förrän vaktmästaren kom hem till honom för att bära upp den. Hvad gjorde det honom, som lefde helt och hållet på skuld, om han sålunda fick betala förhöjd afgift. Han var alltid frikostig med sina lånade pengar. Likaså fick han vanligen betala straffräntor vid sina transaktioner i lånefonderna.

SjälF arbetade Grehn med feberaktig ifver på sina studier och däremellan gaf han lektioner för billigt pris, från hvilka inkomsterna dock voro mer än tillräckliga för hans små behof. Han lade af mark efter mark på en sparbanksbok som en gammal girigbuk, men icke för att som en sådan rufva öfver sina gömda skatter utan för sin stora plan att få resa till Paris. Då sommaren kom, flyttade han till samma trakt som föregående

år, och här hade hans rykte som artist stigit så, att han t. o. m. fick i uppdrag att måla Wagners porträtt i salstaket på en gammal herrgård, hvars ägare, en stor musikdyrkare, hade de flesta kompositörer på samma sätt förevigade. För detta handtverksmässiga arbete hade Grehn ämnat begära en ersättning af tjugu mark, men då hela familjen uttömde sig i beröm öfver målningen, fick han mod att begära sjuttiofem.

När han sedan om hösten genomsåg sin sparbanksbok, fann han sig vara ägare till femhundra mark, och nu beslöt han att sätta sin stora plan i verket. Sedan han skaffat sig några adresser på konstskolor och samlingar i Paris, sökte och fick han anställning som eldare på en fransk ångare, hvilken i Sörnäs lastade plankor för Havre.

VIII.

Det var en strålande klar septemberdag, då den väldiga järnkolossen med sin oproportionerligt höga däckslast af plankor ångade ut från Sörnäs. Olof Grehn stod på däck, ty kaptenen, en godmodig karl, oaktadt sitt svarta sjöröfvarskägg, hade gifvit honom första frivakten. Borta på bron viftade några hvita näsdukar, och han tyckte sig ännu se sin moders ansikte med de skimrande tårarna i ögonen. Men själf kände han sig så stark och stolt, nu då han första gången i sitt lif begaf sig ensam ut på äfventyr. Brokiga bilder från alla de äfventyrsböcker han läst som gosse hägrade för hans syn, då hemlandets klippor och skär småningom försvunno för hans blickar. De långa, gröna vågorna, som kommo rullande med hvita skumkronor för den byiga nordvestvinden och sprutade upp sitt salta stänk på honom, talade ett språk, som han tyckte sig hafva hört allt sedan sin barndom, och han kände med förtjusning den svaga gungningen af skrofvat. De främmande sjömännens prat och skratt omkring honom ökade blott ännu mera denna känsla.

Han rycktes upp ur sina behagliga tankar af signalen till vaktombyte. Nu först började för honom resans verkliga allvar. Det var ett ovant och tungt arbete, men vid tjugu års ålder kan man med god vilja vänja sig vid mycket, och lyckligtvis hade han inte anlag för sjösjuka.

Från barndomen var han en stor älskare af hafvet, och det beredde honom en verklig sorg att nödgas tillbringa så stor del af sin tid i det mörka maskinrummet. Hvarje fristund, som han ej nödvändigt behöfde till sömn, tillbragte han därför på däck, och hafvet var ett bättre sällskap än om han haft en vän med sig på fartyget. Han älskade dess olika stämningar och färgspel, dess djur- och växtlif. Han kunde ej förstå dem, som finna en sjöresa enformig, men kunna tillbringa dag efter dag på samma, alltid lika grå gator; som ej finna sällskap i naturen, utan blott i ett virrvarr af människor.

Östersjön föreföll honom mycket mindre än han tänkt sig den. Öfverallt hade han en känsla af att landet var alldeles inpå honom, och än framskymtade en fyr här, än åter en annan där. Så kommo de danska sunden med sitt vimmel af fartyg, sina grönskande stränder och sina vackra städer. Så fick vattnet en djupare blå färg och genom dess kristall såg man maneter simma i kölvattnet. Kattegatt bredde ut sig till Skagerack, och efter en sista blixst af Hanstholmens fyr rullade Nordsjöns mäktiga böljor, gröna och hotande i höstmörkret, emot dem. Här fick han känna hvad rullning ville säga, och fartyget suckade och knakade i alla

fogningar. Verkan häraf var den vanliga, hela den stora däckslasten kastades öfver bord. Plan-
kor och bräder bildade hela flottar på hafvet och
assuransen måste naturligtvis betala kalaset. Snart
drog dock hafvet sig åter tillsamman och de ån-
gade in i kanalen.

Med sina kamrater hann Olof Grehn ej på
den korta resan komma på förtrolig fot. Han upp-
öfvade likväl sitt öra för franska språket och kunde
ibland prata bort en stund med någon af de äldre,
ty de yngre funno honom i allmänhet alltför all-
varsam och stel. Blott en af dem tycktes hafva
fattat ett slags kamratligt intresse för honom. Det
var en liten, svartmuskig karl, vid namn Etienne
Luvier, en lustig kurre med ett rörligt apansikte,
en otrolig munvighet och ett smittande flatskratt,
som alltjämt lät höra sig. Han underhöll Grehn med
historier från Paris, bland hvars rännstensyngel
han själf vuxit upp i ett af fabrikskvarteren. Det
tycktes bereda honom ett särskildt nöje att för
främlingen beskrifva alla stadens märkvärdighe-
ter, och allt förstod han att vända till skämt eller
frivolitet.

Grehn och han voro på samma vakt och voro
därför mycket tillsamman. Den lille parisaren
skröt och skrattade, men frågade äfven med ny-
fikenhet efter förhållandena i Finland, i synnerhet
dem, som gällde flickor. För Grehn var det ett
utmärkt tillfälle att lära sig pariserdialekten.

En dag lofvade Etienne Luvier under många
menande blinkningar att skaffa den unge artisten
en passande bostad i Paris och att visa honom

omkring i staden, ty han skulle taga sig permission för ett par dagar, så länge ångaren låg i Havre.

Grehn hade blott tagit hyra för öfverfarten, och så snart ångaren lagt till i dockan, begärde och erhöill han sin afräkning samt begaf sig jämte Etienne med första tåg till Paris.

Då de bägge kamraterna anlände till den franska hufvudstaden, förde sjömannen Grehn med spårvagn till en af förstäderna. Sedan de stigit af gingo de ännu ett stycke till fots, till dess de kommo till ett ruskigt, gammalt stenhus. Mörka misstankar voro nära att stiga upp i Grehns själ, men han behöfde blott kasta en blick på kamratens putslustiga, glada ansikte, för att de åter skulle försvinna. De stego upp för en brant trappa, som aldrig tycktes vilja taga slut. Ändtligen kommo de upp på vinden, och Etienne famlade i skumrasket efter en dörr.

— Men hvad skola vi egentligen göra här, — frågade Grehn ännu något orolig.

— Du skall få se, du skall få se, — ljöd kamratens hviskning i mörkret, och i detsamma knackade han på dörren.

— Stig in, — ljöd en frisk flickröst.

Etienne öppnade dörren och knuffade in Grehn i en liten skrubb. Denne kom nästan i armarna på en ung flicka, som stod där framför dörren, och doften från hennes utslagna hår slog emot honom. Ljuset från en liten glugg belyste henne, där hon stod, iklädd en snygg, ljus bomullskläddning. Man såg genast en otvetydig likhet mellan Etienne och henne, så stor likhet som det kan

finnas mellan en adertonårig flickas glada, blomstrande ansikte och en sjömans väderbitna, skäggiga drag. Hon var liten och späd, och de vackra, alltid rörliga dragen lyste af barnslig oskuld, men i de bruna ögonen tittade skälmen fram.

Det var så trångt i det lilla vindskontoret, att de tre personerna knappast hade rum därinne, ehuru det ej innehöll andra möbler än en säng, en liten byrå, på hvilken stodo några porslinsdockor, samt ett fotogenkök.

— Etienne, — ropade flickan med verklig glädje, då hon upptäckte sjömannen, och sköt hastigt Grehn åt sidan för att falla honom om halsen.

— Ja, Ninette, — svarade denne och klapade henne på kinden, — och jag har med mig en främmande från Ryssland, som du skall blifva mycket god vän med.

— Se här, — fortfor han vänd till Grehn, här är min syster Ninette. Gif nu min vän en kyss, Ninette.

Flickan kastade en pröfvande blick på den unge målaren, men spetsade därpå sin välformade mun emot honom.

Ehuru Grehn var alldeles som fallen från skyarna, kunde han ej låta bli att skratta åt alltsammans. Men Etienne tryckte ned hans hufvud, så att hans läppar mötte flickans.

— Så där, ja, — grinade sjömannen, — nu slå vi oss ned och prata om affärerna, medan Ninette kokar kaffe åt oss.

— Men hvad heter du då, — frågade flickan, i det hon i förbifarten strök med sina smala, hvita

fingrar genom Grehns hår, där han jämte brodern satt på sängen.

— Jacques, — svarade målaren, ty han hade under hela resan låtit kalla sig Jacques af kamraterna efter sitt andra förnamn.

Etienne bjöd på cigaretter och började förklara meningen med det hela. Hans syster var elev på en syatelier, men det lönade sig inte, så att han, brodern, tyckte, att Grehn och hon gärna kunde slå sig tillsammans och hyra ett bättre rum i Quartier Latin.

— Ja, ja, — utropade den vid fotogenköket sysselsatta Ninette, — här är så förfärligt hett om sommaren och kallt om vintern. Se bara!

Och hon visade på det låga, lutande plåttaket, som på ena sidan gick ända ned till fönstergluggen.

— Och det är så ledsamt att alltid vara allena.

— Sådant brukas mycket bland studenter och artister, — fortfor sjömannen, medan hans kamrat rodnande och förlägen blossade på sin cigarett. — Ninette skulle sköta om hushållet och dina kläder, så att du hela dagen skulle få egna dig åt ditt arbete.

— Och du skulle få kyssa mig huru mycket du vill, — sade Ninette, som nu fått kaffepannan ställd på elden och klef upp i hans knä, — och jag skulle bli en så snäll och trogen fru åt dig, så länge du bara ville ha mig.

Hon var verkligen så förförisk, att målaren ej kunde motstå frestelsen att kyssa henne med det samma.

— Men först måste du skaffa mig ett par nya kängor, — förklarade hon och sträckte ut sina små, välformade fötter för att visa att de högklackade kängorna voro sönder, så att tårna tittrade ut.

Hon var så rörande älsklig i sin förening af kvinna och barn, att Grehn säkert skulle hafva dukat under för frestelsen, om ej just dessa näpna, söndriga kängor bragt honom till besinning. Han insåg, att han dock för hennes skull måste få en mängd oberäknade utgifter, som skulle komma hans lilla kapital att få ett mycket hastigare slut än han beräknat. Den moraliska sidan af saken skrämde honom ej så mycket, ty vid hans ålder är ungdomen sällan moralisk, men han hade arbetat och försakat så mycket för att komma i tillfälle att studera i Paris, att han var tvungen att draga den största möjliga nytta af denna sin vistelse där. Kampen var så svår, att den verkligen frampressade tårar i tjuguaringsens ögon.

— Men jag kan ju inte, jag har ju inte råd, — sade han i bedröfvad ton.

— Kanske du är bigott, — utropade Ninette spotskt, medan brodern såg missnöjd ut.

Men då hon såg tårarna i främlingens ögon, veknade hon och strök honom beskyddande öfver håret.

— Var inte ledsen för det, Jacques, — sade hon med ett muntert skratt, — fattigdomen är ingen skam och du kan väl ändå ibland få kyssa mig, om du kommer hit upp, och om ingen annan tar mig förstås.

— Det var skada, att det inte passade, — sade nu äfven Etienne, som likaledes lugnat sig, det hade blifvit så bra för er båda. Men jag vet ännu en annan råd. Min kusin, François, är lika fattig som vännen Jacques och han har länge önskat sig en bolagist till sin lilla atelier. Jag skall föra dig till honom än i dag.

Detta förslag vann allmänt bifall, och Ninette dukade nu fram kaffet på byrån. Etienne drog fram ur fickan en liten flaska cognac och stämningen blef snart åter lifvad. Till Grehns förvåning smakade dock Ninette icke på den starka drycken. Hon blott skrattade och gjorde lustiga danssteg på den enda kvadratmetern golfyta, som var ledig. Då de unga männen bröto upp, tog hon Grehn helt vänskapligt om halsen och kysste honom till afsked.

Den unge målaren följde sin nye vän ut i det stimmande och brusande Paris med en känsla af, att han nu genomgått en af sitt lifs svåraste pröfningar. Det beredde honom en smärtsam tillfredsställelse, att han för sitt stora mål kunnat ålägga sig en sådan försakelse, och hans själf tillit växte därigenom betydligt.

Åter rullade de fram på ändlösa spårvägs-linjer, till dess de kommo upp på Montmartre. Åter uppsökte de ett ruskigt, gammalt stenhus och stego upp ända till vinden. Men denna gång trädde de in i en liten men ljus atelier, som erhöll sin belysning från stora fönster i taket. Framför ett staffli arbetade här, iklädd en smutsig arbetsblus, en ung man af Grehns ålder. Det var

François Luvier, Etiennes kusin. Han var en kortväxt, axelbred man, med yfvigt, svart hår, glada ögon som kusinerna och ett par energiska käkar. Grehn tyckte om honom vid första ögonkastet. Och då Etienne förklarar ändamålet med deras härvaro, visade det sig att denna känsla var ömsesidig. Saken var snart uppgjord och det beslöts, att de båda konstnärerna skulle broderligt dela alla utgifter och själfva sköta om sitt hushåll.

Genom François Luvier kom Grehn in i de franska artistkretsarna. Han kastade sig genast med brinnande ifver in i arbetet och hade mycken nytta af vännens råd. De hyrde gemensamt modeller och besökte samma lärare och samma nöjen. De voro nästan oskiljaktiga hela den följande vintern, som blef af så afgörande betydelse i Grehns lif.

Vistelsen, om än så kort, bland de råbarkade men naturliga människorna ombord på fartyget och den därpå följande hårda kampen i Paris härdade och stärkte hans karaktär. Det barnsligt naiva ersattes af en lugn själfstillit, utan att likväl beröfva honom hans idealistiska lifsåskådning och lifliga fantasi. Han sökte i allmänhet mera utlänningarnas sällskap, icke därför att han skulle hafva föraktat sina landsmän, utan för att studera främlingarnas syn på lifvet och jämföra de olika nationaliteternas åskådningssätt. Han hade lätt för språk och öfvervann snart den första blygheten. Det fria lifvet med konstnärer och modeller lät honom visserligen se många fula sidor af lifvet, men i deras krets trufdes äfven höga tankar och jäsande, nya idéer. I deras midt fann han fram-

tidens unga snillen, okända och opröfvade, men fulla af öfversvallande lif och hänförelse. Hans egen sunda instinkt kom honom att välja rätt bland detta brokiga sällskap, och hans gamla principer utgjorde dessutom en passande hämsko i världsstadens lockelser.

Ja, det fordrades hela hans själfbehärskning för att icke duka under för dessa lockelser, så egnade att tilltala hans konstnärsinstinkt. Det var ständigt samma kamp för att värja sig mot den smygande afunden mot bättre lottade. Det var ju heller icke af dygd, som han afstod ifrån att ställa upp det lilla artisthemmet med Ninette Luvier. Teatrarna, i synnerhet operorna, och de stora konserterna voro lika svåra stötestenar. Då flydde han vanligen till muséernas svala gallerier, där han kunde drömma bort hela dagen, ofta ensam, men äfven i sällskap med François eller andra likasinnade kamrater.

En stor öfverraskning beredde det honom, då han engång i folkträngseln på Champs Elysées kom att stå ansikte mot ansikte med Rudolf Jurelius. Denne hade till en del på skuld, till en del med bidrag från sina föräldrar företagit en resa till Paris, där han nu med mycken chic studerade boulevardlifvet.

Jurelius bjöd genast på ostron och champagne. Han var sig fullkomligt lik, umgicks mest med landsmän och skandinaver, bland hvilka han gällde för „en fin karl“, och tillbragte sin mesta tid på caféerna. Ej ens här i Paris kunde han och hans vänner lefva utan punsch och förskräckte de fran-

ska värdshusvärdarna genom sin ofattliga förmåga att konsumera munklikör. Det föreföll Grehn, som om det endast varit ryktet om Moulin rouge och cancan dansen, som lockat Jurelius till Paris. Alla hans samtal rörde sig om varietéer och vackra demimonde damer. Han lefde som de flesta rika utlänningar i Paris utan att känna hvarken Frankrike eller fransmännen. Han bodde i ett pensionat jämte andra skandinaver samt ett par tyskar och blef sällan i tillfälle att alls tala franska.

Snart hade Grehn kommit underfund med allt detta, och det första mötet manade ej till fortsättning. De båda studentkamraterna gingo snart åter sina skilda vägar i den främmande staden.

Det är naturligt, att den unge konstnären skulle med hänförelse begagna sig af de lektioner han med så stora uppoffringar förskaffat sig. Han arbetade rastlöst, måhända mer än den svaga diet, hvilken han bestod sig, kunde medgifva, ty på vårvintern började han känna sig trött och öfveransträngd. En tung modlöshet kom ibland öfver honom, då han oakadt mästarens beröm tviflade på sig själf och sin begåfning. Då kunde han äfven känna sig ensam i den stora, myllrande staden. Hans fantasi, hvilken det trötta förnuftet ej mera mäktade styra, visade honom ensliga, finska landskap med drömmande, vemodig frid, lugna, skogomkransade sjöar, på hvilkas stränder ej en människoboning skymtade fram mellan furorna och där gökens rop och talltrastens toner nästan voro de enda ljuden i ödemarkens tunga stillhet. Midt i spårvagnarnas rassel

och det evinnerliga skränet och smällandet af piskor kunde denna stämning komma öfver honom med sådan makt, att han förlorade allt begrepp om tid och rum och ej vaknade till besinning, förrän någon omildt knuffade till honom eller en piske smällde tätt intill hans öra. I dessa ensliga drömlandskap mötte honom ofta en varelse, lika ensam och lika längtande efter ensamhet som han. Hon mötte honom i den tysta, susande skogens mest undanskymda dunkel, där det grå, mossbelupna berget hängde som ett tak öfver dem båda, eller också gungade de i en liten båt på den mest undanskymda vik, hvars inlopp doldes af en hög holme. Då gnolade hon sakta, och tonerna sväfvade ut öfver vattenspegeln utan att nå något annat mänskligt öra än hans, ty de två voro alltid ensamma i ensligheten, hvilken genom henne endast blef dubbelt ljufvare. Och alltid bar denna gestalt samma solglittrande ögon, samma svarta lockar vid de små öronen och samma käcka sportmössa, som den okända i Kajsaniemi.

Han hade icke mycken nytta af den sista månaden i Paris, om icke den, att han sedan så mycket bättre förstod att uppskatta sitt eget land.

I början af maj begaf han sig på hemvägen, efter att hafva tagit ett hjärtligt afsked af François och några andra vänner. Bland dem stod äfven Ninette med ett par tårar i ögonfransarna, ehuru hon som vanligt skämtade och skrattade.

— Nästa gång du kommer till Paris, måste du ha mycket mera pengar med dig, Jacques, — ropade hon helt högt.

François och den unge finnen kommo öfverens om att skriva till hvarandra, de skakade än en sista gång hvarandras händer, och tåget satte sig i rörelse.

Grehn hade nätt upp så mycket kvar af sina besparingar, att han på tredje klass och med den enklaste väggkost kunde komma hem. Han kom dit, just då naturen hos oss vaknar ur den långa vintersömmen. Där borta hade fruktträd, syrener och guldregn blommat ut, men här fann man knappt några blyga sippor. Där borta var frihet och lifsglädje, men här rufvade våld och tyranni som en tung mara. Det var så underligt nedslående att komma till det så efterlängtade hemlandet. I Helsingfors trufdes han alls icke, han måste ut till landet för att hvila sina nerver efter det ansträngande storstadslifvet. Han sökte och fann inackordering långt borta i Savolaks.

Detta trötthetstillstånd varade hela maj månad, och det var egentligen först i landtlifvets stillhet, som arbetslusten åter rätt vaknade hos honom. Men då märkte han också, hvilken ofantlig nytta han haft af sin resa. Nu, då han smält alla de många intrycken, och världsstadens pulslag icke mera brände, utan blott i minnet eldade och värmdde honom, kände han ånyo den skapande kraften vakna, nu mognad och manlig med medvetna mål och omsorgsfullt utvecklade medel.

IX.

Tvenne år hade förflutit.

Den unge målaren stod framför sitt staffli med den nyss fullbordade taflan. Den slappt nedhängande högra handen höll ännu penseln mellan fingrarna, medan paletten låg på en stol. Den bleka höstsolen föll i rödaktiga rutor in genom den lilla atelierens fönster och belyste klart den ganska stora duken.

Med bäfvande stolthet betraktade han sitt eget verk, och halft omedvetna drömmar om ära och storhet uppstego ur hans själs hemligaste djup. Se blott, var icke allt detta nästan så, som han hade tänkt och drömt sig det? Hade han ej förunderligt väl träffat just den rätta stämningen, blott med några få enkla penseldrag?

Som i ett februs hade han arbetat dessa sista dagar och knappast gifvit sig tid att äta, men nu, nu var det färdigt. Var det verkligen han, som kunnat åstadkomma något sådant? Ja, det var han, och denna tafla måste föra hans namn ut öfver världen.

Han försjönk allt djupare i ett tillstånd af stilla själfbeundran, men plötsligt spratt han till

och ett ångestfullt uttryck gled öfver hans ansikte.

— Galenskap, storhetsvansinne, — utropade han helt högt och slängde penseln med en försviflad rörelse i en vrå. — Jag är en förlorad man, för mig finnes intet hopp, ty jag saknar fullkomligt själfkritik.

Han mindes alla de gånger, han på samma sätt som i dag stått framför sitt staffli, försjunken i liknande storhetsdrömmar. — Huru alla skulle fästa sig vid denna tafla på utställningen, huru tidningarna skulle prisa den i entusiastiska ordalag, jämförande honom med utlandets mästare, alla, som blott kunde åberopa sig på någon bekantskap, skulle tränga sig fram till honom för att menande varmt trycka hans hand. Och Elna Högdahl skulle åter söka upp honom för att tigga om hans kärlek, men han skulle stöta henne med förakt ifrån sig.

Så kommo alltid de obarmhärtiga missräkningarna. Många af hans taflor och bland dem oftast de, som han själf beundrade mest, hade blifvit refuserade vid utställningarna och de, som gått igenom, hade blott erhållit ett flyktigt, oförstående omnämmande i pressen. Hans bekanta hade sagt honom några vänliga, uppmuntrande ord, men det var också allt.

Åh, han var den mest föraktliga narr på jorden. Huru kunde han själf vara nöjd med sitt verk, då ingen annan satte värde på det? Han hade således ställt sitt ideal så lågt, så fruktans-

värddt lågt, att det ej tillfredsställde någon annan än honom själf.

— En sådan usel odugling, — skrek han häftigt, knytande näfven mot sin egen bild i en väggspegel. — Hvad skall jag göra, hvad skall jag göra? Jag kan ej mera egna mig åt något annat yrke.

Han blickade åter på taflan. En fläkt af drömmande aftonstämning tycktes slå emot honom från duken. Milda, veka hågkomster stego upp i hans själ, minnen, som voro hans käraste skatter och som kommo stormen i hans själ att lägga sig till ro. Om icke detta var vackert, var verklig konst, hvad kunde då få detta namn?

— Hvad skall jag göra, hvad skall jag göra, — stönade han, — nu komma de där högfärdsgrillerna öfver mig igen. När skall jag lära mig, att icke samma saker väcka genklang hos andra, som göra det hos mig, att mina minnen äro mina allena?

Han famlade som efter ett stöd. Ett doft raseri mot honom själf kom öfver honom. Skulle han icke lyckas döda högfärdsdjäfvulen inom sig. Hans strupe arbetade, som om han försökt svälja ner de uppstigande storhetsdrömmarna, och med ens tyckte han sig så väl förstå de eremiter, som gisslade sin egen kropp blodig för att drifva de onda begären på flykten. O, hvad det vore för en lisa, att piska de där tankarna ur sig.

Åter blickade han på taflan, men blott för ett ögonblick. Så bet han ihop tänderna, grep en i ett hörn stående käpp och begynte vildt slå sig

öfver armar och ben, stirrande på taflan med blickar, som skymdes af smärtans tårar.

Och i sin ångest började han åter tala till sig själf, halfhögt och klagande.

— O, mitt stackars eländiga jag, hvartill tjänar din hopplösa kamp? Åh, nu ser jag, nu ser jag, hvad jag är. Jag ser det bruna, bottenlösa kärret, med sin glesa starr under den rufvande grå dimman, och så de små tufvorna med lockande, skära hjortronblommor. De vinka, de nicka, de dofta midt i den skrämmande ödsligheten, och jag, jag stiger ut på tufvan och sjunker sakta, sakta. Det svarta kärrvattnet märkes först som en kylande aning vid min fot. Det stiger, det stiger som kväfvande, förlamande fasa. Jag arbetar och kämpar för att komma upp, men sjunker just därför allt fortare. Blommorna nicka och le. Än kan jag röra min arm, skall jag ej lyckas gripa dem? O, min Gud, det är för sent. Det stiger, det stiger! Är min sträfvan förmåten, är detta lönen för all kamp eller är det blott jag, som är en dåre, så svag, så oförmögen att åstadkomma något och likväl så färdig att afguda mina egna verk? Ja, hela mitt lif är blott doftande, berusande pors, skära hjortronblommor, som vinka i den grå dimman och så svart, bubblande kärrvatten, som stiger och stiger.

Det knackade sakta på dörren, en osäker, trefvande knackning med fingerspetsarna. Han kastade käppen ifrån sig, slätade hastigt ut sin dräkt och vände taflan på staffliet med baksidan

utåt. Under tiden upprepades knackningen, nu något bestämdare.

— Stig in, — ropade han ändtligen.

Han tog ett steg tillbaka af förvåning vid åsynen af den inträdande. Om han kände henne, den smärta, högväxta flickan med solskensblicken och det allvarliga draget kring munnen? Skulle han ej känna igen den, som väckt upp hans hjärta ur barndomens drömfria ro och i hvars gestalt hans fantasi alltid klädt framtidens vinkande ideal. Han skulle trott henne vara den vanliga skapelsen af hans upphetsade inbillning, om hon ej stått där så klar, så lifslevande, något förvirrad af det skarpa ljuset, som föll henne i ögonen, med en klar rodnad på kinderna och det mörka hufvudet något lutadt åt ena sidan.

— Marie Vergniault, — sade hon lågt men tydligt, och hennes namn väckte hos honom minnet af en fransk språklärare, om hvilken han hört talas.

Därpå började hon tala enkelt och lugnt.

— Jag har fått så stor lust att återse edra taflor. De hafva alltid gjort starkt intryck på mig och jag tror, att de vinna på att ses flere gånger.

En varm våg af undrande glädje steg upp i hans bröst. Det var, som då man hastigt skjuter åt sidan de tunga gardinerna från fönstren till ett mörkt sjukrum och släpper in det rika, gyllne solljuset. Feberdrömmarna fly, och man blickar med vidöppna, ljusdrickande ögon mot den blå fliken af himlen i fönsteröppningen.

Nästan tysta gingo de från tafla till tafla. Blott en enstaka, kort förklaring från hans sida, ett utrop, ett minspel, en fuktig glans i hennes ögon, afbröt den ljufva, förtroliga tystnaden. De kände båda, att ett hvardagligt ord, ett intetsä- gande beröm nu skulle verka som ett missljud i en kyrka.

Målaren afvaktade med ängsligt spanande blick, om hvarje tafla skulle göra det intryck, som han afsett därmed. Till sin förvåning fann han själf dem nu så fattiga på lif och uttryck, alltför kalla och stela för att verka på en utomstående. Han tyckte att han velat hafva dem helt annorlunda, för att hon riktigt skulle förstå äfven de minsta skiftningar i stämningen.

Till slut vände han om den nyss fullbordade taflan på staffliet. Den åtminstone borde väl vara sådan, som han ämnat den. Han blickade på den oroligt granskande. De stodo sida vid sida, helt nära hvarandra framför staffliet. Huru skulle hon uppfatta den?

Åh, hvad motivet i själfva verket föreföll ho- nom obetydligt och hvardagligt, färgerna matta och uttryckslösa. För sin inre syn såg han ju en helt annan, rikare bild och han kände både lust och kraft att genast gripa sig an med att förändra taflan. Det beredde honom både vällust och smärta att se en tår, liksom af längtan eller saknad darra i hennes svarta ögonfransar. Hvad skulle hon då ej hafva känt, om han verkligen lyckats.

Nu först skulle han börja arbeta på fullt allvar. Hennes låga hviskning „hvad det här är vackert“ ljöd som vårvindens sus i den blommande rönnen vid hans barndomshem. Han ville hädanefter icke mera arbeta för att finna världens bifall, utan blott för att förstås af den allvarliga, mörklockiga flickan med solskenet i blicken och det förstående hjärtat.

Hon tog slutligen sin blick från taflan och lät den liksom till afsked glida rundt omkring ateliern, ett ögonblick dröjande vid hvarje tafla. Han förstod att hon beredde sig att gå och greps af en ny ångest. Skulle hon åter försvinna ur hans lif liksom förra gången, kvarlämnande blott en morgonrodnad utan dag, en längtan utan hopp?

Nej, det fick ej ske. Han var icke mera samma stora barn som då.

— Får jag ej lof att bjuda litet frukt, — sade han, med våld tillbakaträngande hvarje känsla af blyghet.

Hon tackade och han framtog ur ett skåp den enda lyx han tillät sig, en skål med vindrutor, äpplen och annan färsk frukt. Ett skälmskt leende lekte kring hennes läppar, då hennes ögon åter mötte hans, och han såg, att hennes tankar flögo till majmorgnarna i Kajsaniemi, men han vågade ej ännu vidröra detta ämne. Det måste sparas till ett annat, mera afgörande ögonblick.

För öfrigt talade de som om de känt hvarandra i många år. De utbytte tankar så förtroligt som ett par barndomsvänner, som råkas efter

några års skilsmässa. Det var ingen flirt och intet koketteri, ty hvarje ord gömde tankar och minnen eller känslor så skära, att de aldrig för någon annan skulle uttalat dem. De kände båda, att dessa flyktiga vårmorgnar hade fört dem närmare till hvarandra än årtal af bekantskap skulle gjort, och då hon slutligen reste sig för att gå, föll det sig så naturligt, att han småleende föreslog en promenad följande morgon i Kajsaniemi.

Skälmen lyste åter i hennes ögon och hon samtyckte utan blyghet.

Då hon gått kommo besynnerliga tankar öfver honom, tankar på äktenskapets lycka, på ljufheten att hafva en kamrat vid sin sida i lifvets hårda kamp. Men han skakade sorgset på hufvudet.

— Inte ännu, inte ännu, — mumlade han, — jag måste ju kämpa ut striden ensam. Sedan . . . sedan . . . kanske.

Dörren öppnades ånyo, denna gång utan knackning, och Rudolf Jurelius inträdde.

— Tjänare, Grehn, — hälsade han vänskapligt med hög röst, men Grehn kunde ej frigöra sig från intrycket, att det låg något nedlåtande i tonen.

Jurelius kastade sig vårdslöst i en stol utan att ställa ifrån sig den sprättaktigt eleganta promenadkappen och såg sig mönstrande omkring i atelieren.

— Du tyckes hafva många färdiga dukar, — sade han med en skynt af ironi. — Jag kommer för att om möjligt köpa en tafla af dig. Du

vet väl att Elna och jag skola gifta oss inom en månad.

Nej, han visste det icke. Han såg förvånad på kamraten, ty så mycket visste han väl, att denne blott hade en liten tjänst vid en bank med ett par hundra marks lön i månaden. Likaså kände han till det hos oss vanliga åskådningssättet, att en man måste kunna bjuda sin hustru ett komfortabelt hem, om de än skulle få vänta, till dess de båda hade grå hår. Och sist och slutligen kände han Elna.

Hans förvåning var så uppenbar, att kamraten ej kunde undgå att lägga märke till den.

— Det tycks förvåna dig, — sade han i öfverlägsen, lätt ton. — Var lugn för mig! Hvad betyder det om man några år lefver på skuld, man hinner tids nog förtjäna in det.

Och som om det ej lönat mödan att spilla flere ord på en så naturlig sak, reste han sig upp och begynte granska taflorna och skisserna.

— Har du inte något mera pikant, — frågade han efter en stund, — de här äro så pinsamt anständiga.

Grehn smålog och framtog en studie, som han gjort i Paris tillsamman med vännen François Luvier. Det var den italienska modellflickan, Giuseppa, fullkomligt naken, med en klar ljusvåg öfver sin alltför slappa och fylliga gestalt, hvilken han och vännen på skämt dekorerat med kransar af röda vallmoblommor kring det svarta, utslagna håret och öfver ena axeln som ett gehäng. Hennes stora, svarta ögon glittrade med uttryckslös

glans fram mellan de med afsikt tillrufsade lockarna, och kring munnen spelade ett fräckt leende.

Jurelius betraktade med kännaremin den rätt stora duken.

— Hvad skall du ha för den där, — frågade han, synbart belåten.

— Tvåhundra mark, — svarade Grehn på skämt.

Men kamraten blinkade icke ens utan drog fram en välspäckad plånbok och uppräknade summan med detsamma.

— Jag tar den genast med mig, jag har häst utanför, som väntar.

— Fortsätt bara i den där genren, — sade han i beskyddande ton, medan han skakade Grehns hand till afsked, — det är den enda, som bär sig nu för tiden.

Därpå tog han taflan under armen och gick.

Grehn stod häpen kvar midt i rummet och stirrade på de på bordet liggande sedlarna. Han kände lust att springa efter kamraten och fordra tillbaka taflan, hvilken han aldrig ämnat sälja. Han kände sig skamsen, som om han sålt bort sin ära eller tagit mutor.

Plötsligt satte han sig slappt ned i en stol och brast ut i ett nervöst skratt.

— Jurelius maecenat . . . Nej, det är då det mest komiska jag varit med om.

Och han tänkte på de tusen gånger han plågat sin trötta hjärna med det faktum, att vi i Finland hafva så få, kanske ingen verklig maece-

nat, någon, som af lefvande intresse för konsten följer med de unga konstnärernas utveckling, köper deras första taflor för att hjälpa dem på trafven och kanske äfven ibland bekostar en studieresa. Det borde ju vara en man, som själf förstod sig på konst och icke rättade sig efter yrkeskritikernas kortsynta, chablonmässiga, ofta af yrkesafund dikterade omdöme. Och nu . . . Nu hade Jurelius uppträdt som maecenat — med sina lånade pengar.

X.

Hvad var det för en underbar vårkänsla, som genomströmmade Olof Grehn, då han väcktes af en smal solstrimma, som smekande stal sig in mellan gardinen och fönsterposten och varm, som en moderskyss, vidrörde hans panna och ögon. En fluga surrade bakom gardinen, medan en mäktig våg af hopp och förtröstan vällde upp i hans själ. Han kände sig åter som den unge studenten med lifvet ljust och soligt framför sig.

Han sprang upp, klädde sig hastigt och sökte fram en gammal, nött bok från hyllan. Det var „Melander“, och då han slog upp folkvandringen, låg där en pressad bukett af smörblomster och gröna blad. Han stoppade boken i fickan och skyndade ut.

Det var en kylig och klar oktobermorgon. Rimfrostén glittrade ren och hvit i det bleka solljuset, luften var så lätt att andas och himlen så blå, men det doftade af förgängelse. Vissnade löf fanns det öfverallt, på marken, på trädens grenar, sakta nedhvirflande i den stilla luften,

röda och gula i alla nyanser. I Kajsaniemi fyllde de alla vägar, och luften var full af deras doft. Men hvad brydde sig den framilande studenten därom, då våren fanns i hans eget hjärta? Han sökte en röd parasoll, han kunde ej tänka sig henne utan en sådan.

Där stod hans egen bänk och där hennes. De voro tomma ännu, men snart skulle hon ju återkomma som förr. Han måste dock först se efter, om hon ej fanns där borta i den täta granbersån vid frimurarens graf.

Då han närmade sig träddungen, hörde han röster bakom granarna. Det var en något hes manlig stämman, hvilken han tyckte sig känna igen, samt en kvinnoröst. Han kände ett stygn af svartsjuka, hvem kunde det väl vara annat än hon? I stället för att draga sig tillbaka närmade han sig, blek och med hopbitna tänder.

— Om du åtminstone kan skaffa mig femtio mark ännu, så reder jag mig igen, — sade den hesa, manliga rösten.

— Nej, nej, Karl, för Guds skull, — hörde han den kvinnliga rösten yttra, som det tycktes halfkväfd af tårar, — du vet inte, hvad allt jag redan gjort för din skull. Du måste söka dig en anställning, du är ju så skicklig.

— Så, så, — svarade mannen med ett bitert skratt, — jag känner de där moralkakorna. Du vill nog helst blifva af med mig. Det skall du nog också. Tölöviken är tillräckligt djup för det.

— Herre Jesus, Karl, — snyftade flickan. — Jag måste väl göra det då, men lofva mig att det är sista gången.

— Jag lofvar, jag lofvar, — svarade mannen, — och du skall för resten få alltsammans igen, bara jag får en tjänst.

— Åh, om du engång finge det, — suckade hon och snyftade fortfarande.

Alldeles bragt ur fattningen af vrede och medlidande steg Grehn fram för öppningen till bersån och blickade på de talande. Mannen, som stod framför den på en bänk sittande flickan, vände sig om vid ljudet af stegen, och Grehn igenkände Lindströms plussiga ansikte. Han hade ej sett denne på länge och förskräcktes nästan öfver hans förfallna utseende. Kläderna voro ovårdade och slitna, kragen smutsig och cylinderhatten skamfilad. Men det värsta var den obehagliga, slappa fetman och ansiktets slöa, försupna utseende.

Lindström förde instinktliskt handen till hatten, men hejdade sig och nickade blott kamratligt åt Grehn.

Äfven den unga flickan blickade upp och Grehn igenkände nu Signe Winters bleka, förgråtna drag. Då hon mötte hans medlidsamma blick, gömde hon åter ansiktet i händerna.

Grehn ämnade gå vidare, men Lindström hejdade honom. Han var kanske angelägen om att taga reda på, huru mycket kamraten uppfattat af det föregående samtalet.

— Signes mor är litet skral, — sade han och drog målaren ett stycke åt sidan. — Hon oroar sig alltid så fort öfver alla småsaker.

— Det är ju ej att undra på, om hon är orolig, — svarade Grehn torrt.

Lindström kastade en snabb, misstänksam blick på kamraten, men fortfor med låtsad nonchalans:

— Det var bra, att jag träffade dig, ty jag skulle just behöfva ett namn på en vexel. Jag ämnar just börja tentera, ser du, och måste därförinnan något arrangera mina askar.

Grehn kände väl till Lindströms tentamina, men han hade förstått för mycket af det uppsnappade samtalet och kände sig dessutom i dag vänligt stämd mot hela världen. Det var visserligen numera farligt att inlåta sig i Lindströms lånetransaktioner, hvilka han genom sin Pariserresa så lyckligt undkommit, men för Signes skull måste han väl våga det.

— Du kan ju söka upp mig fram på dagen, — sade han därför vänligt och lyfte på hatten för den unga flickan, som med synbar oro på afstånd gifvit akt på dem. Därpå aflägsnade han sig hastigt för att ej vidare blifva uppehållen.

Redan på långt håll kände han igen Marie, där hon kom med sin dansande gång på en sidoväg.

Hon ropade gladt, nästan pojkaktigt sin hälsning emot honom, och det pinsamma intrycket från det föregående mötet skingrades genast. Hon

hade visserligen hvarken röd parasoll eller sportmössa, men likväl skulle han hafva kunnat drömma sig att detta blott var en fortsättning på deras forna möten.

De gingo med raska steg ned mot järnvägsbanken, och Grehn såg ännu en skymt af Lindström och Signe, där de långsamt vandrade uppåt staden. Då de kommit öfver till Djurgården, ströfvade Marie och han omkring utan mål i skogsbackarna eller sutto än här än där på bänkarna i parken, till dess de slutligen återvände till Kajsaniemi. Det var länge sedan Grehn gjort en sådan morgonpromenad, men det var ju äfven länge sedan han haft ett sällskap, med hvilket samtalet gått så af själf.

Liksom på grund af en ömsesidig öfverenskommelse berättade de för hvarandra sin historia och sina lefnadsförhållanden och han erfor, att hennes far verkligen var den franske språkläraren Vergniault, hvilken han ryktesvis så väl kände. Hon hade flere bröder, men blott en enda syster, samma lilla Lucie, som fört buketten åt den unge studenten, och för hvilken hon kände sig moderligt ansvarig, ty deras mor var död för flere år tillbaka.

Och nu, då de utbytt lefnadshistoria, fördubblades ännu ytterligare detta förunderliga intryck af att de känt hvarandra i många år. Det låg något bekant i alla deras tycken och åsikter, så att de ibland med förvåning blickade på hvarandra, då de nästan på samma gång uttalade samma tanke. Och likväl fanns det tillräckligt

olikheter mellan dem för att ständigt intressera och reta till nya spörsmål, nya tankeutbyten eller nya fantasiutflykter, ty Marie hade liksom Olof en vana att stundom låta fantasin skena af med sig ända ut i det bizarra.

Plötsligt brast Marie ut i ett klingande friskt skratt.

— Klockan slog elfva, — sade hon förklarande, något förvirrad af hans frågande tjufpojksleende.

Han skrattade segervisst.

— Jag har en pant af er, — sade han framdragande boken ur fickan, — den måste ni ännu inlösa.

Hon såg nyfiken och intresserad ut.

Under tiden hade de kommit till de nu tomma bänkarna vid frimurarens graf och satte sig på samma plats, där Signe Winter och Karl Lindström nyss suttit.

— Nå, sade hon utan att ana faran.

Han öppnade boken och visade den pressade buketten. En klar rodnad på hennes kinder förädde, att hon kände igen den.

— Vill ni inlösa denna pant, — frågade han, men rösten lät nästan högtidlig.

— Jag antar att jag måste, — svarade hon med nedslagna ögon.

— För hela lifvet, — sporde han sakta.

Då lyfte hon upp sina ögon, dessa ögon, som han aldrig kunnat glömma, med en blick så varm och klar och trofast, att han knappast hörde hennes ord.

— På dig har jag väntat allt sedan då.

De sade icke mera, de höllo blott hvarandras händer hårdt slutna, som om de fruktat, att världen åter skulle skilja dem åt. Lika tysta återvände de till staden, ty deras hjärtan voro för fulla.

— Låt oss träffas i kväll i Brunnsparken klockan åtta, — var det enda han sade, och hon nickade blott till svar, men det kändes så svårt för honom att släppa hennes hand vid afskedet.

Han var i ett underligt, drömmande tillstånd hela dagen och kom efteråt knappast ihåg, att Lindström besökt honom och haft honom att teckna borgen på skuldsedlar till ett sammanlagdt värde af tvåtusen mark.

Fram mot aftonen hade himlen mulnat, och ett fint duggregn började falla från de lågt hängande molnen. En fuktig ljum vind blåste från hafvet och kom de vissnade löfven att hvirfla och prassla omkring i mörkret. Gatlyktorna speglade sig i asfalten och människorna skyndade framåt med brådskande steg, då Olof Grehn med hjärtat fylldt af lyckans ljufva förkänsla vandrade upp mot katolska kyrkan.

Det susade och prasslade bland de sista, ännu kvarsittande löfven i Brunnsparkens stora allé. Hans tankar gingo osökt till en annan mörk höst-afton, då Koivulahtis björkar susat öfver hans hufvud. Men hvilken skilnad mellan nu och då.

Han gjorde blott ett slag nedåt alléen, och då han åter kommit halfvägs uppför den, mötte han

Marie. Hon var insvept i en vid regnkappa men utan paraply.

— Har du väntat mig länge, — var hennes enda fråga.

Sedan gingo de med snabba steg nedåt stranden, där hafvet låg och sakta sjöng för sig själft under klipporna. Då de kommo närmare, förvandlades sången till fräsande vågslag, som med skum på topparna ilade fram i mörkret, rusade upp på stranden och krossades, medan sången blef ett aflägsset rytande från bränningarna ute vid de små klippholmarna. Icke ett ljus syntes från fästningen eller fyren genom regntjockan.

Plötsligt stannade Marie, slog tillbaka sin kappa och drog honom häftigt intill sig. Det var som om en doftande, varm fläkt slagit emot honom ur den öppnade kappan, en doft af vår och blommor och kärlek. De mjuka armarna slötos om hans hals och hennes läppar sökte hans, medan det kalla höstregnet i fint dugg, blandadt med bränningens skum, stänkte öfver dem båda.

Hon släppte honom åter lika hastigt, och då han nu i sin tur drog henne till sig, hviskade hon med innerligt allvar Björnsons ord:

— En förlofning är icke att kyssas och smekas, utan medvetandet, att hon väntar på honom och han på henne.

— Ja, ja, — hviskade han tillbaka, — men det får icke blifva länge.

Och hans hjärta fylldes af ett stort beslut att våga allt vid hennes sida. Hon hade säkert kraft att bära fattigdom och försakelse för sin kärlek,

och de skulle tillsammans bevisa, att man ej behöfde gå och vänta på de första grå stråna för att ingå ett lyckligt äktenskap.

Hon bredde ut en flik af sin regnkappa, och de satte sig på en våt sten, tätt slutna till hvarandra. De hviskade och tasslade som de fallande löfven i höstmörkret, men de talade blott om vår och sommar, om gemensamt arbete och sparsamhet, men framför allt om en stor kärlek, som öfvervinner alla hinder. De talade om ett litet hem med en atelier och en sängkammare samt ett litet dockkök, där en viss liten fru skulle syssla utan tjänarinna, en liten fru, som också skulle gifva lektioner i franska och musik, ty hon hade af gammalt ett piano, som nog finge plats i ateliern. Men sol och luft, det finge de inte spara på utan hellre äta välling, salt strömming och potatis hvarje dag. Just här i någon af villorna skulle de försöka få kvarter med utsikt åt det fria hafvet. Och så hviskades det om den stora hemligheten, om ett mödernearf, som jämte hans besparingar skulle räcka ej blott till det lilla boet, utan äfven till ett års vistelse i Florens och Rom. Hvad betydde det, om de ej sedan hade något kapital, hans studier voro väl ett bättre kapital än guld.

Och regnet silade ned från de tunga, grå skyarna, de vissnade löfven rullade prasslande förbi i mörkret, medan hafvet sjöng sin väldiga hymn vid de i dunklet osynliga klipporna. Men på den våta stenen vid stranden hviskade och tisslade det som under en majmorgon i skogen.

XI.

Mandolinens silfvertoner klingade dallrande och spröda genom det stora rummet och svingade sig ut genom det öppna fönstret, i hvars ram Peterskyrkans jättekupol aftecknade sig mot den djupblå marshimlen. Där möttes de af ett bländande, hvitt solljus, som återkastades från hvita husväggar, dallrade och smekte som de, väckande lifliga färger och skarpa dagar öfverallt. Orange- och rosendofter från Vatikanens trädgårdar fördes omkring af vårvindarna och skyndade att i kapp med solljuset tränga in genom det öppna fönstret, blandade med doften af lök och andra grönsaker från den lilla piazzettan nedanför. Ett förvirradt sorl af människoröster och djurläten uppsteg från torget, ett larm, om hvilket man i nordnorden ej har en föreställning, och ur hvars kaos då och då åsnans skriande höjer sig, som en sjöfågels skri öfver bränningens svall. Här i det stora, ljusa rummet hördes dessa skrån ännu oftare än vanligt, ty i ett hörn af piazzettan fanns en klippningsanstalt för sådana djur.

Det var ett märkvärdigt rum, en tredjedel atelier, en tredjedel sängkammare och en tredjedel

kök. Målartillbehör, taflor, skisser, hushållssaker, fruntimmers- och manskläder syntes öfverallt om hvart annat. Tvenne utbäddade sängar stodo vid ena kortväggen, och i motsatta ändan fanns en liten kaminhäll, en hylla med några små kokkärl, framför allt en som guld skimrande kopparkaffe-panna. På ett litet skåp stodo skålar med frukt och bredvid hällen en korg med kol.

Olof Grehn satt i skjortärmarna på sängen och spelade, medan han med blicken följde sin hustrus rörelser, där hon dukade fram middagen i andra ändan af rummet. Hon gnlode på samma italienska folkvisa, som han spelade, och såg så förunderligt italiensk ut med de röda rosorna i det mörka håret. Han såg och såg på den klassiskt vackra gestaltens mjuka, harmoniska rörelser, på de hvita, ända till armbågen bara armarna och de röda, leende läpparna, mellan hvilka de hvita tänderna blänkte fram. Med ens kom det öfver honom en underlig känsla, såsom då man ser något mycket vackert, hvilket står så högt öfver en, att man ej ens kan tänka på att önska sig det. Kunde denna stolta, sydländska skönhet verkligen vara hans hustru, kunde han när som helst kyssa henne?

Han lade ifrån sig mandolinen och kände nästan fruktan.

— Signora, — sade han halfhögt, — signora bellissima.

Hon ställde ifrån sig karaffinen med landtvinet och kom öfver till honom.

— Ville du säga något, — frågade hon och skalken lyste som förr i hennes ögonvrå.

— Jag undrade blott, om jag skulle våga kyssa dig, — sade han, ännu nästan skyggt.

— Maten först och desserten sedan, — skratade hon, — men eftersom maten ännu inte är framdukad, så . . .

Han hade åter kommit i jämvikt och fortsatte sitt spel, medan hon gjorde måltiden färdig. Det var en äkta italiensk måltid af billigaste slag, maccaroni och litet fisk, frukt och hvetebröd samt oliver och det outhärliga landtvinet. Olja åto de äfven som äkta italienare.

— Har du lust att komma ut på ströftåg efter middagen, — frågade han, — jag är ej disponerad för arbete nu genast.

— Det är ju mitt största nöje, — svarade hon ifrigt. — Hvertåt skola vi gå?

— Vi skola gå genom fattigkvarteren och söka typer, — förklarade han hjälpsamt henne med diskarna.

— Och så gå vi igen in på någon trattoria och se på folklifvet, — ifyllde hon gladt.

Han nickade.

Sedan de fått diskarna torkade, klädde de sig i sina enkom för sådant ändamål afsedda kostymer, hvilka gjorde dem förvillande lika den italienska handverkarklassen.

De stodo just i begrepp att gå, då ett högljudt parlamentärerande hördes nedanför trappan. En manlig röst upprepade flere gånger med efter-

tryck namnet Grehn, medan värdinnans stämma protesterande ropade:

— Solamento signor Jacopo.

Grehn öppnade hastigt dörren.

— Hallå, hvem där, — ropade han nedåt trappan.

— Är det du, Grehn, — frågade den manliga rösten. — Det är jag, Jurelius, och Elna.

— Stig upp, stig upp, — bjöd Grehn och lugnade med några italienska ord den upprörda värdinnan.

— Ändtligen har man då fått tag i landsmän, — sade Jurelius med ovanlig hjärtlighet, i det han med framräckt hand trädde in i ateliern åtföljd af sin hustru.

De sågo båda mycket distingerade ut i sina modärna, engelska resdräkter. Elna var klädd som en miljonärsfru från Boston och tog sig mycket bra ut, med ansiktet färgadt af en klar rodnad efter sinnesrörelsen i trappan. Hon kastade genast en granskande blick kring rummet, och ett halft ironiskt leende visade, hvad hon tyckte om det.

— Hvad här ser artistiskt ut, — sade hon likväl artigt till Marie.

För Grehn innebar detta möte snarare en misräkning än ett nöje. Han hade allt för ofta sett sin kamrats tycken för att tro, att det låg någon vänskap där bakom. Han fick snart sin förmodan bekräftad.

— Lindström har skickat mig ett par vexlar, på hvilka du tecknat dig jämte mig, — började

Jurelius, sedan han tändt en cigarett och medan Elna och Marie drogo sig till andra ändan af atelieren. — Han säger, att vi måste teckna på dem igen för omsättning, annars blir han tvungen att helt och hållet „släppa sina askar“.

Grehn vred sig otåligt på stolen. Icke ens här i Rom kunde han således få vara i fred för dessa för honom så förhatliga affärer. Han hade dock intet annat val än att teckna under.

Detta var tydligen Jurelius egentliga ärende, men han satt likväl kvar och pratade. Hans och Elnas bröllop hade firats två månader efter Olofs och Maries. Han hade således mycket att berätta om hvad som under denna mellantid tilldragit sig i hemlandet. Politiken låg här närmast till hands, men under sitt resonnemang drog han fram ett nummer af Hufvudstadsbladet ur fickan.

— Här är något, som angår dig, — sade han pekande på en konstkritik.

Grehn, som ej på länge sett några tidningar, grep begärligt det välkända bladet. Det var en varmt och förstående skrifven kritik af hans senast utställda tafla, en kritik så mycket mera värd, som den var skrifven af en person, hvilken han högt aktade. Det gällde just samma tafla, som han så grundligt omarbetat efter Maries första besök.

— Det var Maries förtjänst, att den lyckades så bra, — sade han med rörelse.

— Hm, — mumlade Jurelius, men fortfor därpå högt:

— För min del tror jag dock, att du borde öfverge den där sentimentala genren och fortsätta på den friare väg, du inslagit genom den tafla, som jag köpte af dig.

Grehn skakade blott afvärjande på hufvudet. Hvad tjänade det till att disputeras om den saken.

Jurelius öfvergick nu till andra ämnen och började tala om gemensamma bekanta, små, korta, ofta elaka anekdoter.

— Kan du tänka dig, — berättade han med denna lätta ton, som man använder för obetydligare nyheter, — att lilla Signe Winter blifvit fast för försnillning af sin principals kassa. Hon har fått ihop flere hundra marks balans. Hvem skulle trott det om en så stillsam och snäll varelse?

Grehn sprang upp från stolen som stungen af en orm.

— Det är Lindströms skuld, — utropade han med flammande ögon. — Och åt en sådan skurk skall man teckna borgen. Gif genast tillbaka pappren.

Han kom nu ihåg de ord, han uppsnappat i Kajaniemi, och deras betydelse stod med förfärande tydlighet klar för honom.

Jurelius såg förvånad på honom.

— Lindströms, — upprepade han, men så tycktes ett ljus gå upp för honom och han fortfor lifligt: — Ja, du har kanske rätt. Det är säkert för hans skull hon gjort det, men hvem gagna vi, om vi drifva honom till det yttersta. Själva få vi betala fiolerna och så beröfva vi honom all ut-

sikt att åter komma på fötter och göra henne skadeslös.

Grehn satte sig åter, sorgsen och nedstämd. Kamraten hade alltför rätt. Hvad kunde de göra åt saken? Dock ville han ännu denna kväll skrifva till Lindström och försöka inverka på honom, så att han började ett annat lif.

Under tiden hade de unga fruarna dragit sig tillbaka till köksdepartementet, och Marie hade ställt sin skinande kaffepanna på ett litet spritkök. Snart spridde sig den ljufliga doften i hela ateliern och gjorde dem varmare om hjärtat. Marie, med sitt lifligare lynne, var genast förtrolig och Elna var alltför glad att åter hafva någon annan än sin man att tala med för att tillbaka-visa henne.

Samtalet föll naturligtvis först på Italien och Rom.

— Jaså, du trifs verkligen så bra här, — sade Elna förvånad. De båda kvinnorna hade instinktmässigt börjat dua hvarandra här i den främmande omgifningen, fastän de förut känt hvarandra blott helt litet. — Vet du, uppriktigt sagdt, hade jag inte kommit till Italien, om jag vetat huru det var. Herre Gud, fattigt och uselt och smutsigt öfver allt, ingen skugga för hettan, bara titta på gamla stenhögar och trasiga statyer. Och de ryktbara palmerna, gråa af dam; hvita, dammiga, brännande vägar, och öfver allt har man den känslan, att man vankar omkring på ett museum.

— Men, — utbrast Marie lifligt, — ett museum, där föremålen stå på sina naturliga platser

sedan årtusenden, ett land och ett folk, som i sin urgamla kultur kanske är naturligare än vi, uppkomlingar, en färgrik, pittoresk fattigdom med gammal, romersk stolthet under lumporna. Och himlen . . . Hafvet . . . Färgerna . . .

— Ja, ja, jag känner nog till allt det där, men det är ju bara sådant, som man skryter med, när man kommer hem. Det är, som då man hört en italiensk opera, man låtsas vara förtjust, men i själfva verket hör man mycket hellre en vals. Såg inte Monte Carlo alldeles ut som en teaterkuliss, och Vesuvius sedan, med sina härliga vingårdar? Ett fasligt besvär hade vi att komma upp till toppen, och hvad sågo vi? Deras vingårdar sågo precis ut som potatisland, och hela utsikten hade man utan besvär kunnat få se på ett panorama i Helsingfors. Det förstås, att jag skall skryta för mina vänner, men . . .

Marie såg helt modstulen ut.

— Men Florens och Venedig, som du också sett, — invände hon.

— Gamla skräpkamrar, — inföll Elna ånyo. — Det kan vara för arkeologer och konstnärer, men ej för vanliga dödliga. Och så det falska, tjufaktiga röfvarpaketet öfverallt.

— Nu gör du dem säkert orätt, — afbröt Marie i sin tur, fattande eld. — Vi genomströfva nästan dagligen stadens fattigaste kvarter och besöka folket ofta i deras egna hem och hafva ej annat än godt att säga om dem. Åh, vet du, hvad det är roligt att gå in på deras trattorior och höra dem resonnera om lifvet. Det är så upp-

lifvande för oss, tröga nordbor, att höra på dem, med deras klara, naturliga syn på allt i lifvet. Är det väl underligt, om rika engelsmän och amerikanare blifva rånade, då de midt ibland ett fatigt, af sin usla regering utsuget folk, svänga sig med diamantsmycken och börsar, som de alltid bära i handen.

— Brukar ni gå in på deras smutsiga krogar,
— frågade Elna ytterst förvånad.

Marie brast ut i ett hjärtligt skratt och ropade till sin man:

— Kom och hjälp mig och Italien, Olof. Kaffet är för resten serveradt.

Herrarne flyttade nu sina stolar till kaffebordet och samtalet blef allmänt. Af detta framgick, att Jurelius i hufvudsak delade sin hustrus tankar om Italien.

— Jag ångrar, att jag inte bestämde mig för Paris äfven nu på vår bröllopsresa, — förklarade han öppen hjärtigt, — men jag tyckte, att det kanske ej var så lämpligt för ett gift par som för en untkarl, och så är det ju modärnt att resa till Italien. Här vore kanske inte heller så dumt, om man blott hade några kamrater med sig.

Marie och Olof växlade en blick. Därpå förde de samtalet in på andra ämnen. Det kunde ju icke löna mödan att byta ord i en sådan smakfråga.

Åter berättade Jurelius politiska nyheter hemifrån, blandade med anekdoter, medan Elna inflikade en och annan skvallerhistoria. Solen sjönk, glimmade ännu några ögonblick på jättekupolen, och så smög sig en blåaktig skymning in i rum-

met. Sorlet från piazzettan hade småningom tystnat, det hördes nu blott som det sista hviskandet af vågorna en lugn sommarkväll. Människorna gingo för det mesta par om par, och det glada skrattet af någon ung flicka trängde ibland upp till det lilla sällskapet. Orangedoften kändes som en fläkt af kärlekens egen andedräkt, och från närmaste trattoria hördes tonerna af en serenad.

— Nej, nu måste vi gå till Corson och se på den fina världen, — sade Elna och reste sig.

Jurelius följde hennes exempel. Man skakade hjärtligt hand med hvarandra under löfte om återseende och så gingo gästerna.

— Du har fått ledsamma underrättelser, Olof. — sade Marie oroligt, då de försvunnit i trappans mörker.

Han böjde på hufvudet.

— Ja, och jag borde kanske genast sätta mig ned och skriva ett bref, medan jag är i stämning.

— Gör det. Jag skall under tiden gå och hälsa på min väninna, fru Olsen.

Hon kysste sin man till afsked och gick.

Fru Olsen var hustru till en dansk bildhuggare, som studerade i Rom, en af Grehns få umgängesvänner.

Olof Grehn satte sig ned och skref till Lindström ett allvarligt och förmanande, men likväl vänligt, kamratligt bref. Han förebrådde honom hans lefnadssätt, talade om den tillfredsställelse arbetet skänker, om den skatt han hade i en äl-

skande kvinna och lät honom i förtäckta ordalag förstå sina misstankar om orsaken till hennes fall. Han skref med en öfvertygande värme, som direkt härflöt af hans djupa rörelse, och han kände på sig, att han uttalat ord, som borde göra verkan.

Då han afsändt brevet, kände han sig lättare om hjärtat och inväntade med förtröstan svaret. Det kom om tio dagar.

B. B.

Jag förstår ej, hvad som ger dig rätt att döma mitt lif och mina handlingar. Tror du ej, att jag sträfvar och bemödar mig, men hela min tid går till att springa och söka efter borgesmän. Arbete, säger du. Gif mig ett arbete, som jag kan utföra och med anständig lön, så att jag kan lefva och betala mina räntor, då skall jag nog arbeta. Du begär väl ej, att jag skall blifva springpojke. Är det vänskapligt af dig att skälla på mig för Signes skull? Du borde ju beklaga mig och trösta mig, för att min fästmö gjort något sådant. Är jag då sämre än andra, för att jag är från ett fattigt hem? Du borde skämmas, Olof, o. s. v.

Sorgsen förde Grehn brevet till ljuslågan. Han insåg nu att kamraten verkligen var förlorad.

XII.

— Fryser du, Marie, — frågade Olof oroligt och svepte kappan bättre om sin hustrus axlar. — Det är redan sent och jag är rädd att du förkyler dig.

— Nej, det var bara en rysning, som genomilade mig, — svarade Maries röst ur kappans veck. — Jag fick med ens den tanken öfver mig, att de där gamla romerska palatsen, som stå där och luta sig öfver floden, så att stenfoten är grön af fukt, en vacker dag skulle sjunka ned i Tibern med alla sina invånare.

Olof blickade framåt den smala, krokiga gatan på hvilken de gingo och ned åt de mot floden löpande tvärgatorna, längs hvilka månskenet föll öfver deras väg i breda ljusfloder, afbrytande gatans djupa mörker. Så kastade han blicken upp mot de höga fasaderna, där månstrålarna glänste på lemlästade statyer och förvittrade marmorkolonner.

— Jag tror, — sade han skrattande, — att ej så många lif skulle gå förlorade, ty de här husen se ju nästan obebodda ut.

Marie sköt åter tillbaka kappkragen och såg sig omkring.

— Ja, här är verkligen ovanligt öde, — instämde hon. — Man blir ju nästan hemsk till mods. Intet vagnsbuller, inga upplysta butiker, intet støj och oväsande, bara åsnornas tassande hofslag i dammet och smutsen eller det där undertryckta skrattet och pratet i de mörka portgångarna.

— Låt oss dröja litet och försöka orientera oss, — bad Olof. — Jag har aldrig förut varit i den här delen af staden. Den ser ut att i tiden hafva varit bebodd af rikt och förnämt folk, men har sedan förfallit.

De stannade midt i en ny ljusflod från en tvärgata och blickade ut öfver den i månskenet glittrande vattenspegeln. Med det skarpa, blåaktiga ljuset och dallrande liksom det kommo tonerna af en sjömannsång strömmande genom rymden från något i dimman osynligt fartyg. Rösten var en klar och stark tenor med något hård metallklang. Dimman höjde sig mer och mer och började utplåna äfven de närmare konturerna.

— Där komma malarians älfvor dansande i månskenet, — sade Marie. — Nu måste vi gå hem och koka te. Månen gör mig också i kväll så melankolisk. Om du inte vore med mig, skulle jag se spöken och gengångare öfverallt och skulle ej våga gå förbi de där gapande mörka portgångarna. Och så börjar man längta så förfärligt efter . . .

— En kyss, — ifyllde Olof skrattande och fattade ånyo hennes arm. — Men du har verkligen rätt i att vi måste skynda hem undan malarian.

De döko åter in i gatans svarta skugga och skyndade på sina steg.

— Ack, signor, gif en fattig kvinna en slant, — ljöd det bevekande bredvid dem på bruten italienska, och ur mörkret steg en kvinnlig gestalt, som utan vidare spärrade deras väg.

Månskenet föll på hennes uppåtvända, bleka, aftärda ansikte och glittrade i ett par tårar, som runnit ned på kinderna.

— Hvad i all världen, är det inte Ninette, — utropade Olof förvånad på franska.

— Jacques, o, hvilken lycka, det är ju Jacques, — ropade flickan, och det leende, som lyste upp hennes ansikte, hade något af det gamla puts-lustiga uttrycket. — Åh, hvad François skall blifva glad, då han får träffa dig, ty du kommer naturligtvis med till François. Han är så sjuk, vet du, och det var för hans skull jag tiggde.

— Är François i Rom, — frågade Olof öfverraskad.

— Ja visst, och jag for med honom för att sköta om hans hushåll, men så blef han sjuk i den där eländiga malarian. Jag tiggde och bad att han skulle återvända från det här hålet till det glada Paris, men han hade så förälskat sig i några gamla kyrkomålningar, att jag ej fick honom att resa förrän det var för sent och han låg där ur stånd att röra sig.

Medan hon talade granskade hon pröfvande Marie, och Olof skyndade sig att presentera dem för hvarandra.

— Jag visste nog, Jacques, att du skulle gifta dig med en förnäm dam, — smickrade Ninette, men Maries klingande skratt dref snart stelheten på flykten.

— Låt oss genast skynda till François, — uppmanade Olof.

Ninette tog dem vid handen och dök in i portikens ogenomträngliga mörker. Hon tycktes hafva kattögon, ty efter det de passerat en liten gård, där en springbrunn sakta plaskade, osynlig i dunklet, drog hon dem efter sig genom labyrintiska gångar och ekande hallar allt högre upp för breda trappor. För att slippa fönsterskatten hade ägaren till och med låtit spika bräden för fönstren, så att ej ens månskenet lyste in.

— Det är furst Caglions hus, och här bo inga andra än François och jag, — förklarade Ninette helt stolt, medan de trefvade sig framåt. — En af hans förfäder hade för hundra år sedan låtit inreda åt sig en atelier här, ty han var en stor målare, men nu vill ingen bo i hela huset. Det är fasligt hemskt i det här spöknästet, men man kan vänja sig vid allt.

Ändtligen öppnade Ninette en tung ekdörr, och de trädde in i ett stort rum. Månen sken klart in genom de i taket anbragta fönstren och visade rummet i hela dess skrämmande nakenhet. Väggarna voro hvitrappade, och blott några halft utplånade fresker under taklisten erbjödo ögat nå-

gon hvila. Det blanka marmorgolfvet gaf ett spöklikt eko under deras steg.

— François, François, — ropade Ninette ifrigt och sprang fram till en i en vrå liggande gestalt. — Jacques är här och har en skön och god fru med sig och de skola hjälpa dig.

Gestalten, som låg på en halmbädd, reste sig på armbågen, och Olof igenkände med möda sin forne vän. Det förr så glada, friska anletet var spöklikt blekt och insjunket, de fordom så muntra ögonen blickade med dyster feberglöd fram ur sina djupa hålor. I månskenet såg han kanske ännu eländigare ut än annars.

— Åh, hvad det var roligt att få se dig innan jag dör, — sade den sjuke och räckte fram sin skälfvande, feberheta hand.

— Du skall inte dö ännu, — svarade Grehn lugnt och satte sig på golfvet bredvid bädden. — Luftombyte skall med lätthet göra dig frisk.

— För sent, för sent, min gubbe lilla, — svarade parisaren med en skymt af den forna humorn, — ser du, jag var nog dum att hålla ut till det sista, men sedan, då krafterna togo slut, blef det ett fasligt elände. Ninette stackare har slitit och knogat och sparat som en judekäring, men ändå ha pengarna tagit slut. Allt hvad vi hade med oss ända till sista centimen var slut för en månad sedan. Jag skulle följa ditt exempel, Jacques, och hade sparat ihop en nätt summa för en vistelse i Rom, men så fick staden mig i sina klor och jag förstod ej att resa så länge jag

hade krafter därtill. Jag skulle först ha ett arbete färdigt, och då det var gjort, låg jag för ankar och kassan var tom.

— Men huru har ni lefvat sedan dess, — frågade Olof deltagande, medan Marie tog Ninette under armen och drog henne mot dörren.

— Ninette förde småningom allt hvad vi hade till pantlånaren, en eländig jude, som inte ens vågade gifva något för mina taflor, utan dem måste hon sälja åt en sådan där blodsugare, som betalte tio och tjugu lire för mina finaste dukar, tänk dig, dukar som jag ämnat ställa ut i Paris, som kanske gjort mig ryktbar. O, min Gud.

Ett stönande ljud af saknad undslapp den sjuke, medan han trött sjönk tillbaka på halmen.

— Har du då ingen tafla mera kvar, intet att visa mig af dina verk, — sporde Olof.

Fransmannen öppnade åter sina halfslutna ögon, som brunno med ännu hemskare glans än förut.

— En tafla, visst har jag en tafla, — utropade han häftigt, — skulle jag kanske för tjugu lire sälja bort också den, som kanske kostar mig lifvet, den, hvars idé jag fick, då febern skakade mina lemmar, som jag målade i yrseln, stundom dignande ned af mattighet, stundom rusande upp af fruktan att jag skulle dö, innan jag fått den färdig. Skulle jag sälja bort syndafloden?

— Kan jag få se den, — bad Olof.

François visade med handen mot en vrå af salen, som var försänkt i djup skugga, och då

Olof gick närmare, fann han ett mycket stort tafvelbräde lutadt mot väggen. Det var med möda han förmådde flytta det till en ljusare plats och ställa upp det så, att månskenet fullt och klart föll på den vid brädet uppfästa väldiga duken. Därpå tog han några steg tillbaka och betraktade taflan. Han såg och såg. Han glömde tid och rum och sin sjuke vän.

Taflan föreställde en stor tempelhall med några trappsteg i förgrunden och en afgudabild jämte dess altare i bakgrunden. Redan slickade syndaflodens hungriga böljor de nedersta trappstegen, sprutande upp sitt skum på marmorgolfvets mosaik. Från det remnade taket föll en bred kaskad ned och slogs till tusen gnistrande droppar vid altarets fot, medan offerflammans blodröda sken kom skummet att rodna och förvandlade dropparna till rubiner. Det belyste afgudens väldiga, nakna gestalt, som tycktes vara rent guld, dess majestätiskt utsträckta högra hand och det grymma, kallt själfmedvetna anletet med det föaktliga leendet. I den ojämnna belysningen rörde sig en myllrande skara präster i fotsida dräkter, som närde offerelden under det andra släpade fram en bildskön gosse till offer. Där dansade hetärer med nakna kroppar och fräcka åthäfvor, men med förtviflade drag och stela ögon. Där föllo män på knä framför bilden, där svängde andra bägarne i ett sista vildt dryckeslag. Men hufvudfigurerna i taflans förgrund voro det förfärligaste af allt. Strax ofvanför trappan stod ett par, så att vågorna sköljde deras bara fötter. Det

var en ännu ung präst, som i vild omfamning drog till sig en späd, ung flicka. Hans af hopp-lös förtviflan och gränslöst njutningsbegär härjade ansikte med den grinande, halft öppna munnen, hennes marmorbleka drag, som uttryckte både afsky och åtrå, hennes rika, bruna hår, som i oordnade massor flöt ned från det bakåtlutade hufvudet, allt talade om dödens fasa och livvets förtärande, aldrig tillfredsställda lustar. Man tyckte sig höra de anstormande vattnens brus, skriken och förbannelserna, bönerna och de sista orgiernas brådskande, vildt framprässade skrån. Det var en bild af så slående kraft i all sin förfärlighet, att åskådaren stod rysande och förtrollad.

Minuterna förrunno och allt ännu stod Olof kvar framför taflan i tigande undran, men så slog honom dess fulla innebörd.

— Men det är ju Mammons tempel, — utropade han.

— Ja, det är Mammons tempel, — svarade François stämma med oväntad kraft och klang, — det är hans tempel, den mäktiges, som ännu behärskar världen. Det är honom vi tillbedja och tjäna i Kristi namn, på hans altare offerar mannen sin ära och kvinnan sin dygd, han gör under och tecken, större än Frälsarens, han höjer sina tjänare till furstars vederlikar och dem, som ej tjäna honom, förtrampar han som maskar i stoftet. Vår härliga civilisation är hans jättetempel och därifrån strör han ut sina nådegåfvor öfver världen. Ja, han ger lycka och makt, intet under då, att

vi för hans skull kunna tigga och stjäla, låna, be-
draga och spekulera. Huru långmodig är icke
Herren Jehova nu, då alla dansa kring den gyllne
kalfvens altare. Främst går hans eget utvalda
folk, som lärt sig kulten redan i öknen vid Sinai
på Arons dagar. När skall han då slå till? Äro
ej de tusen nådaåren till ända ännu? Kan värld-
en blifva ännu sämre?

Olof vände sig om mot vännen.

— Hvad är det, François, som gjort dig så
bitter, som öppnat din klara, ogrumlade blick för
all denna uselhet?

— Det är sjukdomen, hungern, åsynen af
döden, men framför allt af människornas egen-
nytta och ohjälpsamhet. Jag har förstått hvad
kristendomen kunde och borde vara och hvad den
icke är.

— Ja, ja, — återtog Olof och satte sig vid
hans hufvudgård, — om kristendomen vore annat
än en maskerad hedendom, om vi ej lydde dess
oväsentligare bud för att få skjuta åt sidan den
egentliga kärnan däraf „älska Gud öfver allting
och din nästa såsom dig själf“, så skulle alla so-
ciala spörsmål reda sig af sig själfva, men som
det nu är bli vi tvungna att predika den star-
kares rätt och nödvändigheten af kampen för
tillvaron.

François reste sig upp i sittande ställning och
hans ögon ljungade.

— Hvar är profeten, — ropade han så att
det gaf genljud i den ödsliga salen, — han, som
skall ropa till folken att nådaåren snart äro slut,

att eld och svafvel måste komma af himmelen? Hvar är han, som skall kullstörta Mammons altare och ropa till människorna „älska din nästa såsom dig själf“.

Francois sjönk utmattad ned på halmen och det blef så tyst, att man endast hörde hans flämtande andedräkt, ty Olof vågade ej mera tala om det farliga ämnet.

— Nu ha de tagit fram den där rysliga taflan igen, — hördes Ninettes klara röst bakom dem. — Den måste bort härifrån, annars blir François aldrig frisk. Du kan just köpa den, Jacques.

Äfven Marie hade stannat som förhäxad vid åsynen af taflan, men snart skakade hon på hufvudet och vände sig bort. Hennes hjärta var för rent att förstå den.

Olof mötte sin hustrus blick och hon nickade.

— Jag skall ge dig femhundra lire för taflan, — sade han vänd till den sjuke.

Ninette uppgaf ett rop af förtjusning, men en nålhvass, misstänksam blick från fransmannen kom blodet att bränna på Olofs kinder.

— Jag skulle köpa den på det villkor, — fortfor han hastigt, — att jag skulle få ställa ut den i ditt namn på Salongen i Paris och att du när som helst finge återköpa den till samma pris, om du finge ett bättre anbud vid utställningen. Går du in på detta?

François grep brådskande hans hand och tryckte den innerligt.

— Förlåt mig, — bad han sakta, — jag har blifvit så underlig af sjukdomen. Naturligtvis går jag in på det, och jag känner så väl igen dig däri.

— Skada att jag inte skall få kyssa dig, Jacques, — ropade Ninette bullersamt och ett allmänt, lättande skratt följde på hennes ord.

I sin glädje fattade hon i stället Maries hand och kysste den.

— Nu är det slut med det här eländet, — sjöng hon och dansade några hvarf på det glatta marmorgolfvet, — nu få vi resa till Paris, nu få vi mat och vin. Hurra.

— Det hafva vi redan, — sade Marie gladt och började packa upp ett stort knyte. En hel mängd goda saker kommo i dagen, först och främst chinin och sedan bröd och mat af alla slag samt en liten flaska vin.

— Det här ha vi köpt, medan ni pratade dumheter, — pladdrade Ninette med munnen full och hjälpande François att intaga medicinen. — Kvinnor äro ändå alltid mycket förståndigare än män.

Det blef en munter måltid. Glädjen stärkte den sjukas krafter och gaf honom matlust. Man beslöt att han och Ninette så fort som möjligt skulle lämna Rom och till en tid slå sig ned på någon högt belägen ort i Schweiz. Såsnart han blifvit frisk, skulle de återvända till Paris. Naturligtvis ämnade Olof och Marie redan följande morgon komma tillbaka för att få François flyttad till något sundt beläget sjukhus.

Sedan de tagit afsked af den sjuke följde Ninette dem, ifrigt pratande, ända till deras dörr.

Redan efter en vecka var François Luvier i i stånd att resa till Schweiz. Hans tafla, syndafloden, väckte stort uppseende på Salongen och blef grundläggaren till hans rykte som konstnär. Kort därpå köpte han den tillbaka af Olof Grehn och de onda dagarna i furst Caglions malaria-smittade atelier blefvo glömda, men för Olof Grehn stannade minnet af det drunknande mammonstempelt kvar och lämnade outplånliga spår efter sig i hans själ. Allt framgent, då världens uselhet trängde sig på honom, såg han liksom vid offereldens blodröda flamma sin samtid hvirfla om i vild dans kring den gyllne gudens altare, såg den tigga, låna och stjäla för att komma åt helst en skärf af den mäktiges nådegåfvor, och han ryste då för det på afstånd mullrande dånet af syndaflodens anstormande böljor.

XIII.

Åter hade trenne år förrunnit, det första allt ännu i den ljusa ateliern vid den lilla piazzettan i Rom, de andra i det drömda, lilla hemmet i fäderneslandet. Där voro de två små rummen i Brunnsparken, med det lilla dockköket, och med solskenet och utsikten öfver den blå fjärden, där ångbåtarna beskäftigt pustande foro af och an och segelbåtarnas hvita dukar lyste i solljuset.

De hade skaffat sig en lång kikare, med hvars tillhjälp de följde båtarna på deras vaggande stråt eller sökte upp sina bekanta på Klippans midt emot liggande terrasser. Hvad brydde de sig om, att rummen voro kalla som vargstall? Hade de ej ungt blod och varm kärlek nog att smälta ett helt isberg? Hvad gjorde det dem, att kassan ibland var nästan tom? Gryn, potäter och strömming kostade ej så mycket.

För öfrigt var det ej så alldeles illa med förtjänsten. Efter hemkomsten från Rom hade Grehns rykte hastigt stigit och han sålde redan taflore med nästan regelbundna mellantider. I synnerhet hade han beställningar på porträtt samt på en och annan altartafla.

Nästan ännu mera regelbundna voro Maries lektioner, hvilka, fastän ej så väl betalda, likväl utgjorde ett vackert tillskott till hushållspengarna. Det var väl inte så lätt för henne att hinna med allt, i synnerhet sedan hon äfven fått en liten flicka att pyssla om, men Olof var inte så dum som kock, när det gällde, så att han kunde lätta hushållsarbetet för henne.

Småningom hade de äfven kommit så långt, att de kunde skaffa sig en liten tjänarinna, en pigg, tolfårig flicka, som kilade med bestyr samma steg på ärenden eller skötte om Rose, medan Marie gaf lektioner.

Olof Grehn skulle ansett sig fullkomligt lycklig, om ej ett bekymmer beständigt, likt ett hotande moln tyngt hans sinne. Det fanns en man, som likt en vampyr bitit sig fast vid honom, sugande ut allt, som ej var oundgängligen nödvändigt för livets nödort. Denne man var Lindström. Liksom en roflysten spindel satt han i midten af sitt stora nät, som han småningom spunnit åt sig, fråssande på bekostnad af sina forna vänners svaghet och väl skyddad af dessa besynnerliga lagar, som tillåta sådana bedragare att ostraffadt fortsätta sin verksamhet, blott därför att de benämna sina stölder lån. Likt vidriga parasiter lefva de på andra människors bekostnad utan den aflägsnaste tanke på att någonsin betala sina så kallade skulder, och det enda medel deras offer har i sin hand för att skydda sig, är att tvinga dem till en konkurs, som oftast gifver honom intet, men ur hvilken tjufven går fram

med lätt hjärta och rent samvete, medan vännen och borgesmannen betalar skulderna. Och så denna falska stolthet, som förbjuder oss att vägra vår vän en borgen, fastän vi veta, att han intet äger, som motsvarar skulden, hvarken af arbetskraft, energi eller god vilja.

Lindström hade nu fått Grehn alldeles i sina klor. Om målaren gjorde ett försök att neka honom borgen, tog kamraten blott sin förtviflade min på sig och förklarade, att han i så fall var tvungen att låta det gå till utmätning, då ju Grehn måste betala sin del af borgen. För den unge konstnärens fantasi visade sig genast en stadsfogde, som obevekligt lade beslag på Mariés pianino, på den vackra toilettbyrån, ja, på allt hvad de hade. Då kunde han ej annat än med sammanbitna tänder teckna under de nya pappren, som Lindström lade framför honom. Det var för honom dubbelt svårare än för de flesta af de andra borgesmännen, hvilka hade litet eller intet att förlora, emedan de själfva ej ägde något, utan liksom Lindström lefde på lån. Han hade sitt lilla hem, som kunde sköflas, och sin heder att mista.

Utom med borgesförbindelserna plågade Lindström Grehn med de ständiga ficklånen. Han kom så godmodigt och pratade om ditt och datt, men det slutade alltid med en begäran om lån. Alltid väntade han pengar följande dag, alltid var det blott några mark, som fordrades, för att han skulle komma öfver det värsta. Han gick alltid i tentamenstankar eller ock hade han utsikt till en

god plats. Sade man honom några förebrående ord, så hette det alltid:

— Ja, ja, det går nog an för dig att strö salt i såren för andra, du, som aldrig vetat hvad fattigdom vill säga.

Men samma kväll såg man honom åter fet och däst på någon restaurang, insvept i ett tjockt moln af tobaksrök, vidt och bredt ordande i dagens politik.

En vintereftermiddag trädde Olof Grehn in i sitt lilla, fridlysta hem med tunga, dröjande steg. Det var första gången han nästan önskade, att hans hustru ej vore hemma. Han ville helst ensam kasta sig på sin säng och rådgöra med sig själf utan att oroa henne, eller kanske allrahelst, om det blott vore möjligt, sofva och en stund glömma all uselhet, men hon var hemma. Då han klädde af sig ytterkläderna, hörde han henne sakta spela en vemodig melodi på pianot.

Motvilligt fattade han dörrvredet och trädde in. Marie hade icke tändt ljus och ryckte till, då skenet från lampan i tamburen föll in i rummet.

— Är det du, Olof, — sporde hon hastigt, och då lampskenet föll på hennes ansikte, såg han, att hon såg blek och allvarsam ut. — Hvad är det, Olof? Du brukar inte komma in så där tyst.

— Jag ville ej störa dig, — sade han med ett tvunget leende. — Men hvad är det åt dig i dag, du ser så ledsen ut?

Hon drog honom in i det mörka rummet och stängde dörren till tamburen. Han kände en

hastig kyss på sin kind, därpå förde hon honom till soffan och drog honom ned bredvid sig.

— Seså, — sade hon smeksamt, — låt oss nu bikta oss för hvarandra.

— Börja du, — bad han med trött stämma.

— Kassan, kassan, — klagade hon. — Vi ha gifvit för mycket åt Lindström, så att vi ej ha tillräckligt till hyran. Du vet ju, att det blifvit balans i kassan, genom att du ej på en tid fått något såldt.

— Ja, ja, — svarade han och hans suck lät nästan som en snyftning.

— Hvad är det, Olof, — frågade hon ångestfullt. Du kan väl ej vara så orolig för hyran. Det måtte väl finnas någon utväg för den.

— Låt oss hoppas det, — sade han tonlöst, — men det är inte det värsta. Lindström har låtit sina växlar förfalla och säger sig vara oförmögen att vidare sköta om sina affärer.

— Jag har väntat det, — sade hon med nästan lugn, ehuru sorgsen stämma. — Huru mycket kommer det på vår del?

— Hela beloppet går nog till öfver femtiotusen, men däraf kunna vi ej hafva att ansvara för mer än fem à tiotusen, men med hvad? Vi äga ju ej mer än vårt bo.

— Det måtte väl gå för oss som för andra. Var blott lugn och modig!

Men han ville ej låta trösta sig.

— Åh, hvad det är uselt alltsammans, hela vår med konst uppdrifna civilisation. Jag vämjes vid detta kapitalernas, fabrikernas och bankernas

tidehvarf. För att kunna lefva måste man vara lika stor bedragare eller, som det ju heter, geschäftare som alla andra. En sjuklig industri växer som svamp ur jorden, medan all yrkeskicklighet går tillbaka och arbetarnes elände tilltager dag från dag. Första bästa skojare kan låna upp tiotal tusen, men om en ärlig karl behöfver ett lån på några hundra mark, är det nästan en omöjlighet att få det. Halfva landet eller mera är intecknad för utländska kapital och arbetsförtjänsten vandrar för det mesta till krogvärdarna. Tidens lösen är denna: Om du ej kan tillfredsställa ett behof eller en njutning med dina närvarande inkomster, så bry dig ej om att afstå därifrån och försök ej att arbeta upp dina inkomster, utan låna blott. Människorna blifva slöa skrifmaskiner eller ännu slöare fabriksmaskiner. O, vårt stackars, älskade land, hvarför kunna vi ej mera få tillbaka denna tid af hederlig fattigdom, då man på bondgårdarna själf tillverkade nästan allt, hvad man behöfde, då man ej som nu ansåg arbetet som livvets förbannelse eller som något nedsättande och föraktligt, hvilket så mycket som möjligt måste undvikas.

— Nu är du visst alltför sträng, — afbröt honom Maries milda stämma.

— Ja, ja, jag vet, att vi nog i ord och skrift tala storståtligt om arbetets ära, men om vi kunna låna, föredraga vi nog det. Nej, om man blott kunde finna en vrå af världen, dit icke aktiebolag och växlar hunnit, där man finge måla hela dagen utan att bry sig om förtjänsten, allrahelst där

det ej finnes några människor alls, utom du och jag naturligtvis.

— Men då måste vi ju vistas på en obebodd ö som Robinson, — inföll hon leende.

— Hvarför inte, på en af Stilla hafvets små korallöar, där man lefde af bara frukt, och kokospalmerna skulle skaka ner sina nötter framför våra fötter. Men öfverallt har ju människan redan trängt sig.

— Det kunde vara en sådan ö, som är så omgifven af farliga korallref, att intet fartyg kan tänka på att närma sig den.

— Men huru skulle vi komma dit?

— Åh, jag vet nog, — utbrast hon ifrigt, — jag skall berätta dig, huru det går till. Ser du, hit till Helsingfors kommer en gång en stor luftseglare för att stiga upp härifrån, men vädret är alltför blåsigt och ogynnsamt. Under tiden får allmänheten bese den jättelika ballongen. Vi gå också dit, men just som vi äro uppe i gondolen, är det någon, som af misstag släpper lös det väldiga luftfartyget.

Han såg beundrande på henne och gentog nu i sin ordning:

— Så är det, jag har just varit ute på friluftsmålning och bär mina målartillbehör med mig, då vi i förbifarten gå och bese ballongen.

— Och jag har just varit på hushållsuppköp och är lastad med mat för hela dagen, nej, för många dagar.

— Det är en mulen, stormig dag, — återtog han drömmande. — Vi sitta slagna af skräck, då

ballongen plötsligt sväfvat uppåt med svindlande fart öfver de af ångest skrikande människornas hufvuden. Vi sluta våra ögon, ty det känns, som om vi fölle ned genom rymderna mot det grå molnhafvet, medan vi samtidigt ila framåt med vinden, snabbare än ett iltåg. Vi närma oss det grå hvalfvet och krypa instinktligt ihop för den väntade förfärliga stöten. Ännu en sista afskedsblick på vår kära jord och så dyka vi in i dunklet. För ett ögonblick se vi ej hvarandra i töcknet, men så lyser solen klar och strålande öfver våra hufvuden. Så måste det kännas att dö, först fasa, ångest, svindel, ett fall mot ett grått töcken, detta sluter sig öfver en, men delar sig åter för solen, som klar och majestätisk skådar ned från det evigt blå hvalfvet. Omkring oss är tystnad och ro, icke ett ljud, icke en fläkt, ty vi följa själfva med den pilsnabba luftströmmen. Men under oss böljar det silfverhvita molnhafvet, så mjukt som den finaste bomull, frestande oss att kasta oss ned i dess mjuka sköte. Jordens mörker och sorg äro begrafna i himmelsk strålgans och vi försjunka i åskådande af evighetens majestät.

— Vi glömma tid och rum, vi glömma att sörja och klaga, vi trycka oss blott tätt intill hvarandra för att skydda oss mot rymdernas eviga köld, och så ila vi fram öfver haf och land utan att veta, hvart det bär. Solen sjunker ned i molnhafvet och stjärnorna gnistra i den nästan svarta etern med underlig prakt och vi märka ej att vi frysa. Det kännes så ljuft att vara ensamma i stjärnrymden.

— Natt och dag förgå i bäfvande undran. Vi hafva mat nog och varma faltar finnas i gondolen. Så, en morgon, då vi vakna upp, se vi under oss i stället för molnhafvet, det gränslösa världshafvet, med skummande, solskimrande vågor. Ballongen sänker sig småningom, småningom mot hafsytan och döden ler emot oss sitt vemodiga, outgrundliga löje. Vi kasta ut allt, som har vikt, en sak i sender, men målartillbehören lämna vi till sist. Och se, innan äfven de måste kastas, visar sig en grönskande ö vid horisonten, och miltal rundt omkring den ryter oceanen mot dolda korallref.

— Det är vår lycksalighets ö. Den kan man icke nå utan ångest och smärta. Redan snuddar ballongen vid de högt uppsprutande vågtopparna, men ännu är det ett stycke till den vinkande stranden. Men hellre än målarskrinet och den sista knifven taga vi af oss våra kläder och kasta dem i hafvet som ett sista offer. Likt en ving-skjuten mås glider ballongen öfver en liten, palmomkransad lagun och fastnar, med gondolen släpande öfver en grön gräsmatta, inkilad mellan ett par väldiga träd. För säkerhets skull binda vi fast den vid en tjock gren och nu hafva vi nått vår längtans hamn.

— Åh, hvad där är vackert, med de vajande palmerna, de trädlika ormbunkarna och den lugna lagunen, där hafvets vreda vågor somna bort i ett sakta skvalp mellan de skimrande snäckskalena. Vi ströfva omkring på vår ö, som de första människorna i sitt paradys, men ingen orm korsar

hväsannde vår stig. Vi äro nästan glada, då vi ej finna spåren af en människa, och återvända till ballongen, af hvilken jag gör åt oss ett tält.

— Men sedan bygger du ju åt oss ett litet hus af hvitglänsande korallstycken och jag planterar vilda vinrankor omkring det. Det står där så täckt på den lilla, gröna platsen och ett brödfrukträd lutar sig liksom välsignande öfver det och fäller hvarje dag ned sina mogna frukter framför vår dörr.

— Och där inne sysslar du vid den lilla spisen, medan jag målar eller sköter om vårt lilla jordbruk. Jag kan nästan höra din röst, där du gnolar för dig själf vid arbetet.

— Och jag kan se dig stå framför ditt staffli utan andra kläder än en lätt mantel af ballongtyg och en bredskyggig hatt af palmblad. Ibland kan jag se dig gunga i en lätt kanot på lagunen, från hvilken du hämtar mig de skönaste fiskar och ostron.

— Från kanoten kan jag se dig, när du träder ut ur hyddan, skuggar med handen för kvällsolen, då du blickar efter mig, och sedan lockar du på din brokiga kakadu, som klättrar i brödfrukträdet. Ända ut på sjön kan jag höra den skrika: Vacker goja, vacker goja.

— Men, käraste vän, huru skall jag få åt dig en kopp kaffe, då du kommer hem från fisket.

— Det är mycket enkelt. Bland det, som du köpte till hushållet, fanns ju också en påse kaffe, och från den hade några bönor fallit ut i gondolen. Dem finna vi och plantera dem.

— Ja, ja, du har rätt, och nu vinkar jag dig; kaffet är färdigt.

— Jag har just dragit upp en stor bonit i kanoten, då jag ser signalen från dig. Jag lyfter upp min ankarsten och med den följer en stor pärlmussla, i hvilken jag finner en skimrande pärla. Så låter jag kanoten glida mot land och ser med förakt på rygghenan af den stora hajen, som kretsar omkring mig, betraktande mig med sina stela, lystna ögon. Du springer emot mig och jag ger dig både pärlan och boniten, men du gläder dig mycket mera öfver den senare. Pärlan ger du till leksak åt lillan.

— Ack ja, henne hade jag ju alldeles glömt. Naturligtvis är hon också med, men hon sofver redan. Vi kasta ännu en blick utåt den gränslösa oceanen, där solen står, redan till hälften doppande sig i vågorna, och sänder en flammande, gnistrande eldflod in i lagunen. En albatross sväfvar öfver bränningarna och dess vingar lysa i solskenet som guld. En örn kretsar högt uppe i den blå rymden och gojan gömmer sig darrande vid min barm.

— Nu sjunker solen ned i det rodnande vatt-net, det glöder ännu en stund som vin, men så lysa blott stjärnorna ned på oss mellan palmer-nas blad. De granna paradisfåglarna, som nyss likt lefvande juvelskrin flaxade kring muskotträ-den, hafva gömt sig bland de högsta grenarna och dufvornas kuttrande har tystnat. Det är så stilla, att vemodet sakta smyger in i våra hjärtan och du drager mig tyst in i hyddan. Skenet från

härden upplyser rummet med ett rödaktigt, osäkert ljus och den varma kaffeångan från den hemgjorda kaffe pannan af ler slår mig till möte. Lillans andedräkt ljuder jämn och lugn. Allt är ro och frid, ej ett missljud från vår jäktande värld, intet annat, som påminner om det förflutna, än kaffet.

— Ack, förlåt mig, Olof, det hade jag ju alldeles glömt, men det är säkert hett ännu. Och hvad här är mörkt. Jag trodde mig verkligen sitta i vår hydda på lycksalighetens ö, där elden slocknat i spiseln.

— Kanske vi kunna vara det äfven här, — sade han tändande lampan.

— Det tror jag fullt och fast. Jag tror, att ekonomiska svårigheter ej böra få förbittra vårt lif. De kunna ej vara omöjliga att öfvervinna, om det också är svårare för oss, som ej hafva någon affärsrutin.

— Fräckhet menar du, — inföll han med en sista skymt af bitterhet. — Ja, det måste låta arrangera sig, fastän det blir mycket tungt för mig att ådraga mig en skuld. Jag skall i morgon gå och rådgöra med Jurelius.

— Och så få vi spara ännu litet mera i några år, så äro vi väl af med skulderna. Men kom nu till bordet, kaffet är serveradt.

XIV.

Det rådde en tryckande tystnad i Jurelius komfortabla hvardagsrum. Icke ett ord, icke ett ljud utom tidningens och bokbladens rassel hördes. Rummet såg mörkt ut i sin tunga lyx och i den knappa höstdagern, och en viss stel precision hvilade öfver det hela. Man kände sig så underligt långt skilda från hvarandra och tvangs att tala afmätt och högtidligt. Den stackars Giuseppa tog sig så främmande ut i denna omgifning, att hennes fräcka slinkleende fick ett drag af förlägenhet, och en förtorkad, gammal bondgubbe på väggen midt emot tycktes vara skild från henne af något öfverstigligt svalg.

Rudolf Jurelius själf såg gammal ut, där han satt bekvämt tillbakkalutad i sin gungstol med den i förtid något kala hjässan belyst af ljuset från fönstret. Ett drag af trött bitterhet, hvilket stundom kunde öfvergå till ren elakhet, låg kring de tunna läpparna. På en chaiselongue låg hans hustru och läste en modärn äktenskapsroman. Hon hade blifvit mycket fet, hvilket ytterligare framhäfdes genom korsetten, som trängde ut bröstet

och magen. För öfrigt var hon sig ganska lik. Till och med det forna, afvaktande, efter fördelar spejande uttrycket fanns ännu kvar.

Slutligen lät hennes man tidningen sjunka och frågade i likgiltig ton:

— Går du ut i kväll, Elna.

— Ja, jag går till Unionens möte, — svarade hon utan att lyfta ögonen från boken.

— Alltid de där föreningarna, — mumlade han och så blef det åter tyst.

Dörren slogs häftigt upp med en skräll, som kom de båda makarna att rycka till, och en liten, tvåårig gosse störtade in. Det var en vacker, ljuslockig pys, men med ett egensinnigt uttryck kring sina körsbärsläppar.

— Mamma, Julle vill ha kajamellej, — sade han med barnlig bestämdhet.

— Var tyst, Rudolf Wilhelm, — svarade modern otåligt.

— Men Julle vill ha kajamellej, — envisades gossen.

— Mamma har inga nu.

Gossen såg sur ut.

— Då vill Julle gå på sjukus med Lisa, hon säjej att hon gåj dit i kväll.

— Om pappa ger pengar.

— Mamma kan nog self ge pengaj. Mamma haj alltid så mycket i bodajna.

— Tyst, Rudolf Wilhelm.

— Satans täjning, — skrek gossen och stam-pade häftigt med foten i golfvet.

En vredesblyxt flammade i fru Elnas ögon, medan ett undertryckt hänskratt ljud bakom tidningen. Modern kastade häftigt ifrån sig boken och reste sig till hälften.

— Hvem har lärt dig säga så, — frågade hon med hotande stämma.

— Så säjej Kajins gajdist alltid, då mamma kommej i köket, så att han måste gömma sej i skaffejiet, — svarade gossen trotsigt.

En smällande örfil kom honom att börja gallskrika med händerna för ansiktet.

— Hör du det, Rudolf, — skrek fru Elna rasande, — kör det usla tjufpacket på dörren! Jag vill inte mera se dem. Jag far bort härifrån, ty här blir jag tokig. Alltid är det jag, som skall hafva allt arbete och all förtret, medan du bara roar dig. Är jag då din slaf? Är det ej nog, att jag för din skull måste föda sådana vargungar till världen? Kvinnan måste ju ha samma rätt som mannen att njuta af lifvet. Jag tål det inte mera. Nej, jag tål det inte. Jag fordrar att du ögonblickligen går och afskedar Karin.

Jurelius ryckte likgiltigt på axlarna.

— Jag ämnar inte befatta mig med dina pigor, — sade han torrt, — om du ej kan hålla styr på dem, så må du vara dem förutan.

— Usle egoist, — skrek hans hustru och rusade ut i köket.

Därifrån hördes snart ett fruktansvärdt larm. Flera kvinnoröster försökte skrika öfver hvarandra, så slängde det åter som gevärsskott i dörarna och slutligen instörtade fru Elna åter, lik-

blek af vrede, åtföljd af den tjocka, handfasta köksan, som med knutna näfvar och flammande ögon förföljde henne.

— Hjälp mig, Rudolf, — flämtade frun, medan Rudolf Wilhelm satte till att skrika ännu värre och köksan öfveröste sin matmor med grofva skymford. Jurelius, hvilken äfven rusat upp, bidrog med sina svordomar ännu ytterligare till det allmänna oväsendet.

— Åh, åh, — hvilket äkta finskt hem, — hördes i detsamma en munter röst i tamburen. Så innerligt hemtrefligt ni har det. Jag kommer visst och stör.

— Mostej Anna, — ropade lille Rudolf Wilhelm och slog armarna om den i tamburdörren stående fröken Forsberg. — Mamma bli tokig.

Den lille hade börjat kalla sin mors moster till „moster Anna“ och hon var den enda, som fick den lilla vildbasaren att lyda.

Fröken Forsberg tog den skrikande gossen i sina armar och körde den skamflata köksan ut i köket.

— Skall du inte taga dig en fjärde tjänarinna, Elna, — frågade hon gäckande, sedan hon skakat hand med dem båda. — De ha nog arbete att städa efter hvarandra.

— Plåga mig inte du också, moster, — svarade Elna, ännu med sin nervösa ton. — Du borde ju veta, att kvinnans lott inte är afundsvärd. Vi hafva ju ingen rätt . . .

Mostern skrattade hjärtligt och godmodigt.

— Jag vill inte tvista med dig i kvinnofrå-

gan. Jag tror, att till och med männen i princip gifva kvinnan rätt till hvad arbete hon behagar. De önska blott, att hon först skall göra sitt arbete och sedan deras. Nej, jag kom blott för att prata litet med Rulle, så att han inte skulle blifva alldeles förvildad.

Under samtalet mellan de båda kvinnorna hade Jurelius suttit till utseendet helt lugnt läsandande sin tidning, men i själfva verket med hvarje nerv upprifven efter det föregående stormiga uppträdet och blott afvaktande ett gynnsamt tillfälle att gå ut. Han längtade bort från denna oro till den lugna kamratkretsen på caféet. Han drog nu en suck af lättnad, då de båda damerna aflägsnade sig med gossen. Han lade tidningen ifrån sig och beredde sig att gå.

Det ringde på tamburklockan och jungfrun gick att öppna. En hes röst frågade efter kamreren.

Jurelius satte sig åter och kort därpå inträdde Lindström. Han såg ruskig ut och stannade instinktliskt vid dörren.

— Jag trodde att jag sluppit dig för alltid, — sade Jurelius hårdt.

Lindström ryckte lindrigt till liksom en utkörd häst för ett piskrapp.

— Du kan gärna håna mig, du, som har ställt så väl för dig, — mumlade han.

— Hvad menar du, — frågade Jurelius hotande.

— Ja, ja, du vet nog, att jag inte har några bevis mot dig, och därför är du morsk, — sade

den andre i undfallande ton, — men jag har inte fått en bit mat på hela dagen och du vill väl inte, att en gammal kamrat skall svälta ihjäl.

Jurelius såg mörk på honom, men tog likväl fram en markslant och gaf den åt sin forna kamrat.

— Det säger jag dig, — sade han i samma hårda ton som förut, — att om du en gång till visar dig här, låter jag polisen taga fast dig som lösdrifvare, ty du är inte mera inskrifven vid universitetet.

— Hvad vill du då, att jag skall göra, — frågade Lindström i ömklig ton.

— Arbeta naturligtvis, blif kypare, vaktmästare, dräng eller sjäare, hvad som helst blott du försörjer dig själf.

— Jag är inte så usel ännu, som du tycks tro, — sade Lindström med ett föraktligt skratt och rätande upp sin hopsjunkna gestalt. — Jag har ännu en gnista stolthet i mig. Farväl Jurelius, och akta dig själf.

Med dessa ord gick han, kvarlämnande i rummet en obehaglig, unken lukt. Jurelius fördjupade sig ånyo i sin tidning, men han stördes snart åter af tamburklockans ljud. Denna gång var det Olof Grehns röst, som frågade efter honom.

— Där ha vi en tiggare till, — mumlade Jurelius vresigt, — men jag hade bort förutse det.

Han kände mot Grehn en besynnerlig fiendtlighet, hvilken han själf ansåg bero på, att kamraten var småaktig och uppskrufvad, men hvaren en stor del afund blandade sig. Det var honom

omöjligt att fatta den andres allvarliga lifsåskådning, hvilken han ansåg för tillgjord sentimentalitet, och likväl kände han instinktliskt, att bristen låg hos honom själf.

Då Olof Grehn inträdde, reste han sig likväl och bjöd honom handen. De växlade först några likgiltiga ord, men därefter öfvergick Grehn frimodigt till sitt egentliga ärende. Han föreslog kamraten, att de gemensamt skulle öfvertaga dem af Lindströms lån, för hvilka de gått i borgen, och försöka anskaffa en borgesman till.

Jurelius åhörde honom tyst och likgiltigt.

— Nej, — sade han slutligen bestämdt, — jag har inte lust att ikläda mig någon ny risk. Om du helst hade hört till den krets, som jämte mig opererar i kassorna, så vore det en annan sak. Men du har alltid hållit dig för dig själf. Jag sköter nog min del af borgen, men femtusen mark måste du svara för bäst du kan.

— Det vill med andra ord säga, — utfor Grehn bittert, — att man icke har förtroende för mig nu, då jag måste låna för en annans skull, emedan jag icke förut lånat för min egen.

— Ja, kalla det hvad du vill. Faktum är, att det för mig ställer sig så, att jag alltid varit beredd att blifva tvungen till en sådan utbetalning som denna för någon af dem, som höra till mitt lånebolag, men ej för någon utomstående. Huru är det för resten nu med dina principer att aldrig låna.

Grehn reste sig stolt.

— Jag har icke glömt dem, — sade han nästan högtidligt, — och det är ej fråga om mitt lån utan om Lindströms. Men en sak vill jag säga dig, Jurelius, att sådana existenser som du äro giftiga, granna flugsvampar, som växa upp ur en osund, förpestad jordmån. På en natt skjuta ni så vackra upp ur mullen, men på en timme skrumpna och vissna ni, då det klara solljuset faller på er. När den timmen slår för dig, skall du minnas mina ord och din enka och dina barn skola förgäfvnes gråta efter de pengar, du nu så lättsinnigt strör omkring dig.

— Du kan ju förtjäna in de där femtusen som lekmannapredikant, svarade Jurelius med ett sarkastiskt leende. — Det tyckes också höra till dina stora anlag.

I dörren till tamburen visade sig fröken Forsbergs lilla, magra gestalt. Hennes annars så muntra ansikte såg ovanligt allvarligt ut. Hon gick rakt fram till Olof Grehn och räckte honom handen.

— Jag har stått här och hört hvad ni talat, — sade hon uppriktigt, — och jag skall gärna låna dig den summa du behöfver utan både borger och skuldsedel.

Det blef en minuts tystnad i rummet. De båda herrarna rodnade starkt, men af olika anledning. Grehn kände sig djupt rörd. Det slog mot honom en fläkt af moralisk storhet från denna lilla kvinna, som kom honom att blygas å sitt köns vägnar. Det verkade som ett uppfriskande bad efter all den smuts han vadat i. Han

kände nästan större glädje öfver att hafva funnit en storslagen natur bland alla dessa kryp, som krälade öfverallt omkring honom, än öfver den hjälp han fått. Kvinnorna representerade dock en djup fond af idealism och naturlig moral. Hos dem låg hoppet om en bättre framtid, då de äfven gjort männen renare och moraliskt starkare, om ej tidsandan hunnit förvandla dem alla till Elnas likar.

Hvad Jurelius beträffar, kunde han ej annat än i sin släktings beteende se en indirekt förebräelse mot honom själf och mumlade något om gamla pigors pjåskighet. Då Grehn jämte fröken Forsberg gått ut i tamburen, kände han sig dock så underligt ensam. Det var som om han blickat in i en bättre tillvaro, något ouppnåeligt högt, som verkade som solljus i vid mörker allt för vana ögon. För hans inbillning visade sig bilden af det lilla artisthemmet i Rom, och han kände en i hans tanke barnslig lust att besöka Olofs och Maries hem äfven i Helsingfors. Han drog en trött suck, men rätade därpå åter upp sig.

— Hon är i alla fall ej i min smak, — sade han halfhögt, medan han tog på sig öfverrocken för att gå till caféet. — Sådana som hon äro blott remiscenser från våra mormödrars tid. Missromanernas tid är förbi och Elnas är kommen.

XV.

Då Lindström gick ned för de två trapporna i det modärna stenhus, där Jurelius bodde, kände han en slö förbittring mot kamraten, blandad med en ovan känsla af fruktan för framtiden. Det var ändå dumt, att han låtit sina lån förfalla, hvarifrån skulle han nu få pengar, ty ingen skulle vidare låna honom något och han visste, att alla hans kamrater voro mycket uppretade mot honom.

Då han långsamt vandrade nedåt gatan, såg han på afstånd Olof Grehn komma emot sig. Det var den person han sist ville träffa och han tog med hastigare steg af på en tvärgata. Nej, det blef honom säkert obehagligt att på en tid vistas i hufvudstaden. Han måste resa bort och låta den värsta stormen lägga sig.

Om han skulle fara hem till sina föräldrar i Borgå, där kunde han åtminstone få mat och husrum gratis. Ja, det blef nog det bästa, men i så fall måste han se till, att de gamla ej fingo några misstankar om huru det stod till med hans affärer.

Han gick hem till det otrefliga rum, som han nyligen hyrt åt sig, och började undersöka sin toilett. Den var i dåligt skick, men om den borstades väl och fläckarna togos ut, såg han ändå ut som en herreman, i synnerhet om han köpte sig en ny kravatt och för femtio penni lät borsta upp sin cylinderhatt. Detta var visserligen värdet af en flaska öl, men det kunde ej hjälpas.

Hela denna kväll tillbragte han med förberedelser för resan och då det blef mörkt, förde han ned sin kappsäck till ångbåten, på det att hans värdinna ej skulle ana oråd och fordra ut hyran för den sista månaden. Hans kassa var nu så tom, att det ej var annan råd än att gå och lägga sig med tom mage.

Såsnart han klädt sig följande morgon, gick han ned till båten. Han såg nu jämförelsevis hygglig ut, det var blott den slappa fetman som kunde väcka misstankar. Utan krus gick han ombord, beställde sig morgonkaffe och läste tidningen. Emellertid satte sig båten i gång.

Då den kommit ett stycke på väg, gick Lindström fram till kaptenen och presenterade sig.

— Hvad skall jag nu göra, kaptен, — frågade han i ledig ton, — då jag glömt min plånbok i fickan på min andra öfverrock.

— Åh, för all del, — svarade den artige kaptenen förbindligt, — vi hinna nog få det en annan gång.

Därpå styrde Lindström helt lugnt kosan till matsalen, åt en stadig frukost och drack ett par

flaskor öl. Då ångbåten kom fram till Borgå, tog han ett artigt afsked af kaptenen under löfte att genast sända ombord den lilla summa han var skyldig. Äfven servererskan lugnades med samma försäkran. Flickan såg litet sur ut, men vågade inte knota.

Med en gammal hufvudstadsbos ringaktning såg Lindström ned på sin födelsestad. Allt syntes honom så löjligt trångt och smått. Här stod tiden stilla. Det var som om han lämnat staden i går, ehuru han ej sett den sedan förra julen. Längs gamla stadens smala, smutsiga gator styrde han sin väg till Prästgårdsbacken, där hans föräldrar hade en liten gård.

Då han trädde in genom grinden, kom en äldre kvinna utspringande emot honom.

— Herre Gud, Karl, är du hemma, — ropade hon med blandad ångest och glädje, — du är väl inte sjuk?

— Nej, lugna dig, mamma, jag kom endast för att hälsa på er och hvila mig litet här hemma.

— Det var snällt af dig. Stig bara in. Pappa och Elin äro också hemma och vilja väl gärna träffa dig.

Lindström steg in i den lilla verkstaden, där fadern, en blek och mager karl, arbetade jämte ett par gesäller. Hans trötta drag lifvades vid anblicken af sonen och sedan han nästan med vördnad tryckt dennes hand, blef han helt upprymd och språksam. Han begärde inga förklaringar, sonen var ju mycket klokare och lärdare än han. Han frågade blott i allmänhet, huru det stod till

i hufvudstaden och om politiken, där sonen var så hemmastadd. Sedan följdes de åt in i ett större rum, ganska snyggt möbleradt, där en ung, ljushårig flicka satt med ett fint handarbete. Hon gick emot brodern och öfverfor honom med en granskande blick, medan de tryckte hvarandras händer.

Sonens återkomst blef en verklig familjehögtid och modern ansträngde sig till det yttersta för att bereda honom ett så bekvämt och väl försedt hem som möjligt. Särskilda lyxartiklar inköptes enkom för hans skull och han fick förfoga öfver den så kallade salen. Där låg han mest på rygg på soffan, rökte och läste tidningen. Modern hämtade honom om morgonen kaffe på säng och fadern försummade arbetet för hans skull. Då skomakaren en dag helt försiktigt framkastade det förslaget, att sonen skulle hugga litet ved, blef modern alldeles bestört.

— Hvad i alla dar tänker du på, gubbe? Hvad skulle grannarna säga, om vi hade Karl att utföra sådant arbete? Inte passar det sig för en bildad man.

Samma förhållande var det med dottern, Elin. Hon hade fina, hvita frökenhänder och kunde ej ens bädda sin egen säng eller torka damm, än mindre koka mat eller diska. Då hon icke var ute med sina bekanta, satt hon och läste böcker, lånade från folkbiblioteket, eller sysslade med något lättare handarbete.

I stället släpade modern från morgon till kväll. Hennes barn voro hennes enda lyx, men

för att kunna bestå sig den underkastade hon sig hvad som helst. Därigenom hade äfven den af naturen godhjärtade dottern försjunkit i en stilla egoism. Hennes tankar vände sig nästan uteslutande om henne själf och hon kom aldrig ens att tänka på att lindra moderns trældom. Hon älskade henne blott med denna bekväma kärlek, som endast begär, men aldrig gifver något.

Så ofta Lindström under någon förevändning kunde få lös en slant, gick han till något af stadens två hotell, där han uppträdde med samma säkerhet som i hufvudstaden, lånade från höger och vänster och åt och drack på kredit.

Medan han sålunda lefde här i godan ro, kom ett regn af bref från Helsingfors med påminnelser, fordringar eller blott okvädingsord. Föräldrarna voro förtjusta öfver sonens stora korrespondens, men denne kastade brefven helt lugnt i kakelugnen.

Småningom började dock äfven marken i Borgå att bränna under hans fötter, samtidigt med att brefven från hufvudstaden upphörde. En häftig studielängtan grep åter skomakaren Lindströms son och han började dagligen klaga öfver att han ej längre hade medel att uppehålla sig vid universitetet. Här i Borgå kunde han aldrig finna en nog värdig anställning, ehuru han erhöll flera anbud. Han vågade ej mera gå på hotellen, där alla, såväl värd som kunder, hade fordringar hos honom och småstadslifvet blef allt tråkigare.

Äfven hans föräldrar blefvo för hvar dag allt mera betryckta och sorgsna. De hade för länge

sedan intecknat sin gård ända till skorstenarna för att skaffa sonen pengar.

Så en dag kom då afgörandet. Fadern, som länge gått och betänkt sig, hade äntligen fattat sitt beslut och sålde både gård och affär till en nyinflyttad skomakare. Behållningen var ett par tusen mark, dem skulle sonen ha. Föräldrarna skulle bo på hyra och gubben skulle taga emot lappningsarbete, men ej mera hålla några gäsällar.

Sonen kände sig verkligen rörd och fattade ett storartadt beslut att taga sin examen. Han betalade sina farligaste skulder i Borgå och reste i medlet af januari till Helsingfors, följd af de gamlas välsignelse.

Då han kom in till hufvudstaden med tåget, åkte han direkte till ett hotell och beställde sig rum. Där skulle han få läsa i fred hela dagen, men innan han slog sig till ro, ville han dock förströ sig litet. Ett damkapell spelade ute i matsalen, han gick dit och fick snart syn på en individ af samma skrot och korn som han själf, hvilken han känt förut. Efter några glas såg han åter hela världen i denna besynnerliga belysning, där alla svårigheter försvinna, allt är så lätt arrangeradt och några mark hit eller dit betyda så föga. Han skulle taga sin examen på ett par månader, därtill behöfde han icke ens använda hela den summa farsgubben gifvit honom. I morgon skulle han gå och låna böcker och sedan skulle det pluggas. Det var i alla fall synd med gubben.

Ja, han kände att han verkligen höll af den hederlige mannen, men det var ju inte mer än rättvist, att han fick njuta litet af sin ungdom, han, som fått försaka så mycket i barndomen.

Och hans ögon fylldes af tårar, då han tänkte på allt hvad han lidit. Så beställde han en portion ostron och en bågare rhenskt vin. Hvad tjäna de till att spara på de där pengarna, det skulle ju ändå blifva så mycket öfver af dem.

Det var en underlig kurre till kamrat han fått, med fina drag och ett par mandelformiga ögon, som ständigt smäktande gingo öfver till damorkestern. Han kunde ej tala om annat än om flickor och kärlek, och så måste äfven Lindström tala om sin stora eröfring, Signe. Den andre hade ju så mycket att skryta med. Han behöfde ju ej mera hafva samvetsqual för hennes skull nu, då hennes släktingar betäckt balansen och skaffat henne plats i en småstad.

De sutto och hetsade upp sin fantasi, till dess Lindström fann en slående likhet mellan Signe och den blonda trumslagerskan i damkapellet. Åh, hvad han älskade sin flicka, han kunde ju ej annat än bjuda hennes lefvande afbild på supé. Den stackars kamraten var lika förälskad i pianisten, han hade visserligen icke pengar med sig i kväll, men Lindström var ju vid kassa.

Under en veckas tid var det ej någon skillnad mellan natt och dag för de två kamraterna. Klingande glas, bugande och springande kypare, flickornas skratt och tyska pladder, allt detta bil-

dade ett helt, som var väl egnadt att komma en att förgäta barndomens försakelser. Än var det solen, som sken in i det rökfyllda rummet, än strålade de elektriska kronorna i ännu härligare glans.

Slutligen hade vännen med mandelögonen blifvit sjuk och försvunnit. Dagen därpå vaknade Lindström sjelf i sitt eleganta rum med förfärlig hufvudvärk, men ännu förfärligare ånger, ty då han räknade igenom sin kassa, hade han blott femhundra mark kvar. Nu måste han visst börja läsa på allvar. Ännu samma dag gick han och lånade sig en bok från studentbiblioteket, fastän det naturligtvis var för mycket begärtdt, att han skulle börja läsa den idag. Nej, han låg hela dagen på sin säng och läste tidningarna, som han försummat under sista veckan. Följande dag läste han en hel sida i boken, men då föllo hans ögon igen och han somnade. I alla fall var det ju en god början.

Efter en veckas trägna studier hade han sålunda läst tjugusidor och under tiden icke druckit annat än supen och ölet till maten. Han började åter högakta sig sjelf och nu, då det var söndag, måste han unna sig litet hvila och förströelse.

Det var ej någon svårighet att bland publiken i matsalen finna en ny kamrat och några dagar förgingo åter i vansinnigt slöseri. Han vaknade till besinning först, då man på hotellet vägrade att servera honom, emedan han ej mera kunde betala sin räkning. Samma kypare, som nyss så

ödmjukt bugat för honom, då han åt alla sidor strödde ut drickspengar, körde honom nu obarmhärtigt på dörren med fräcka, hånande miner. Hans kappsäck och hans ur tog hotellvärden för att göra sig skadeslös och de uppretade uppsasarne frántogo honom hans nya mössa och öfverrock och försedde honom i stället med en luggsliten fårskinnsmössa och en gammal, fläckig paretå, hvilka de antagligen vid ett liknande tillfälle erhållit. Där stod han nu med blodsprängda, ljusskygga ögon och värkande tanketomt hufvud ute på den folkfyllda gatan i den klara februari-morgonen.

XVI.

Han såg sig omkring i slö förvåning. Hvad gjorde han här, hvart skulle han gå? Så började han meningslöst att vandra framåt Henriksgatan, medan han försökte reda sina tankar. Han hade en dunkel känsla af, att detta var den afgörande krisen i hans lif. Han kände visserligen till en hel mängd konstgrepp att lefva på andra människors bekostnad, han hade mången gång med fördel använt dem. Det fanns ett stort antal godtrogna människor, som gåfvo rum eller mat på en månads kredit och då månaden var till ända, flyttade man till ett annat ställe. Men för detta ändamål fordrades, att man såg ut som en gentleman, ty en väl klädd person, om än aldrig så försupen, har alltid bättre kredit än en illa klädd individ.

Kölden började snart tränga in genom den gamla paletån. Lindström såg bedröflig ut, där han gick med händerna i fickorna och hufvudet neddraget mellan axlarna. Men människorna gingo honom likgiltigt förbi, sådana syner såg man ju vid hvarje steg.

Något måste han likväl företaga sig. Han gräfdde ännu en gång igenom sina fickor och fann till slut en tiopennis slant. För den köpte han ett Hufvudstadsblad och sökte upp hyresannonserna. Ja, det fanns en hel mängd sådana och han började genast sin rond för att söka sig ett rum, gata upp och gata ned, trappa upp och trappa ned. Öfverallt samma misstänksamma blickar på hans ruskiga figur, som bar så omisskänneliga spår af de senaste orgierna. Öfverallt samma begäran om handpengar, eller rena afslag.

Nu var han uppgifven af hunger och trötthet. Han kände många matställen, men de flesta hade han redan omöjliggjort för sig genom att icke betala sin förtäring. Han försökte ett par nya, men med samma resultat som vid rumhyrningen.

Hans krafter voro fullkomligt uttömda. Han kände ett obetvingligt behof att hvila, att riktigt sträcka ut sig i den hvita drifvan och sofva, sofva mycket länge, sak samma om det blef in i evigheten. Kölden kom och bet öfverallt, den hittade in till hans händer, fastän de voro så långt in-dragna i de alltför långa ärmarna, den fattade med järnklor om hans fötter, som blott skyddades af ett par tunna bottiner, och kröp därifrån upp längs benen, isande hvarje bloddroppe, förlamande hvarje muskel. Nej, nu måste han sofva, det var ju redan natt och stjärnorna blinkade med sina kalla, tindrande, gäckande ögon. Alltid sågo de ned på honom med samma kalla hån som rika, lyckliga människor. Var icke lifvet

grymt; då man sökte dess solsken, skänkte det blott en ensam död i snö och köld och natt.

— Nej, se Lindström, — ropade en röst till hans slocknande medvetande och framför honom stodo två män, af hvilka han igenkände den ene såsom vännen med de mandelformiga ögonen.

— Han håller på att frysa till is, — sade den andre, en väldig, korpulent figur med skinande, rödblommigt ansikte.

— Han är en hygglig karl, — sade den förste, — vi måste ge honom ett par supar, så kommer han sig snart igen. Det är nog skralt med hans kassa, så att vi få upptaga honom i bolaget.

— Du är alltid så blöthjärtad, Don Juan, — brummade den andre, — men om du består suparna, så låt gå.

De togo Lindström en under hvardera armen och förde honom till närmaste utskänkning, där han snart fann sig sittande i ett sällskap af ett halft dussin personer, alla med belättna, vänliga ansikten. Några af dessa kände han förut till namnet, såsom den magre, svarthåriga Keller, hvilken plågat ihjäl sin hustru med sitt dåliga lif, den sprättige Morén, som sju gånger gjort konkurs, och den forne rike arftagaren Sandberg. En tjock, gladlynt person presenterades under det ståtliga namnet Stjernsköld.

Lindström kände sig mycket väl till mods i deras sällskap och då han hade stärkt sina lifsandar något, började han lägga märke till deras samtal. Alla berättade de om huru mycket pen-

gar de fått där och där och hvilken rörande historia de dukat upp. De visade hvarandra sina notisböcker, hvilka voro fulla med adresser, åtföljda af några korta anteckningar, om hvad man borde säga för att röra vissa personers hjärtan, eller de titlar man borde gifva dem. De berättade tusen lustiga anekdoter om kvinnor, som varit ensamma hemma och för att blifva af med den enträgne tiggaren, som så oförsynt ringt på tamburdörren, gifvit honom fem mark, eller om den lättrogne mannen, hvilken de lurat med en historia, om att de just fått en plats i landsorten, men ej hade pengar att resa dit. Lindström började få en aning om en ny idealisk tillvaro, utan arbete och bekymmer. Han var dock alltför utmattad för att länge hålla uppmärksamheten spänd. Ovanan vid värmen och de två suparna gjorde sin verkan och småningom sjönk hufvudet ned mot bordet.

— Stackars fan, — hörde han Tummeliten, den väldige, välmående mannen, säga. — Don Juan får taga honom hem till sitt harem. Det var han som fiskade upp honom.

De andra skrattade omotiveradt bullersamt, men Don Juan tog med broderlig välvilja hand om den redlöse. Liksom i en dimma såg denne sig lyftas i en hyrkusksläde, medarna gnisslade en stund, så tog Don Juan honom ånyo under armen och förde honom upp för mörka trappor och genom lika mörka korridorer med unken luft. Slutligen knackade han på en dörr.

— Hvem är det, — frågade en kvinnlig stämma inifrån.

— Det är jag, Don Juan.

Dörren öppnades och en strimma lampljus föll ut i korridoren. Don Juan knuffade in den ostadiga Lindström, men denne blef nästan klar i hufvudet vid den oväntade syn, som visade sig för honom. I det lilla, af lampos fyllda rummet såg han tre unga flickor i alltför lätta dräkter, sittande kring ett med ölflaskor belamradt bord. I ett hörn af rummet låg en hög säckväfsbolster, men förutom bordet och ett par trasiga stolar, var det omöbleradt, om man ej medräknar en kappsäck och en stor kista.

Flickorna kommo stojande emot de inträdande, drickande ur flaskmynningarna.

— Åh, se en sådan tjock och fet gosse du har med dig, — ropade de och Don Juan presenterade med högtidligt allvar fröknarna Anna, Emma och Maj-Lis, två strykerskor och en fabriksflicka.

Detta var Don Juans hem, hvilket han gästfritt bjöd Lindström att dela med sig till tack för den frikostighet, hvarmed denne undfägnat honom på hotellet.

Don Juan förklarade i korthet huru han funnit Lindström och flickorna blefvo helt rörande i sina omsorger. En af dem bredde ut ett bolster med ändan mot väggen, en räckte fram sin ölflaska mot Lindström och den tredje kom med en stor bit korf och en bit bröd. Lindström tvangs att äta en smula och lade sig därpå ned att sofva.

Då han följande morgon vaknade, voro flickorna redan ute på sitt arbete, medan Don Juan ännu låg och sof på sitt bolster. Då den bleka vinterdagen föll in i rummet, såg det ännu ruski-gare ut än vid lampsken, ehuru flickorna tydli-gen städat undan det värsta. Det var kallt och kusligt, men framför den omålade plåtugnen låg ett fång ved.

Det ref och skrällde i Lindströms hufvud, då han reste sig upp för att tända brasan. Vid det buller han därvid åstadkom vaknade kamraten. Denne kokade nu med van hand kaffe och under tiden invigde han Lindström i affärerna.

Alla de herrar han träffat kvällen förut förde samma behagliga tillvaro. Efter att hafva gått upp i en paradtrappa och studerat dörrskyltarna, ringde de på en dörr och frågade efter den per-son, hvars namn de funnit hafva bästa klangen. Om han ej var hemma, bådo de att få tala med frun. Då den efterfrågade kom, presenterade de sig vanligen artigt och titulerade honom en grad högre än han hade. Sedan dukade de upp en historia om tillfällig förlägenhet, om att de för närvarande voro utan kondition eller något annat liknande. Dock var det bäst att akta sig, att man ej kände lukten af alkohol, ty då var saken förlorad. Resultatet blef vanligen godt, ibland flera mark af en person. För att ej komma för ofta hade de staden indelad i distrikt. På kväl-larna träffades de på samma utskänkning, där Lindström sett dem igår och festade upp förtjän-sten. Matpoletter fingo de oftast gratis på sådana

ställen, där man hade för princip att aldrig gifva pengar, så att dessa kunde uteslutande användas till dryckjom.

Lindström var en tacksam lärjunge, ty han kunde i grund konsten att ljuga. Han brann af begär att börja sitt nya arbete och begaf sig genast efter frukosten ut på ströftåg. Behållningen var utmärkt och på kvällen sammanträffade han åter nöjd och glad med sina nya vänner på den hemtrefliga krogen, där dessa hade sitt bestämda, enskilda rum. De voro alla lustiga kurrar, hvar och en med sina talanger, som skänkte sällskapet förnöjelse. De flesta af dem voro mer eller mindre studerade karlar, som hade fallit för samma frestelse som Lindström.

O, hvilket härligt lif detta var. Lagom motion, aldrig enformigt och mycket lönande. Tiden flög bort som på fjärilsvingar och det blef åter vår. Snön smälte i smutsiga floder och hjärtat kändes så underligt vekt i det strålande solskenet. Don Juan blef poetisk, Tummeliten började tala om sin hemstad, Keller om sin aflidna hustru. Då kände äfven Lindström en kväljande känsla stiga upp i halsen på sig och hans tankar gingo än till Koivulahti och Signe, än till kamraterna från den första studenttiden. Hans fantasi visade honom Olof Grehn med sitt ungdomligt entusiastiska ansikte och studentmössan skjuten något för långt bakåt för att släppa ännu mera sol i ögonen, och där gick Jurelius så ståtlig och fin. Han hade ej sett dem på så länge, ty han vågade ej visa sig för någon af sina gamla bekanta.

Men nu gnagde det så underligt i hjärtat. Och hvarje gång han kom att tänka på Signe, måste han taga två supar för att ej tårarna skulle komma honom i ögonen. Och hans föräldrar! Nej, dem ville han alls inte tänka på.

Men lyckligtvis varade denna tid ej så länge. Sommaren kom med sin hetta och sitt dam, men äfven med sin sundare lifsåskådning. Det blef nu något knappare med förtjänsten, då så många af de bästa kunderna flyttat ut till landet. Äfven märktes en tydlig minskning i gifmildheten och fallen af utkastningar blefvo allt talrikare. Det var tidningarnas fel, som varnat allmänheten för parasiterna. Fram mot hösten blef det så knappt, att man uteslutande måste nöja sig med öl och brännvin i stället för punsch och cognak.

Så kommo katastroferna slag på slag. En kväll kom sedlighetspolisen och förde bort både Don Juan och alla hans tre flickor. Lindström var lyckligtvis borta för tillfället, annars hade han väl delat samma öde. Sedan hetsades polisen på hela sällskapet och knep också Tummeliten. Det blef en förfärlig tid, då Lindström och Morén bodde i Kellers rum, men knappast vågade röra sig ute. Stjernsköld lät af sina förnäma släktingar sända sig till Turva förbättringsanstalt för drinkare och Sandberg försvann spårlöst.

Keller fick ännu på något outransakligt sätt pengar, men då de andra ingenting förtjänade, tröttnade han snart på dem.

— Ni kan gå ned till hamnen och bära kol,
— brukade han säga, — och inte smylta på mig.

Så försvann äfven Morén en dag och Keller hviskade om, att det var på sex månader. Nu körde han helt enkelt ut Lindström, ty denne var ju lösdriofvare och skulle förr eller senare skaffa honom obehag.

Den forne studenten tog nu sin tillflykt till en bergsskrefva bakom batterierna i Brunnsparken. Han gjorde ännu ett par försök med den gamla affären, men man lade öfver allt säkerhetskedar på dörrarna och släppte ej ens in honom. Han fick sofva i sin skrefva med tom mage och då dagen grydde följande morgon, såg han hungern stirra sig i hvitögat. Hela natten hade han drömt om biffstek och porter, men nu fick han nöja sig med att gräfva upp rötter i bergsskrefvorna. Sedan gick han nedåt torget och var nog lycklig att finna ett stort kålblad. Det blef hans middag. Till tidsfördrif gick han ned till hamnen för att se på något, som allt mera börjat upptaga hans tankar.

Nedanför magasinerna låg en väldig ångare och lossade. Wincherna skramlade med regelbundna mellantider och en tjock, svart rök steg upp i den disiga luften. Utför landgången rullade det ena fatet efter det andra, sedan de hifvats upp ur lastrummets mörka djup. Det var skräll och lif och rörelse i detta.

Lindström hade väl hundra gånger förut sett samma skådespel, men nu kommo underliga tankar i hans själ. Desse män hade en god inkomst af ett arbete, som dock ej erfordrade någon öfning eller skicklighet. Det var något, som äfven

han kunde göra, han, som nyss ätit ett kålblad till middag. Arbeta, hvilket underligt ord, hvilken föraktlig klang hade det ej förut haft i hans öron, men hungern är en besynnerlig kikare att se igenom på saker och ting.

Han ställde sig med ryggen mot magasinsväggen och så gingo tankarna ännu ovanare vägar. Han kom på den besynnerliga idén, att reflektera öfver huru det skulle gå, om våra studenter i stället för att låna skulle förtjäna pengar på kroppsarbete, sådant som detta eller jordbruket. Om lånandet vore en omöjlighet och de vore besjälade af verkligt intresse för sina studier, skulle de säkert slå sig på kroppsarbete och må väl däraf.

Han smålog för sig själf vid dylika tankar. Finska studenter arbeta tungt kroppsarbete, det var för löjligt. Och likväl, om han själf gjort det i tid, stode han inte här nu och idislade på ett kålblad. Han försökte tänka öfver hvad allt dessa ginge miste om, ifall de ej lånade, men han kunde för de flestas vidkommande ej finna på annat än krog- och varietélifvet. Var då kunskapen om denna sida af lifvet värd att köpas för så dyrt pris? Fanns det ej andra områden, som försumrades med afsikt ännu mera, ehuru de ingenting kostat.

Sådana märkvärdiga idéer han hade i dag. De måtte visst komma upp ur hans toma mage. Han tyckte sig se en skara unga studenter lossa den stora ångarens last. Han hörde dem sjunga i fyra stämmor „sju år de va förgångna sen vi

skådade vårt land“. Nej, svälten höll visst på att göra honom tokig.

— Hallå där, tjockis, — hojtade en grötig stämman, — du ser ju ut som ett svin, som inte fått mat på två dagar. Skinnet hänger ju alldeles löst på dig som en prästkaftan.

Då Lindström blickade upp, såg han en stor, fet hamnarbetare, med lurfvigt helskägg och en näsa som en fyrbåk. Mannen sökte sig in i en vrå af magasinerna helt nära Lindström för att i fred få taga en sup ur en liten brännvinsflaska, som han höll i handen. Han kastade ännu en blick på Lindström med sina plirande, rödsprängda ögon och frågade därpå medlidsamt.

— Får det inte lof att vara en sup?

Lik en törstande i öknen grep Lindström den framräckta flaskan och tog en djup klunk.

— Stopp, stopp, — skrek hamnarbetaren förskräckt, — lämna litet kvar åt mig också. Nå nå, kamrat, du ser ut som om du ämnade komma in i vår förening. Hvasa?

Lik en eldström gjöt sig brännvinet genom hvarje åder i Lindströms kropp. Han tålte inte mycket nu, så utsvulten som han var. Han kände sig igen så modig och stark, spelet var väl ännu inte alldeles förloradt.

— Vet hut, hamnbuse, — sade han stolt, — jag har inte kommit så långt i utförsbacken ännu.

— Ta mig fan, tror jag inte, att högfärdsdjävulen ännu sitter i den där skinnsäcken, — utropade hamnarbetaren med uppdragna ögonbryn

och ett ilsket skratt. — Och jag, som gick och slösade bort en hel tretumsspik på honom.

Men Lindström rätade upp sin hopsjunkna gestalt, vände honom ryggen och styrde med vacklande steg kosan uppåt staden. Hans tankar snurrade om i en hvirflande hexdans. — Lindström, klassens ljus, poeten, hamnbuse. Hvems är felet, hvems är felet?

— Det är ditt fel, Jurelius, — sade han plötsligt halfhögt, — det var du, som fördärfvade mig, ty det var du, som narrade mig att börja låna. Där sitter du och fråssar i öfverflöd på andras pengar, du, du är Mefistofeles själf, men jag skall demaskera dig. Om du inte hjälper mig nu, så skall jag rycka förklädnaden ifrån dig, visa för hela världen, hvad det blir kvar, när man tar de lånta fjädrarna af dig.

Med knutna händer och vild blick skyndade han bort till Jurelius bostad.

XVII.

Fru Elna stod i tamburen och satte på sig sin eleganta hösthatt framför spegeln, då Lindström trädde in. Tjänarinnan, som öppnat för honom och såg de lappade, smutsiga kläderna, den trasiga bottinen på ena foten och den med segelgarn fästade galoschen på den andra, ville genast åter visa ut honom.

— Seså, Elna, säg åt din piga, att hon skall vara artig mot främmande, — sade Lindström med hög röst.

— Gå ut härifrån, jag känner er inte, — svarade Elna och mätte honom med en kall blick.

— Nå nå, Elna lilla, gör dig nu inte till, — hånade Lindström. — Tro inte att ni äro så mycket bättre än jag, för att ni äro skickligare tjuvar. Hvad har du betalt för den där hatten?

— Kom hit, Rudolf, — ropade Elna inåt rummet, — och kör ut en hamnbuse, som trängt sig in hit.

Jurelius kom ut och då han kände igen Lindström bleknade han.

— Ut med dig, usling, — skrek han med ovanlig häftighet, — jag har ju förbjudit dig att komma inom min dörr.

Men den berusade mannen kom rätt på honom med sina knutna näfvar och sina vilda ögon.

— Du skall ge mig af dina stulna pengar, annars anger jag dig, — hväste han.

Jurelius drog sig instinktliskt undan och Elna skrek till af förfäran. Därpå skyndade den sistnämnda fram till telefonen och ringde upp till polisen. Men då Lindström fortfarande öfveröste Jurelius med skymford, förlorade denne tålmodet, tog den druckne i kragen och kastade honom ut i trappan.

— Detta skall du komma att ångra, Rudolf Jurelius, — ropade Lindström hotande.

Hvad var det för en makt, som just då sände hofrådet Ahlsten till samma trappa och rätt emot Lindström, som visste, att han var revisor vid samma bank, där Jurelius var anställd.

— Hofrådet måste revidera kassan bättre, — sluddrade Lindström och tog af sig sin slokiga hatt, — Jurelius håller på att spoliera den.

Den gamle herrn ryckte till och betraktade den ruskiga skepnaden med en snabb, forskande blick, men fortsatte därpå utan att svara sin väg uppför trappan.

Det var som om Lindströms krafter plötsligt slappats och han kände sig åter svag och öfvergifven. Det var med möda han längs de mörkande gatorna förmådde släpa sig till Brunnsparken, där han lade sig i sin skrefva.

Skälfvande af köld vaknade han vid soluppgången. Hans tänder skallrade, det ena benet var alldeles styft och smärtade vid minsta rörelse. Inelfvorna tycktes vrida sig af hunger och hufvudet var tungt som bly. Mat var nu hans enda tanke. Han tyckte att han kunde äta nästan hvad som helst. Förtviflad begaf han sig i väg nedåt staden.

Nu var den sista smulan högmod borta. Nu skulle han kunnat utföra hvilket arbete som helst för en bit mat. Åter gick han ned till torget och var nog lycklig att påträffa en bortkastad, rutten gurka och en saltig strömming, som lågo i rännenstenen. Magens kval blefvo väl ej stillade däraf, men krafterna ökades något.

Då styrde han sin kosa till solsidan af ett packhus, där hamnarbetarene brukade stå med ryggen mot väggen. Där stodo äfven i dag några praktexemplar i olika, lediga ställningar.

— Aha, Tjockis, — ropade en bekant stämma, — har du tänkt närmare på saken i natt? Titta hit Döden och Piggen, titta hit, här är den där slusken, som tog emot min sup och sedan skällde mig till buse. Nå, hvad skall han ha?

— Tro inte herrarna, att det kan bli något lossningsarbete åt mig också, — frågade Lindström med osäker röst.

Den tilltalade och tvenne andra, som emellertid närmat sig för att höra på, brusto ut i gapskratt.

— Inga herrar ombord och inga präster i bramsalningen, — brummade Piggen, en afsig-

kommen sjöman, med borstigt, svart skägg och svarta, stickande ögon.

— Ni drack ju brorskål med Borgmästaren i går, hörde jag, — grinade Döden, en spökligt, mager figur, hvars dräkt var hoplappad af en mängd olika färgade och formade tygstycken.

— Vet hut, — brummade Borgmästaren, — jag dricker inte så fort brorskål med hvarje slusk. Jag säger naturligtvis du till honom, men han kan säga herrn till mig.

Lindström började förstå, att han äfven här hade vinden emot sig och försökte anslå samma cyniska ton, som de andra.

— Nej, — hör nu gubbar, hvad tjänar det till att bråka? Säg mig nu bara huru jag skall få arbete?

— Hör på den slyngeln, hvad han nu är familjär, — sade den i grunden godmodige Borgmästarn. — Hvad ska' vi taga oss till med honom?

— Vi ska låta Häradshöfdingen döma honom, — föreslog Döden, — och om han sen är hygglig, tar vi upp honom i föreningen.

Blott Piggen brummade med tydlig motvilja något om herrsluskar.

De skrålade nu efter Häradshöfdingen och en gammal, flintskallig karl med ansiktet i tusen rynkor, ett par med tråd hoplappade glasögon på näsan och en plåsterlapp på hakan kom fram, krokig i ryggen och med händerna i byxfickorna. Då han hört historien, dömde han helt kategoriskt:

— Han skall på sina bara knän be Borgmästarn om förlåtelse.

— Hurra, hurra, skrålade de andra.

Så hade då den forne studenten kommit till det sista stadiet. Lägge kunde han inte sjunka och han hade dock en sista, slocknande gnista af stolthet kvar. Denna flammade nu upp under den förfärliga förödmjukelsen. Nej, hellre ville han göra ännu ett försök på egen hand. Han vände de grinande människoruinerna ryggen och gick ned till ångbåtsstranden. Där stod han flera timmar och erbjöd sig som bärare åt anländande passagerare, men alltid var det någon af de fyra hamnarbetarne, som trängt sig emellan och hunnit före honom. En stor lastångare kom på eftermiddagen in till hamnen och började lossa mjölsäckar. Lindström makade sig ditåt liksom den öfriga flocken af sjåare. Det var lätta pud- och halfpudsäckar, som äfven han i sitt utmattade tillstånd kunnat bära.

På kajen stod en ung bokhållare med annotationsbok i handen och ledde lossningen jämte styrmannen vid luckan. Lindström trängde sig fram med de andra, oaktadt det hotande mumlet bland hamnarbetarne, och lyckades blifva antagen.

— Vänta bara, din ruttna pumpa, — hviskade Piggen i hans öra, medan Döden på hans andra sida grinade med hela sitt knotiga anlete. — Nu skall du få se en rolig dans.

Samtidigt hörde han Häradshöfdingen hviska något åt de andra och till svar härpå ett allmänt flinande. Men hvad gjorde det honom, om

de hånade, nu hade han ju fått arbete och snart skulle han få bröd.

Man ordnade sig nu för att börja lossningen och Lindström blef naturligtvis knuffad till sist i raden. Men hans tur kom likväl en gång och han skyndade fram för att gripa sin säck, då i detsamma Borgmästarens väldiga näfve lyfte upp säcken midt för hans näsa. Denne, som varit den förste i raden, hade redan hunnit aflämna sin säck.

— Skynda dig, Pumpa, ropade Piggen bakom Lindström och grep, knuffande honom åt sidan, den följande säcken.

— Ur vägen, sölkorf, ur vägen, — skralade de andra, och Lindström knuffades från den ena sidan af däckets till den andra. Blott för att hinna förekomma honom arbetade sjäarne dubbelt fortare än vanligt och tillkastade honom det ena gäckande tillmålet efter det andra. Hvarken styrmannen eller bokhållaren brydde sig om att blanda sig i saken, ty arbetet gick ju sålunda fortare.

Förtviflan och vrede gjorde slutligen Lindström utom sig. Han knuffade af alla krafter undan den gamle Häradshöfdingen, ryckte med våld en säck från Döden och stapplade mot landgången.

— Fortare, ur vägen, ur vägen, — skrånade hopen bakom honom och de trängde redan på för att hinna förr öfver landgången. Lindström vacklade under den ovana bördan, tog öfverbalans, sviktade ännu ett ögonblick, men störtade därpå med säck och allt i det smala mellanrummet mellan fartygssidan och kajen.

Alla skreko och sprungo om hvarandra, och resultatet blef, att en lång båtshake högg tag i den drunknandes trasiga rock. Hamnarbetarne stämde upp en sjömansvisa, under hvars toner de halade upp den drypande Lindström. Ett hagel af groft skämt mötte honom och ingen brydde sig om, att blodet flöt ur en lång skråma på hans kind. Bokhållaren skrek och larmade för den fördärfvade säcken och fordrade att den drumlige sjäaren genast skulle packa sig i väg. Lik en piskad hund smög sig Lindström undan och släpade sig åter bort till sin bergsskrefva.

Till en början lade sig ett stort, kallt lugn öfver hans själ, liksom en tjock, svart svepduk. Detta var således slutet, ty nu fanns det inga utvägar längre. Till och med samhällets uslaste afskum hade med hån stött honom ifrån sig. För hans förslappade energi var det nästan en njutning att kunna säga detta till sig själf. — Nu tjänar det inte mera till något att försöka.

Till och med magens kval började aftaga och öfvergå till en känsla af sugande tomhet, som ej var så svår att fördraga. Själfbevarelse-driften hade nästan slocknat och nerverna voro så döfvade, att ej ens de våta kläderna kylde. För öfrigt hade himlen klarnat för en stund och solen sken så förunderligt varmt på honom, där han låg i skydd för hvarje pust, hopkrupen i sin bergsskrefva. Han vände än den ena än den andra sidan mot solen för att kläderna skulle torka. Än stirrade han upp mot det svindlande blå hvalfvat öfver sig, än blickade han ut öfver det glittrande

hafvet, där de små vågorna hoppade och plaskade emot de stela, grå klipporna. Men alltid var hans hjärna lika tom, endast upptagen af samma ore-diga föreställning. — Här skall jag ligga tills jag dör.

Solen gick ned i sin flammande bädd af guld-skimrande vågor och ett mörkt ovädersmoln kom drifvande upp från sydväst, släckande den sista branden i skyn. Lindström, som somnat in i en feberaktig slummer, väcktes af några kalla regn-droppar, som föllo honom i ansiktet. Det var beckmörkt och en hvinande storm hade utbrutit. Han reste sig med svårighet och stapplade åter nedåt parken.

XVIII.

— Fridlös, skyddslös, föraktad och förhånad af alla, o, Herre Kristus, hvad skall jag göra? Mörker, mörker öfver allt, svart som mina synder, gränslöst, bottenlöst som mitt elände. Regnet kyler min kropp och smutsen klibbar vid mina fötter.

— Nu vet jag, hvarför jag en gång sett den strålände solen, jordens fägring och henne, som var mitt lifs ljus. Det var blott för att jag skulle lida så mycket mera af mörkret och kölden. Svarta, förvridna och stela stå träden omkring mig. De vinka med köttlösa benrangelsfingrar åt mig och jag vet, hvad de vilja, men . . . ha ha ha . . . Jag är för fattig att äga en snara. Låt dem vinka, låt dem skallra i stormen, låt dem tjuta och hota, men det kommer mig icke vid, ty jag är för arm äfven till det.

— En stjärna glimmar så blek mellan de söndertrasade molnen, men hvad rör det mig, den är ju så långt borta som minnet af min moders öga. Jag vet ju, att mörkret är för mig. Andra må söka ljuset men icke jag.

— Tyst, där borta ryter hafvet mot de aflägsna skären. Det öfverröstar vindens tjut i trädens löflösa grenar. Det stiger och faller i det svarta, gåtfulla fjärran. Ljudlöst och spöklikt fladdrar en vinddrifven uf mellan träden. Stormen sliter i hans ruggiga vingar och han är nära att föras ännu längre bort. Då får han med sin starka klo fatt i en trädgren, skakar regndropparna från vingarna och kryper ihop vid trädstammen. Nu ljuder hans skri ut i mörkret, huhu, detta skri, som förebådar en människas död, Gud gifve att det vore min.

— Hvart skall jag gå, hvart skall jag styra mina steg? Olyckan och smärtan finna mig öfverallt, lyckan ingenstädes. Ingen skall sakna mig och jag ingen, utom en, som är tusen gånger för god för mig.

— Om jag blott kunde gråta öfver mitt elände, men nej, jag kan endast skratta, skratta bittert och giftigt öfver min egen svaghet, mitt folks dårskap och människosläktets uselhet.

— Finns det då ingen utväg, utom den, till hvilken jag är för fattig, ingen vrå, där jag kan dölja min nesa? Jo, vid himlen, det ges ännu en utväg och den skall jag tillgripa. Fängelset, fängelset är just hvad jag söker. Där finnes lugn och skydd, uppehälle och ett varmt rum. Dit vill jag taga min tillflykt.

Med släpande steg gick han långsamt uppför alléen. Hans hjärna var alltför förvirrad för att göra upp någon ordnad plan. Inbrott var den utväg han först fann på. I första bästa hus ville

han bryta sig in; om han lyckades, skulle han börja ett nytt lif, hvarom icke, komme han åtminstone att få ro.

Han tog af åt höger uppåt villorna, spejande omkring sig i mörkret. Uppe på den öfre vägen hördes röster och en kvinnas framkrystade flat-skrott. Instinktmässigt vek han af från vägen, klef öfver ett lågt staket och befann sig i en trädgård utanför en af villorna. Här stod han en stund orörlig i skydd af en drypande syrenhäck, till dess rösterna aflägsnat sig.

— Hvarför inte här lika så väl som på något annat ställe.

Han smög sig närmare den lilla villan och såg en liten, låg glasveranda, hvilken tjänstgjorde som förstuga. Han pröfvade dörren, den var läst, men då han undersökte fönstren, fann han, att ett af dem ej blifvit ordentligt stängdt, antagligen emedan karmen svällt till af regnet.

Sedan han fått upp det, stack han in handen och öppnade äfven fönstret närmast intill detta. Rutorna skallrade och gnisslade i blåsten, men det gjorde honom detsamma. Han klef in, trampande på en hvitmålad trädgårdssoffa. Inne på verandan sparkade han af sig sina skoplagg och smög sig fram till den inre glasdörren. Äfven den var reglad. Han satte skuldran mot glaset och tryckte på, först sakta, men småningom allt hårdare, till dess ett krasande ljud förkunnade, att rutan spruckit. Blott en liten bit föll med ett klirrande ljud till golfvet.

Försiktigt plockade han ut den ena glasbiten efter den andra, till dess hålet blef nog stort, så han kunde sticka in armen och inifrån öppna det amerikanska låset. Hans hand kändes klibbig af blod, ty han hade skurit sig på glaset.

Han trefvade sig försiktigt framåt i mörkret. Det var tydligen en liten tambur han kommit in i, ty på ena väggen fann han en klädhängare, på hvilken hängde några herr- och damöfverplagg. Han undersökte fickorna. De voro toma. Då valde han ut åt sig en öfverrock och en mjuk filthatt, hvilka han med detsamma klädde på sig.

Från tamburen ledde tre dörrar, en rakt fram, en till höger och en till vänster. Han valde den förstnämnda. Den knarrade jämrande på sina gångjärn.

Det ganska stora rummet var delvis upplyst af den nere på vägen stående lyktan, så att Lindström kunde se en gungstol, en soffa, ett pianino samt några andra möbler, hemtrefligt grupperade. Intet såg ut att vara värdt att medtagas. Dock, på en etagére vid pianot glänste något i lyktskenet. Han smög sig närmare. Den var fullradad med allehanda småsaker, sådana som kvinnorna så ofta sätta värde på. Vaser, stafflier, porslinsdockor. Det som lyste honom i ögonen var ett litet staffli, som såg ut att vara af silfver. För att öfvertyga sig härom, grep han efter det, men i den osäkra belysningen stjalpte han härvid omkull en liten vas, som föll i golvet och krossades.

Hans första impuls var att gripa till flykten, men med ett hånleende öfver sin egen svaghet hejdade han sig åter. En stund stod han stilla och lyssnade. Ett sakta buller från rummet bredvid blandade sig med väggurets pickande.

Han stod ännu stilla, då dörren öppnades och en man inträdde i blotta underkläderna med ett tändt ljus i handen. De stodo snart öga mot öga.

— Lindström, hvad gör du här, — utropade den inträdande.

— Olof Grehn, — mumlade inbrottstjufven.

— Huru kom du in, — frågade målaren, — hade vi glömt att stänga dörren?

Den gamla vanan att ljuga höll på att ånyo få makt med Lindström, men han hejdade sig och svarade brutalt:

— Nej, jag bröt mig in för att stjäla hos dig eller rättare, jag visste inte, att det var hos dig.

Bestörtning och medlidande fyllde konstnärens själ.

— Sätt dig där i gungstolen, Lindström, — bad han, ställande ljuset på bordet, — så få vi talas vid en stund. Du måste berätta mig, huru du kommit så långt utföre.

— Det vet du nog, — svarade inbrottstjufven buttert, men satte sig likväl, — du, som alltid från höjden af din moraliska styrka sett ned på mig. Du känner bättre än någon annan mina affärer, du, som själf fått betala en del af fiolerna.

— Men dina föräldrar?

Lindström skrattade bittert.

— Af dem har jag redan sugit allt, hvad sugas kan. Min far sålde ju sin affär för att skaffa mig pengar till studierna. Sedan var det någon, som skvallrade om att jag bara supit upp dem, och då fick gubben ett slaganfall. De lefva nu af hvad mamma och syster kunna skrapa ihop med sömnad.

— Men kan du då inte försöka arbeta själf, — frågade Grehn, som knappast förmådde behärska sitt obehag.

— Arbeta, arbeta, — upprepade tjuften, — du känner ju den skola jag gått i och vet hur den förslappar energin. Så länge jag ej har knutpiskan på ryggen, skulle jag ej kunna arbeta. Du vet, det är ju de utmärkta verkningarna af våra lånefonder. Jag kan tigga, stjäla eller mörda, men aldrig arbeta.

— Men du är ju ännu ganska snyggt klädd.

— Det är ju dina egna kläder, — utropade Lindström med ett hånskratt.

Grehn sänkte hufvudet. Nu först fattade han ställningens verkliga betydelse.

— Hvad skall då kunna rädda dig, — frågade han sorgset.

— Fängelset, — svarade Lindström kort.

— Amerika, — hviskade en kvinnlig stämma i målarens öra och då han såg upp, stod Marie fullklädd bakom hans stol.

Ja, idén var kanske inte så dålig. Amerika hade gjort folk af mången djupt sjunken individ. Där låg arbetslusten nästan i luften och hungern kunde kanske där tjänstgöra som knutpiska, ty

äfven brottet var där under de främmande förhållandena försvåradt. Svårigheten bestod blott däri, att få Lindström att resa.

Olof nickade gillande åt sin hustru och vinkade henne att åter aflägsna sig, ty Lindström, som med nedslagna ögon och hakan stödd mot händerna försjunkit i ett tillstånd af slö hvila, hade ej lagt märke till hennes inträde.

— Tror du inte att du skulle sakna friheten, — började han försiktigt. — Du är ung ännu och har vant dig vid ett fritt vagabondlif. Ett par dagar skulle du stå ut med det, sedan blefve du helt och hållet bruten. Från arbete skulle du dessutom icke heller där vara fri.

Lindström stönade sakta.

— Och så vore det att stänga hvarje annan utväg för dig, att begrafva dig lefvande.

— Men det finnes ju ingen annan utväg.

— Du misstar dig, det finnes en, genom hvilken du kunde behålla både frihet och ära och kanske äfven henne, som sörjer öfver dig, men icke dömt dig.

Vid de sista orden spratt Lindström till som träffad af ett piskslag.

— Hvad begär du af mig, — frågade han, i det han nervöst strök med fingrarna genom det tofviga håret.

— Res till Amerika, där skall arbetslusten komma af sig själf. Biljett och pass skall jag anskaffa i morgon.

— Tror du verkligen att hon . . .

— Jag är säker därpå, — svarade målaren med öfvertygelse och tog från etagéren ett fotografialbum.

Efter att ett ögonblick hafva bläddrat däri, visade han på ett kort, från hvilket Signes barnsligt runda ansikte log emot dem.

— Lindström stirrade en stund på porträttet, till dess tårarna stodo honom i ögonen och han gömde ansiktet i händerna.

— Ja, jag skall försöka, — mumlade han och de förlösande tårarna flöto allt ymnigare.

Ändtligen denna renande känsla af ånger, som ej förkrymper utan utvidgar hjärtat och i sig innebär beslutet till förbättring. Ändtligen såg han klart allt det lumpna i de njutningar han förut sträfvat efter och jämförde därmed kamrattens lugna, genom flit förvärfvade lycka. Han tyckte att rummets låga tak höjde sig till ett mäktigt hvalf, med svala pelargångar, och andaktens heliga frid kom öfver honom.

— Förlåt mig, Olof, — hviskade han och sträckte ut handen mot sin forna studentkamrat, — kan du förlåta mig?

— Af allt hjärta, — svarade denne och fattade handen.

I detsamma spred sig genom rummet ett rödaktigt, värmande sken från kakelugnen, där Marie tändt en brasa, och strax därpå kom hon in med kaffe och smörgåsar. Medan Lindström åt, gjorde hon äfven i ordning en bädd på soffan. Knappt en timme efter inbrottet låg tjuften varmt inbäddad och sof på sitt läger.

Lindströms organism var så öfveransträngd och förkyld, att han blef sängliggande i flera dagar. Han kände sig åter så hjälplös och beroende som ett barn, hvilket skall taga sina första steg, men det var med barnets förtroende han öfverlämnade sig åt sina vänners ledning. Då den kroppsliga svagheten gifvit vika, återvände äfven själens spänstighet och nu längtade han ut i det verksamma lifvet, där han kunde glömma det förflutna och börja en ny bana. Han skref ett bref till Signe med afsked och löften, Grehn köpte honom biljett till New-York och en kulen höstdag viftade han sitt afsked från Arcturus däck till Olof och Marie.

Vid Hangö bjöd han farväl åt Finlands granitklippor, men då han åter vände sig om mot hafvet, möttes hans blick af Jurelius kalla, stålblå öga. En spöklik blekhet gick öfver dennes ansikte, han vände med en otålig stampning sin forne kamrat ryggen och försvann bland de andra första klassens passagerarne.

Se, där syntes ännu en sista granitklippa af fosterjorden midt ute i det svallande hafvet, en liten häll, glatt slipad af böljornas eviga anfall, ofta alldeles begrafven under de anstormande rasande fienderna, som ryckte och sleto, stego och föllo i fradgande vrede.

Lindström såg och såg på den ensamma klippan, till dess hans ögon stodo fulla af tårar. Som ett sådant ensamt skär skulle han härefter själf stå ute i den villande världen. Gud gifve honom klippans styrka att stå emot alla anfall.

— O, mitt land, mitt land, — tänkte han i sitt hjärta, — hvarför har jag aldrig förut förstått, hvad detta innebär? Hvarför, hvarför har jag ej fattat lyckan och ljufheten att få arbeta för dig, att i allt mitt görande och låtande alltid först och sist tänka på, hvad som gagnar dig? Åh, nu hade jag kunnat arbeta som en berserk för dig, dika dina kärr, spränga dina berg och förvandla själfva tundran till betesmark, men nu måste jag bort till främmande land för att bruka en annans jord, men också där vill jag tänka på dig, mitt land. Jag skall spara, jag skall träla blott för att kunna bringa dig mitt offer, då jag engång återvänder. Jag skall hämta dig en skatt, som jag sedan skall mångfaldiga i ditt eget sköte, och du, du skall en gång förlåta din förlorade son, som trots allt älskar dig öfver allt annat.

XIX.

Då Lindström den sorgliga dagen lämnade Jurelius tambur, blef denne en stund stående kvar med rynkade ögonbryn sedan äfven hans hustru gått ut. Han erfor för första gången i sitt lif en känsla af, att grunden, hvarpå han stod, vacklade under hans fötter. Hela denna konstrika väfnad, som han år efter år sammanväft af lögnens, den falska stolthetens och den raffinerade njutningslystnadens finaste trådar, syntes honom ett ögonblick bräcklig som spindelväf.

Samtidigt kom det öfver honom en stor längtan efter renhet och samvetsfrid, efter pligtuppfyllelsens tillfredsställelse och återförening med naturen. Allt, hvad han förut funnit så eftersträfvansvärdt, skimrade nu som falskt glitter för hans öga och som en personifikation af allt detta på samma gång lockande och usla såg han sin egen hustru.

Men denna svaghet räckte blott ett ögonblick. Redan innan dörrklockan ljud och hofrådet Ahlsten inträdde, hade Jurelius rätat upp sig och antagit sitt forna, öfverlägsna sätt.

— Goddag, Rudolf, — hälsade den gamle.

— Goddag, farbror.

— Jag måste tala med dig ett ögonblick, —
fortfor gubben i nästan förlägen ton.

— Var så god och stig in här.

— Ja, ser du, — började hofrådet, fortfarande förlägen, sedan herrarna tagit plats och tändt sina cigarrer, — jag har kommit i en ledsam mellanhand för revisionen med bankens räkenskaper. Du vet ju, att jag är mycket upptagen och jag ansåg därför tillfyllest att slutsummorna stämde. Men nu måste jag visst ändå gå igenom alla böckerna en gång till, då första bästa gatstrykare tyckes känna till saken.

Och den gamle torkade svetten från pannan efter sitt långa tal. Det var så svårt att finna de rätta orden, så att de ej skulle innebära sken af misstankar.

— Jag förstår inte hvad farbror menar med det där om landsstrykaren, — svarade Jurelius, medan en obehaglig aning likt en frosskakning kylde hans själ.

— Åh, en ruskigt klädd individ, som jag mötte här i trappan, bad mig revidera kassan bättre, — förklarade hofrådet motvilligt.

— Naturligtvis stå våra böcker till farbrors disposition, — svarade Jurelius och blåste ut en tät sky af cigarrök för att dölja, att blodet för ett ögonblick rusade mot hjärtat, — fastän jag ej kan förstå, hvad vi behöfva fästa oss vid hamnbusarnas mening om våra affärer.

— Det gör jag inte heller, — svarade hofrådet med hetta, — men jag menar att yttrandet varit i säck, förrän det kommit i påse.

Där var det således öfver honom, just det som han mest fruktat. Han måste ju hafva förutsett det och likväl hade han alltid skjutit denna tanke ifrån sig, liksom man dag från dag slår ifrån sig tanken på döden, till dess den stirrar en i ansiktet.

— Det är ju farbrors ensak, om farbror vill underkasta sig hela detta besvär för en hamnbuses skull, — sade han kallt.

Men den gamles pliktkänsla tycktes vara allvarligt träffad och han vidhöll sin åsikt.

De båda herrarna skildes åt med alla yttre tecken till vänskap och under ömsesidigt löfte att träffas följande dag på banken.

Då tamburdörren stängts efter hofrådet, återvände Jurelius till sitt rum och sjönk ned på chaiselongue'n, trött och slapp som efter ett ansträngande arbete.

— Huru har jag egentligen kommit i detta läge, — undrade han, och så började han i tankarna genomgå hela sitt lif. Han analyserade sig själf med sin vanliga köld och ordnade fakta i kronologisk ordning.

Den första driffjädern till att han börjat lefva öfver sina tillgångar hade hvarken varit lättjan eller njutningsbegäret, utan lusten att lysa, sticka af mot den tarfligare, gammaldags småsinnade delen af studentkåren, ett begär att efterlikna verklig rikedom. Afvigsidan af denna känsla var

det till storhetsvansinne gränsande intrycket af att stå på piedestal, ständigt utsatt för allas blickar och i ständig ångest för att vara löjlig. Så hade Elna kommit in i hans lif och i stället för att spela kvinnans vanliga roll af regulator för mannen hade hon blott drifvit honom ännu längre. Hon hade gjort njutningslystnaden till en andra natur hos honom och stegrat hans fåfänga till det yttersta. Tillsammans blickade de från sin höjd med förakt ned på alla krälände, stretande småkryp. De representerade ju bildningens kosmopolitiska aristokrati.

Under allt detta hade skulderna vuxit som en lavin och såsom det vanligen händer hos oss, hade Jurelius nästan obegränsad kredit till följd af sitt själfsäkra världsmannauppträdande. Men huru stor krediten än var, måste likväl den dag randas, då det blef omöjligt att låna upp såväl till räntor som till de ökade lefnadskostnaderna. Dessa hade Elna drifvit upp till det otroliga. Det var henne ej möjligt att neka sig det allra minsta och för att drifva sin vilja igenom, kittlade hon hans fåfänga med de mest raffinerade medel, utan att i utbyte skänka honom annat än ett otrefligt hem och en ofta med långa mellantider uppflammande sinnlig kärlek.

Så hade då den dag kommit, när han måste neka henne en resa till Stockholm, hvilken hon utan att fråga honom hade gjort upp för hans två veckors semester. Vid denna vändpunkt i hans lif dröjde hans tankar länge.

Han hade suttit framför sitt skrifbord med en förfallen växel framför sig, hvilken Lindström nyss medfört. Det var en mycket stor växel, som ej kunde omsättas utan att en del af beloppet inbetaltes, och de rådgjorde hit och dit, hvarifrån de skulle få den nödvändiga summan, Lindström som vanligt försökande skjuta saken ifrån sig på kamraten, ifrig och påträngande nu i sista minuten, ehuru han förut helt lugnt låtit växeln förfalla.

Då hade Elna kommit inskyndande med sin frasande sidenunderkjol och utan att lägga märke till Lindström utropat:

— Rudolf, i nästa vecka resa vi till Stockholm, jag har redan gjort upp om resällskap med Silfverstams.

— Det blir icke af den här gången, vi hafva inte råd, — hade han då svarat kort och afgörande.

Han smålog ännu vid tanken på hennes häpna min.

— Men vi måste, jag har ju lofvat Silfverstams, — utropade hon, säker på att slutligen få sin vilja igenom.

— Det finnes inte någon möjlighet att låna upp så mycket pengar på så kort tid, — hade han svarat.

Då hade hon en stund stått alldeles handfallen, men plötsligt hade hon höjt hufvudet och utropat:

— Men vi måste resa. Du kan ju låna af bankens pengar tills vidare. Dem kan du alltid betala tillbaka en annan gång.

Så hade hon vid hans vredgade vink fått syn på Lindström, blifvit blodröd i ansiktet och gått sin väg.

Ja, nu förstod han, hvarifrån Lindström hade sina misstankar.

Han hade visserligen först med vrede slagit den farliga tanken ifrån sig, men med Elnas ord hade likväl frestaren farit i honom. Och frestaren hade segrat, då hon om natten under kyssens rus hade besvurit honom, att icke skämma ut dem inför Silfverstams, ty Elna var alltid mycket smickrad af förnäma eller adliga bekantskaper.

Han mindes, huru han legat vaken ännu sedan hon somnat och gjort upp den sinnrika planen om de förfalskade böckerna, hvilken stödde sig på det allmänna, ömsesidiga förtroendet i banken. Och allt hade lyckats så förunderligt lätt, så att icke ens revisorerna märkt det. Elna hade aldrig frågat honom, hvarifrån pengarna kommit, utan helt förnöjd strött ut dem på resan. Men Lindström, som såg att resan blef af, hade dragit öronen åt sig.

Nu, då han efteråt tänkte på saken, föreföll honom det otroliga slutresultatet som en naturnödvändighet. Det gällde blott att veta, hvad man nu borde göra. Han vägde mellan de två sedvanliga alternativen, den glimmande revolvermyndningen eller frihetens och skälmarnas förlofvade land.

Åter hördes detta frasande af sidan, som han så väl kände till, och Elna inträdde, ännu röd och

upphettad efter sin promenad. Hon var ståtlig och elegant som vanligt, oakadt fetman.

— Jag har promenerat på Esplanadgatan med friherrinnan Silfverstam, — förklarade hon stolt, — och vet du, hvad fru Broström såg afundsjuk ut. Men jag måste gå och köpa mig en ny hösthatt... Hvad är det åt dig, Rudolf?

Mannen hade rest sig upp och stod framför henne, likblek af vrede.

— Jag vill blott meddela dig, — svarade han med isande lugn, — att jag redan i morgon måste antingen skjuta mig eller fly till Amerika.

Hon stirrade på honom i andlös förvåning. Men så tycktes hon plötsligt förstå hela sanningen.

— Men, men det var ju meningen, att du skulle återbetala det, — flämtade hon, ömsom bleknande och rodnande.

Han skrattade sitt hårda skratt.

— Återbetala, — hånade han, — då du sugit ut hvarje slant, som jag kunnat få lös. Men jag har ju månad efter månad tagit mera och i morgon blir det upptäckt, ty Lindström har angifvit oss för hofrådet Ahlsten.

Elna stampade med foten och knöt händerna emot honom.

— Och detta är allt, hvad du kunnat bjuda mig i lifvet, du, som uppträdde som en engelsk lord. Du höll guldet framför mig och frestade mig dag från dag med dina lånta skatter, till dess jag trodde, att de voro äkta och skulle vara beständigt. Hvad är ditt bedrägeri emot banken i

jämförelse med det mot mig? Hvad har jag kvar, af det du gifvit mig, annat än skam och ett förfeladt lif? Åh, jag arma, att jag inte väntade, kanske hade ödet haft i beredskap något härligt åt mig också, kanske miljoner.

— Och du, — skrek han med gäll, sprucken röst, du vågar förebrå mig, du, som likt en giftig orm slingrat dig om min fot och förpestat min tillvaro, som själf förledde mig till det där fördömda strecket. Utan dig hade jag gått min bana fram rakt mot målet och hade ingått ett gifte, som hade gifvit mig både förmögenhet och en position i samhället. Du tvang mig med din lösaktighet att frångå alla mina principer, men det kommer kanske värst öfver dig själf, ty då jag reser får du börja tigga.

Då kom kvinnans hela hjälplösa svaghet öfver henne och hon blef ömklig som ett skrämtdt barn.

— Låt oss fly nu genast, Rudolf, — bad hon.

Detta kom honom att bestämma sig. Med vanlig finsk godtrogenhet och oföretagsamhet skulle hofrådet Ahlsten helt säkert försumma att låta bevaka dem genom detektiver. Lifvet låg ännu öppet för honom, hvarför skulle han inte lefva det? Han fattade hastigt sitt beslut och började göra förberedelser till resan. Lyckligtvis hade han just samma dag lånat en summa från kassan. Det var ju omöjligt att hinna försälja något af det dyrbara bohaget. Ett pass för dem båda hade han äfven,

För att undgå misstankar under de dagar, då det för honom gällde att hinna med ångaren till Köpenhamn, hvarifrån han ämnade fortsätta landvägen till Ostende, gick han ännu följande dag upp på banken. Han hade för afsikt att låtsas få ett anfall af blindtarmsinflammation och sedan gå hem. Men på banken träffade han hofrådet Ahlsten, hvilken helt lugnt och vänligt förklarade att han för andra brådskande angelägenheter nödgats uppskjuta den nya revisionen på en vecka.

Jurelius och hans hustru kunde därför helt lugnt afvakta Arcturus afgang på lördagen. Hofrådet Ahlsten behöfde ej ens få veta, att han af bankens direktion begärt tre dagars permission för ordnande af enskilda angelägenheter.

Allt tycktes gå som efter noter. Lille Rudolf Wilhelm inkvarterades för de tre dagarna hos moster Anna, medan de båda makarna med tåget afreste till Hangö och i all tysthet gingo ombord på emigrantbåten.

XX.

De sutto tysta bredvid hvarandra på den med röd schagg beklädda soffan i den halfskumma lilla hytten. Blott ett ljus brann framför spegeln och dess matta, oroliga låga nådde ej de mörka vrårna, där skuggorna lågo på lur, tjocka och svarta. Då ljuset flämtade i draget, skyndade dessa fram öfver allt, sträckande sina af lystnad skälfvande armar ända fram till soffan. Bådas anleten lyste bleka i dunklet och i de trötta dragen kämpade modlösheten eller samvetskvalen under nervösa ryckningar mot det aftynande begäret att lefva. De voro ännu unga, men för dem hade deras korta lif varit som en yrande dans i skenet från festsalarnas gnistrande lampor. Alla tillåtna och otillåtna fröjder hade de smakat, till dess de uppnått den punkt, där lifvet låg framför dem som en lång, ödslig utförsbacke, på hvilken de meningslöst och hejdlöst rullade ned mot den svarta afgrunden, som gapade vid slutet. Då finns det intet hopp, ingen kamp mera, blott ett fogande af minut till minut, af dag till dag, med det förflutnas skuggor stormande i hälarna efter sig.

Blott en svag, rytmisk darrning i ångarens jätteskrof gaf tillkänna, att de voro ute på hafvet. Hon satt med hufvudet lutadt mot soffans ryggstöd och ögonen halfslutna, medan håret, till hälften upplöst, föll nedåt nacken. Han rökte nervöst.

— Rudolf, — hviskade hon slutligen sakta och skyggt, — är det alldeles säkert, att det var Lindström du såg?

— Det finnes intet tvifvel, — svarade han med en otålig axelryckning.

— Och att han skall ange oss och låta häkta dig i Köpenhamn, — fortfor hennes darrande stämma.

— Det är lika säkert, — svarade han trött men bestämdt, — han har visat, att han är min fiende.

— Och följderna för oss blifva?

— För mig fängelset, för dig tiggeriet och skammen.

— Nej, nej, jag står inte mera ut med det, suckade hon.

Och tystnaden slog åter tillsamman öfver deras hufvuden. Blott långt, långt borta, såsom det tycktes från ett aflägsset fjärran, ljödo från fartygets salong spridda toner af pianospel och sång, hvilka gjorde tystnaden här inne nästan ännu dystrare.

Hon jämrade sig sakta.

— Åh, jag står inte ut med det längre. Är det verkligen sant, att vi äro så dåliga? Nej, det måste vara världen som är usel. Det är en lögn,

att det finnes något stort och ädelt och rent. Allt är blott egennyttä, småaktighet och smuts.

— Om det ej är våra blickar, som göra det så, — afbröt han tvärt.

— Berätta mig då om något stort, om något starkt, om något fritt och mäktigt. Berätta något, säg något, för Guds skull! Märker du ej, att vi äro förlorade, om vi ej få en annan blick på lifvet? Du var nyss uppe på däck, berätta för mig något om det stora hafvet där omkring oss, det åtminstone måste väl vara stort nog att frigöra våra tankar. Beskrif det för mig.

En stund satt han tyst, men så började han tala. Hans röst steg och föll som vågornas svall.

— Grått och tungt hänger himlahvalfvet öfver det svarta hafvet. Mörka, allvarliga och hotande, men icke rasande mot skyn i yrande skum, rulla böljorna fram. De mumla, de klaga, de krossas mot sidan af det i mörkret framilande skeppet. Med tunga, dofva suckar träffa de dess bog och spruta upp ett stänk, som blandar sig med det hopplöst fallande regnet. Ja, det droppar öfverallt, från soltak och ledstänger, från de genomvåta seglen och de likt strängar spända vanterna och bardunerna. Det faller som stora tårar ned på det våta däck, där de båda lantärnorna matt afspegla sig. Mästerna stöna under tyngden och trycket, maskinen vändas krampaktigt och en lång, klagande ton från mistsirenen ljuder ut i dimman.

— Hör, där borta i något obestämdt fjärran svarar en ton, lika dyster och ångestmättad, lika

olycksbådande. Andra irra som vi omkring i mörkret.

— Ha, där synes ett ljus, där gränsen borde finnas mellan himmel och haf, ett ljus som en ensam bloddroppe i det oändliga grå. O, min Gud, hvarför skall det röda skenet lysa just för oss, detta sken, som betyder, att den rätta vägen är förlorad, att det bär af mot blindskären, som lura i dimman, till dess bränningen ryter omkring oss och allt är förloradt.

— Du vänliga fyr, som kan både varna och leda, som kan, när du vill, kasta ditt klara, hvita ljus ut öfver glittrande, blå vågor och visa de hemvändande vägen till den efterlängtade hamnen, hvarför, hvarför visar du ditt hemska, blodröda sken åt oss? Hvertåt skola vi styra vår kosa för att finna den hvita, ledande strimman? Kanske åt styrbord, kanske åt babord. Kanske lura blindskären, hvarthän vi än vända oss. O, det droppar, det droppar från tackel och tåg och vågornas suckar falla så tunga mot bogen.

— Rudolf, — kom det som ett skri från hennes läppar, — just så är det, just så måste vi ha farit vilse i dimman, eftersom vi nu gå rätt mot de rytande bränningarna. Men säg mig då, hvar är frälsningen, hvar är den ledande strimman?

— Hon satt rak och stel bredvid honom utan en bloddroppe i sitt ansikte.

— Ja, hvar är den, — upprepade han tonlöst.

Hennes ögon blickade långt, långt ut i ett aflägsset fjärran, och hon hviskade:

— Jag vet, jag vet, hvad den heter.

— Hvad då?

— Tron.

— Ja, den finna vi aldrig, — sade han med en tung suck.

Hon gömde ansiktet i händerna, så att tårarna droppade fram mellan de hvita, ringprydda fingrarna.

— Och hvad skall nu ske, — flämtade hon.

— För mig detta, — svarade han och lade en revolver framför sig på bordet. — Du må göra som du vill.

— O, hjälp, förskoning, — klagade hon ryssande, — jag är så eländigt feg. Jag kan ej lefva efter dig, ty jag kan ej svälta, ej arbeta, ej tigga. Jag måste dö och likväl har jag ej heller mod därtill. Finnes det då ingen utväg för dig, för oss?

— Ingen.

— Skulle detta verkligen vara slutet? Hvad har då lifvet haft att bjuda mig? Jag var dock besluten att njuta af det till det yttersta. Och hvad har jag fått? Det är ju löjligt futtigt till ett sådant pris. Säg mig då åtminstone, att jag ej får betala det ännu dyrare i en annan värld. Åh, det är gräsligt, gräsligt. Skynda dig då, medan jag håller händerna för ansiktet, men träffa säkert, ty jag kan inte lida, jag har aldrig lärt mig det. Farväl, Rudolf, jag hatar dig för att du sköflat mitt lif. Nu, nu!

— Och jag, — svarade han med det forna, kalla hånet i sin röst och tog revolvern från bordet, — jag hatar dig af all min själ och af all

min kraft, ty utan dig hade jag förblifvit en hederlig man. Må vi sjunka ned i mörkret tillsammans, eftersom du önskar det, men jag hoppas, att ej på andra sidan grafven behöfva återse dig. Farväl!

De båda skotten gånge blott svagt genljud i det lilla rummet, ljuset flämtade i staken och skuggorna kommo framskyndande liksom för att gripa sitt rof, medan musikens toner på afstånd fortforo att ljuda, som de lefvandes sång på en nyss igenfylld graf.

XXI.

Vädret hade hastigt slagit om. Från den tunga, grå, ständigt droppande himlen hade molnen en natt sopats bort och följande morgon lyste solen för första gången på långa tider. Men tillika hade det blifvit ganska kallt, rimfrosten låg och gnistrade i solskenet, isbitar knastrade under fötterna, marken var frusen, så att de smutsigaste vägar nu voro hårda och rena som sten. Det var så friskt och kallt där ute, där ovant skarpa vindar blåste, vindar, som väl kom bröstet att höja sig och kinden att rodna, men som äfven förskräckte den ovane och vid den fuktiga, ljumma luften bortklemade. Det var klockklang i luften, men icke blott fridens, glädjens och försoningens helgdagsringning, utan äfven stormklockans klämtning, som blandade sig i den högtidliga klangen. Ett helt folk hade vaknat som en bikupa om våren, det var fröjd, det var strid, det var nyväckt arbetslust, som blandade sig till ett mäktigt brus. Det var i medlet af november 1905.

Då var det godt att ha en härd, där man i lugn kunde hvila sig efter kampen. En vänlig

brasa, som för ett ögonblick mildrade de skarpa vindarna. Sedan kunde man med återvunnen kraft skynda ut i det fria.

Också brann det hos Olof Grehn en sådan brasa i den varmt ombonade sängkammaren. Dess flammande sken upplyste rummet, kastande röda reflexer ända bort till den lilla flickan, som i en vrå byggde sagopalats af träklossar. Den belyste Marie, som med sitt handarbete tagit plats i soffan, och Olof själf, som satt i gungstolen midt framför ugnen. Han var full af hänförelse och hopp som vanligt.

— Nu skall du få se, — försäkrade han, — att mina idéer blifva allmänt antagna. Den nya tiden och de sociala reformsträfvandena skola säkert åstadkomma underverk. Nu skall hela det storskrytande kreditväsendet ramla som ett alltför högt uppbyggt korthus och det verkliga arbetet eller den verkliga förmågan blifva den enda källan till framgång. Lån i och för studier komma väl under strängaste kontroll äfven framdeles att förekomma, men själfva åskådningssättet måste förändras. Det allmänna rättsmedvetandet kommer ej mera att tolerera det nuvarande lätt sinniga lånandet åt omogna personer och det lika lätt sinniga användandet af de lånade medlen. Man kommer att mera akta den, som sträfvar att arbeta sig upp på grundvalen af egen förtjänst och flit än dem, som lysa med lånade rikedomar. Det skall blifva en revolution mot det gamla bedömandet af människovärdet efter kläderna och efter huru mycket penningar man strör omkring

sig, och värdesättningen skall ske efter helt andra grunder.

— Men, — inföll Marie, — jag tror dock att det äfven härtills funnits många rättänkande människor, som varit mot skuldsättningen.

— Javäl, — återtog han, — men mest bland de äldre och äfven då blott i teorin, då de där- emot alltid i praktiken föredragit den välklädde, sällskaplige och frikostige storlånaren framför den anspråkslöse studenten med den slitna rocken och det ofta allvarliga ansiktet. De värsta äro dock, tror jag, de unga flickorna. De drifva, sig själfva ovetande, mången till skuldsättning, emedan han ej i deras ögon vill förefalla tarflig.

Hon skrattade sitt uppslupna skratt.

— Sådana flickor, som döma gossarna efter kläderna, kunna de gärna gifva på båten, — sade hon utan tvekan.

— Det är ofta lättare sagdt än gjordt, — svarade han leende, — men framdeles kommer det nog att reglera sig af sig själf, om damerna äfven i detta fall komma att följa modet.

En häftig ringning på tamburklockan afbröt samtalet. Olof skyndade att öppna, och liksom inkastad af det kalla luftdraget från den mörka trappan, inträdde fröken Forsberg med lille Rudolf Wilhelm vid handen. De kommo hvirflande in i det lugna hemmet som de vissnade blad, hvilka höststormen kastar in genom ett öppet fönster och fröken Forsbergs bleka drag afspeglade de onda nyheter hon medförde.

Då lilla Rose hörde den välbekanta rösten, kom hon springande och hakade sig fast vid tant Anna med samma förtjusning som förut Rudolf Wilhelm, men tanten märkte henne knappt, utan skyndade blott in i sängkammaren med ett telegram i handen.

De båda barnen blefvo en stund stående i tamburen, stirrande på hvarandra med fingrarna i munnen. Rose kämpade smått med tårarna efter missräkningen, men äfven Rulle såg sur ut. — Moster tycker mycket mera om Rulle än om dig, — sade gossen efter en stunds djup tystnad. — Men Rose går till mamma, — kom det triumferande från den lilla flickan, medan hon lyste upp som ett solsken.

De smögo sig efter hvarandra in i sängkammaren för att söka upp hvar och en sin beskyddarinna, men där inne var så tyst och högtidligt, att de ställde sig bakom ett par stolkarmar för att lyssna på det lägmälda samtalet.

Den tryckande tystnad, som följt på uppläsningen af telegrammet, som var från Lindström och innehöll underrättelsen om att makarna Jurelius hade skjutit sig ombord på Arcturus, afbröts ej ens af den vanliga oroliga frågan „hvarför“. Ingen af de närvarande kände väl till verkliga orsaken till den sorgliga gärningen, ty hofrådet Ahlsten hade ej ännu blifvit färdig med sin nya revision, men alla anade den.

— Nu är det slut med mina granna flugsvampar, — sade Olof äntligen, — och låt oss hoppas att deras årstid nu är förbi.

Men de båda kvinnornas tankar gingo samma väg, till det öfvergifna barnet, som af sina föräldrar ej fått annat än lifvet och orimliga anspråk på detsamma.

Det röda skenet från kakelugnen lyste på gossens ljusa hår, där han stod nästan dold bakom stolkarmen.

Fröken Forsberg drog fram honom, smekte hans hufvud och sade sakta:

— Stackars Rulle, som inte mera har någon pappa och mamma.

— Komma de aldrig mera tillbaka, — frågade gossen tvekande.

— Nej, aldrig, barnet mitt, — svarade tanten.

— Då behöfver jag aldrig mera flytta till dem, utan får alltid stanna hos moster, — utropade gossen triumferande. — Hör du det, Rose, Rulle får alltid stanna hos moster Anna.

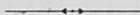
De båda kvinnorna utbytte en blick, men i detsamma kom lilla Rose framspringande ur sitt gömställe och slog med ett jubelskri sina armar om moderns knän.

— Och Rose får alltid vara hos dig, mamma!

— Ja, där ha ni ert arbete, — nickade Olof.
— På det beror sist och slutligen allt.

Brasan sprakade så hemtrefligt i kakelugnen, medan frihetens skarpa vindar hveno kring knutarna och försökte leta sig väg genom den lilla villans bristfälliga väggar. Det sjöng och susade i de gamla träden utanför, det susade om framtida strider och segrar, det sjöng och viskade

om kärlek och fredligt arbete och det var liksom klockklang i den rena höstluften, klangen af allvarliga manande klockor, som ringde in den nya tiden, då alla gamla brister skulle botas.

För att uppmuntra den inhemska prosadiktningen på svenska utlyste vi i början af senaste år en literär pristäflan för en sammanhängande berättelse, till hvilken manuskriptet skulle insändas före den 1 mars detta år. Inom denna tid emottogo vi 14 manuskript, hvilka underställdes granskning af den tillsatta prisnämnden bestående af *Professor F. Gustafson, Friherre R. F. von Willebrand* och *Doktorinnan I Leopold*. Efter slutförd granskning tillerkändes priset manuskriptet till nu föreliggande arbete

OLOF GREHN

Skildring ur studentlivet i Helsingfors

af

JOHN BERGH

Helsingfors i november 1906

SÖDERSTRÖM & Co FÖRLAGSAKTIEBOLAG

JOHN BERGH, OLOF GREHN.

PRIS 3 MK. 75 p.

J. v. skönl. 1.

Bergh

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1157

B 2249

